

**UNIVERSITATEA BABEȘ-BOLYAI CLUJ-NAPOCA
EXTENSIA UNIVERSITARĂ BISTRIȚA**

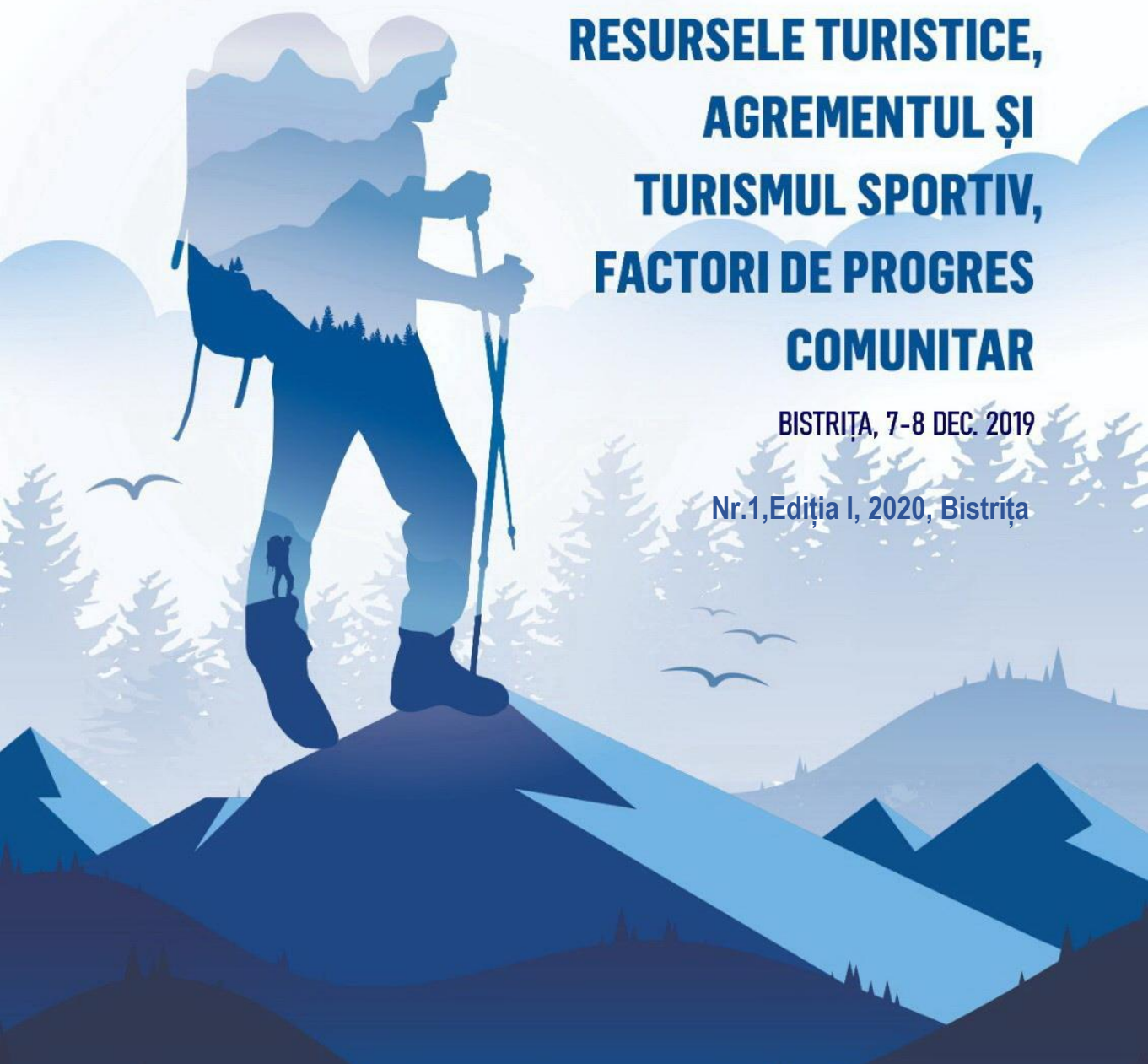
FACULTATEA DE GEOGRAFIE, FACULTATEA DE EDUCAȚIE FIZICĂ ȘI SPORT

LUCRĂRILE CONFERINȚEI NAȚIONALE

RESURSELE TURISTICE, AGREMENTUL ȘI TURISMUL SPORTIV, FACTORI DE PROGRES COMUNITAR

BISTRIȚA, 7-8 DEC. 2019

Nr.1, Ediția I, 2020, Bistrița

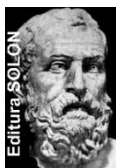
UNIVERSITATEA BABEȘ-BOLYAI CLUJ-NAPOCA
EXTENSIA UNIVERSITARĂ BISTRIȚA
FACULTATEA DE GEOGRAFIE, FACULTATEA DE EDUCAȚIE FIZICĂ ȘI SPORT

Redactor șef: Andras-Istvan Barta

Colectivul de redacție

**Eduard Schuster
Irina Raboșapca
Ioan Bîca
Lia-Maria Cioanca
Horea Ștefănescu
Eleonora Zăgrean
Virgil Rus
Raoul Zanca
Răzvan Berbecaru**

Adresa redacției: **str. Andrei Mureșanu, nr. 3-5, Bistrița**

Editura SOLON – Bistrița
E-mail: editsolon@gmail.com
Telefon: 0756 315 821
Director editură: Dorin Radu Barna

Tehnoredactare: Eduard Schuster

L-ISSN: 2734-6129

Responsabilitatea pentru materialele publicate revine în totalitate autorilor articolelor

UNIVERSITATEA BABEȘ-BOLYAI CLUJ-NAPOCA
EXTENSIA UNIVERSITARĂ BISTRIȚA
FACULTATEA DE GEOGRAFIE, FACULTATEA DE EDUCAȚIE FIZICĂ ȘI SPORT

LUCRĂRILE CONFERINȚEI NAȚIONALE

RESURSELE TURISTICE, AGREMENTUL ȘI TURISMUL SPORTIV, FACTORI DE PROGRES COMUNITAR

Bistrița, 7-9 decembrie 2019

desfășurată cu ocazia aniversării a 20 de ani de învățământ geografic universitar la
Extensia Bistrița a Universității Babeș-Bolyai Cluj-Napoca

**Editura SOLON
Bistrița, 2020**

În memoria colegului și prietenului nostru,
conf. univ. dr. Mircea-Leontin Mureșianu
(1955-2019)

CUPRINS

PREFAȚĂ .	7
<i>Ioan Bîca</i> SOUTH FACE: ORGANIZAREA ACTIVITĂȚILOR TURISTICE PE FAȚA SUDICĂ A MUNTELUI ARARAT (TURCIA)..	9
<i>Leon Buzilă</i> POTENȚIALUL TURISTIC NATURAL ȘI ANTROPIC AL VĂII GERSA .	21
<i>Lia-Maria Cioanca</i> CONCURSUL DE ATELAJE CANINE, CA NOUĂ FORMĂ A TURISMULUI SPORTIV. STUDIU DE CAZ: COMPETIȚIE ȘI SPECTACOL CU SĂNII TRASE DE CÂINI NORDICI „DRUMUL ROMANILOR” DIN PASUL TIHUȚA, BISTRIȚA-NĂSĂUD .	27
<i>Leonida Gabriel Ilieșiu</i> IDENTIFICAREA STRATEGIILOR SECTORIALE PENTRU DISCIPLINA EDUCAȚIE FIZICĂ ȘI SPORT CU PRIVIRE LA SUSTENABILIZAREA ȘI EFICIENTIZAREA DESFĂȘURĂRII ACTIVITĂȚII ÎN DOMENIU .	35
<i>Livia-Gina (Coruți) Morar</i> PATRIMONIUL NATURAL ȘI ISTORICO-ETNOGRAFIC DIN ȚINUTUL HUEDINULUI...	39
<i>Dinu Oniță</i> EXPRESIA CORPORALĂ ȘI ACTIVITĂȚILE ÎN NATURĂ - FACTOR DETERMINANT ÎN INTEGRAREA ELEVILOR CU DIZABILITĂȚI ÎN SOCIETATE .	55
<i>Anatolie Pușuntică, Ion Mironov, Vitalie Mamot</i> TRASEELE TURISTICE NAȚIONALE DIN REGIUNEA DE DEZVOLTARE NORD A REPUBLICII MOLDOVA .	59
<i>Eduard Schuster, Helena Schuster</i> ANALIZA SOSIRILOR TURISTICE DIN MAREA BRITANIE ÎN ROMÂNIA ÎN INTERVAL- UL 2010-2018. .	67
<i>Adriana Toderic</i> VALOAREA FORMATIV-EDUCATIVĂ A EDUCAȚIEI FIZICE ȘCOLARE .	75
<i>Septimius Trif</i> SITURI PALEONTOLOGICE (nevertebrate marine) ȘI ARHEOSITURI PALEOLITICE DIN CULOARUL TRANSCARPATIC BRAN - RUCĂR - DRAGOSLAVELE, REPERE ALE UNUI GEOTURISM CU SCOP DIDACTIC ȘI ȘTIINȚIFIC .	77
<i>Adrian-Nicolaie Vodiță, Tania Mihăiescu, Radu Mihăiescu, Andras-Istvan Barta</i> PEISAJUL CULTURAL HABITAȚIONAL DIN CÂMPIA TRANSILVANIEI .	85
<i>Raoul Zanca, Ioan Bîca</i> TURISMUL SPORTIV – CONCEPTE ȘI PERSPECTIVE DE DEZVOLTARE ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD .	93

PREFAȚĂ

Înființată în anul 1999 la Extensia Universitară Bistrița a Universității Babeș-Bolyai sub denumirea de Colegiul de Activități Turistice, actuala specializare de Geografia Turismului din cadrul Departamentului de Geografie al Extensiilor al Facultății de Geografie a împlinit de curând 20 de ani de existență. Cu această ocazie, am considerat potrivită organizarea unei conferințe aniversare care să aducă laolaltă pe toți cei implicați într-un fel sau altul în activitatea acestei specializări de-a lungul timpului (cadre didactice, specialiști, autorități locale) și care și-au adus, direct sau indirect, aportul la pregătirea multor generații de specialiști în domeniul turismului și de profesori de geografie. De asemenea, acest eveniment a reprezentat o foarte bună ocazie de a augmenta vizibilitatea Extensiei pe plan local și regional și de a consolida legăturile de colaborare cu mediul cultural, socio-economic și decizional local și județean prin evidențierea importanței prezenței unei entități de învățământ superior de rangul UBB în regiune.

Considerăm important de menționat, în acest context, și înființarea, în urmă cu aproape un deceniu, a specializării de masterat interdisciplinar „Turismul sportiv și agrementul din perspectiva ecodezvoltării”, care este susținută în tandem de Facultățile de Geografie, respectiv Educație Fizică și Sport (iar în primii ani și de Facultatea de Științe Politice, Administrative și ale Comunicării), masterat care a oferit noi oportunități de dezvoltare profesională în primul rând (ar nu numai) absolvenților celor două specializări din cadrul Extensiei Bistrița ale facultăților sus-amintite, Geografia Turismului și Educație Fizică și Sportivă, pentru care a reprezentat o continuare firească a studiilor de nivel licență. Conlucrarea celor două colective de cadre didactice în cadrul acestui masterat a consolidat și mai mult bunele relații dintre acestea, fapt concretizat cel mai recent în organizarea comună a conferinței aniversare menționate mai devreme (cotutelă determinată în parte tocmai de existența masterului interdisciplinar), la a cărei reușită colectivul Facultății de Educație Fizică și Sport a contribuit din plin.

Participarea la această conferință a unor personalități marcante ale vieții academice, atât din țară cât și din străinătate, dar și a numeroși tineri cercetători, doctoranzi sau masteranzi, a contribuit din plin la schimbul fructuos de idei și informații și a făcut ca acest eveniment să-și depășească menirea aniversară și să capete anvergura unei manifestări științifice de ținută, ceea ce ne dă încredere să continuăm acest demers și pe viitor, astfel încât să devină o tradiție a colectivului nostru prin organizarea a cât mai multor ediții.

Volumul de față cuprinde doar o parte dintre lucrările prezentate în cadrul celor trei secțiuni principale ale conferinței (Valorificarea resurselor turistice în sprijinul comunităților; Ecoturism și protecția mediului; Turism sportiv și agrement), în ordinea alfabetică a autorilor principali – fapt care îi conferă o oarecare eterogenitate din punct de

vedere al subiectelor tratate dar care poate avea darul, sperăm noi, de a sublinia legăturile care există între domeniile care au făcut obiectul acestei conferințe.

Dorim, și pe această cale, să aducem mulțumiri tuturor celor care au contribuit la buna desfășurare a conferinței și la editarea acestui volum: Consiliul Județean Bistrița-Năsăud, sub a cărui tutelă s-a organizat acest eveniment; ADI Turism și directorului asociației, Răzvan Cerceja; Complexului Muzeal Bistrița-Năsăud (Marius Horga, Alina Berbecaru); Primăriei Municipiului Bistrița; tuturor sponsorilor; și, desigur, colegilor de la Facultatea de Educație Fizică și Sport, Extensia Bistrița, coorganizatori ai conferinței: Horea Ștefănescu, Eleonora Zăgrean, Virgil Rus, Raoul Zanca, Răzvan Berbecaru, precum și inimoșilor studenți ai Facultății de Geografie, Extensia Bistrița, care au făcut toată acea muncă din culise (dar și altele) care a asigurat, în bună măsură, succesul evenimentului.

Colectivul Facultății de Geografie, Extensia Bistrita

SOUTH FACE: ORGANIZAREA ACTIVITĂȚILOR TURISTICE PE FAȚA SUDICĂ A MUNTELUI ARARAT (TURCIA)

Ioan BÎCA¹

Abstract. South Face: Organizing tourism activities on the southern face of Mount Ararat (Turkey). Mount Ararat is located in the eastern part of Turkey, the Armenian Plateau, in the provinces of Iğdir and Agri. From the geological perspective, the mountain is a stratovolcano, composed of dacite, basalt, and rhyolitic lava, and dacite and rhyolitic pyroclastics (ash, gravel, blocks, clay, breccia Massif covers an area of 1000 km², about 40 km in diameter, and is located 32 km south of the border with Armenia and 16 km west of the border with Iran. With an altitude of 5137 meters above sea level, Ararat is the highest peak in Turkey, the highest peak in the Plateau of Armenia, but also the second highest volcano in Asia after Damavand (5610 m), in Iran, part of Second Seven Volcanoes mountain circuit. On the southern side of the mountain runs the standard (normal) route ascension to the top, which led to a number of tourist activities, which involved in the local community of Kurds people from neighboring villages.

Cuvinte cheie: turism montan, muntenărie, stratovolcan, second seven volcanoes circuit

Introducere

În ultimii ani, activitățile turistice au cuprins tot mai mult munții înalți, situați la peste 4500 m altitudine, fapt datorat mai multor factori, cum ar fi:

- deschiderea granițelor pentru turismul montan de altitudine;
- progresul tehnic înregistrat în domeniul echipamentului montan;
- apariția agențiilor turistice având ca specific turismul montan;
- circulația informațiilor pe internet;
- creșterea timpului liber și diversificarea modalităților de petrecere a acestuia.

Obiectivele montane vizate sunt localizate în areale montane înalte și, relativ, greu accesibile, precum Alpi, Caucaz, Elburz, Karakorum, Himalaya, Anzi, Alaska, Kilimanjaro, Antarctica etc. Un asemenea obiectiv montan este și Araratul (5137 m), care pe lângă importanța altimetrică deține și o dimensiune mitică, fiind considerat locul unde a acostat Arca lui Noe după Potop.

Ascensiunea spre aceste masive și spre vârfurile principale presupune competențe și abilități legate de deplasarea pe teren mixt (rocă, gheață) și accidentat (creste, hornuri, pereți, crevase), condiție fizică și psihică foarte bună, precum și adaptarea organismului la presiune scăzută și cantitate de oxigen redusă. Toate acestea reprezintă provocări care

¹Universitatea Babeș-Bolyai Cluj-Napoca, Facultatea de Geografie, Extensia Universitară Bistrița, str. A. Mureșanu 3-5, 420117 Bistrița, john_grimo@yahoo.com

îi motivează pe participanți să-și depășească limitele și să ajungă pe cele mai înalte vârfuri, care, prin altitudinea lor, au valoare competițională.

Desfășurarea expedițiilor spre munții înalți implică mai multe etape logistice, cum ar fi: stabilirea perioadei optime, formarea grupului, obținerea vizelor și permiselor de acces, procurarea biletelor de avion, aranjarea transferurilor și transportul bagajelor spre taberele superioare, aprovizionarea cu hrană etc.

Toate aceste etape se pot derula cursiv sau sincopat, în funcție de destinație, deoarece în anumite areale montane activitățile turistice sunt mai bine organizate (ex. Alpi, Caucaz, Anzi, Alaska, Kilimanjaro), iar în alte zone, desfășurarea lor este anevoioasă, datorită organizării precare, conflictelor militare și condițiilor geomorfologice și meteorologice dificile (Karakorum, Himalaya, Anzi, Antarctica).

În acest context, studiul de față își propune să evidențieze modul de organizare și desfășurare a activităților de turism sportiv montan din cadrul muntelui Ararat, un munte izolat și situat într-o zonă fragilă din perspectivă politică și militară.

Materiale și metode

Pentru realizarea acestui studiu au fost parcurse următoarele etape metodologice:

- a) consultarea literaturii de specialitate legate de geologia și geomorfologia Podișului Armeniei și a muntelui Ararat (Bullard, 1962; Birman, 1968; Sarıkaya, Tekeli, 2014; Yilmaz, Güner, Saroğlu, 1998; Keskin, 2003; Azzoni et al., 2017);
- b) consultarea unor lucrări de istorie despre Muntele Ararat (Montgomery, 1972; LaHaye, Morris, 1976;
- c) Berlitz, 1987);
- d) consultarea protocolului de organizare a expedițiilor montane spre obiective din Turcia localizate în zone cu restricții militare (Protocol Concerning Mountaineering Activities of Foreign National Citizens for Tourism And Sports Purposes at the Mountains Located Within Military Restricted Areas and Security Zones de pe pagina de internet <http://www.mfa.gov.tr/this-is-the-protocol-concerning-mountaineering-activities-of-foreign-national-citizens-for-tourism-and-sports-purposes-at-the-mo.en.mfa>);
- e) consultarea unor lucrări despre activitățile turistice în regiunea Ararat (Kaya, 2016; Yehner, 2019);
- f) culegerea unor informații turistice de pe anumite site-uri, despre ascensiunea pe Muntele Ararat:
 - <https://www.tdf.gov.tr/>;
 - <http://dergi.tdf.gov.tr/en/>;
 - <https://yabangee.com/mountaineering-in-turkey-an-introduction/>;
 - <https://www.bmumagazine.com/?p=1416>;
 - <https://www.alaturkatrkey.com/mount-ararat-and-noah-s-ark-tour.html>;

- <http://www.turkeytour.net/anatolian-tours/tour-of-mount-ararat.html>;
 - <https://www.easternturkeytour.org/tour/trekking-mount-ararat/>;
 - <https://www.summitpost.org/ararat/>;
 - <https://www.penguintravel.com/Offer/ClimbingMtArarat5165mTurkey.html>;
 - <http://christianleadersandscholars.com/araratwp/dogubeyazit-search-and-rescue-organization-dakut-turkish-dogubeyazit-arama-kurtarma-birligi/>
- g) consultarea unor materiale cartografice referitoare la muntele Ararat, de pe site-urile:
- <https://www.researchgate.net/figure/Map-of-Mounth-Ararat>;
 - https://www.caingram.info/Turkey/Pic_htm/ararat_w.htm;
- h) precizarea obiectivelor și formarea grupului de lucru: expediția a avut ca scop efectuarea unor observații asupra activităților turistice, asupra reliefului vulcanic și asupra adaptării organismului la altitudini mari; prin urmare, în grup au fost cooptați următorii specialiști: un medic pneumolog, un medic psihiatru, un inginer IT, un economist, un geograf și un agent de turism-ghid;
- i) obținerea vizelor de la Ambasada Turciei și a permiselor de acces în zona Ararat;
- j) stabilirea etapelor de ascensiune și a programului:
- zbor pe relația București-Istambul-Ankara-Van;
 - transfer Van-Dogubayazit;
 - transfer Dogubayazit-satul Eli;
 - trekking din satul Eli spre Camp I (3000 m);
 - aclimatizare între altitudinile 3000-3500 m;
 - trekking din Camp I spre Camp II (4200 m);
 - aclimatizare între altitudinile 4200-4800 m;
 - summit day: Camp II-vârful Ararat (5137 m);
- k) efectuarea observațiilor de specialitate privind: organizarea și desfășurarea activităților turistice, potențialul turistic al reliefului, rolul factorului cultural în desfășurarea activităților de turism montan, adaptarea organismului la noile condiții atmosferice (presiune, oxigen), măsurarea unor parametri fiziologici (puls, tensiune, oxigen în sânge etc.).

Arealul de studiu

Muntele Ararat este situat în partea de est a Turciei, în Podișul Armeniei, în cadrul provinciilor Igdir (65%) și Agri (35%). Din perspectivă geologică, muntele este un stratovulcan alcătuit din lave dacitice, riolitice și bazaltice, precum și piroclastite dacitice și riolitice (cenuși, pietrișuri, blocuri, zgură, brezii). Masivul are o suprafață de 1000 km², în jur de 40 km în diametru și este situat la 32 km sud de granița cu Armenia și la 16 km vest de granița cu Iranul (fig.1). Cu o altitudine de 5137 de metri deasupra nivelului mării, Araratul este vârful cel mai înalt din Turcia, cel mai înalt din Podișul Armeniei, dar

și al doilea cel mai înalt vulcan din Asia, după Damavand (5610 m), din Iran, făcând parte din circuitul montan Second Seven Volcanoes (fig.2).

Araratul reprezintă o asociere de doi stratovulcani, Araratul Mare (5137 m) și Araratul Mic (3896 m) care domină Podișul Armeniei și orașul Erevan. Cele două structuri se ridică de la 1800-2000 în sus și prezintă caracteristici geomorfologice specifice. Araratul Mare este marcat de văi și interfluvii cu desfășurare radiar-divergentă, pe flancul nord-vestic, între 3720-4800 m etalează un platou sub forma unui uriaș umăr, iar flancul nord-estic este secționat de o vale prelungă care a pătruns până în craterul de pe vârful. Această vale s-a format în urma erupției freatice din anul 1840, când au murit 10000 de persoane. Araratul Mic are aspectul unui con perfect, cu flancul sud-estic prăbușit. Între cele două conuri se află o zonă joasă și frământată, situată la 2800-3800 m (culmea Serdabulak). De la 3900-4200 m în sus, Araratul Mare este acoperit cu o cupolă de gheață (ice cap) care se prelungește cu 11 ghețari ce se revarsă pe văile acestuia. Măsurătorile efectuate în perioada 1976-2011 arată că această cupolă de gheață a scăzut cu 29% (fig.3).

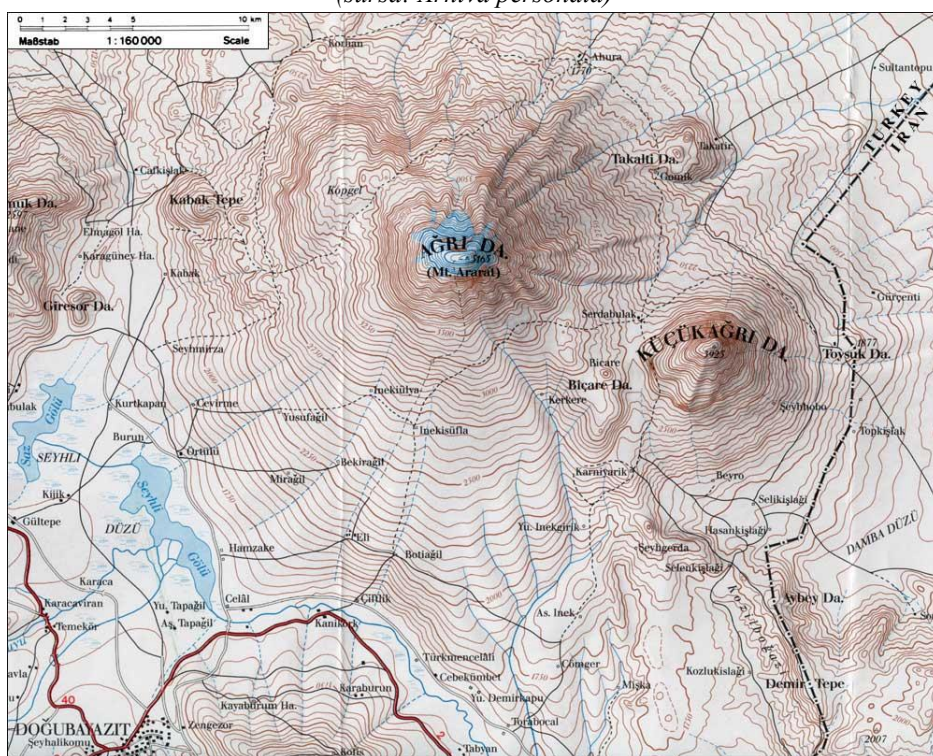
Originea termenului Ararat este biblică, din limba ebraică, însemnând locul unde a eșuat Arca lui Noe (Geneza 8: 4) și locul unde asasinii regelui Sanherib al Asiriei au fugit (2 Regi 19,37). Legătura între denumirea Ararat și muntele de 5137 m nu a fost niciodată unanim acceptată. Din antichitate sunt scrieri care menționează ca loc al acostării arcei Muntele Judi, situat în sud-estul Turciei, la granița cu Siria (fig.1). Încă se studiază și se caută urmele arcei de către Bible Archeology Search and Exploration Institute din USA, Noah's Ark Ministries International, People's Bible College din Greensboro și alte instituții, organizații sau cercetători.

*Fig.1.Localizarea geografică a Muntelui Ararat în cadrul Turciei
(sursa: http://christianleadersandscholars.com/ararat_EasternTurkey.jpg)*

*Fig.2. Vedere spre Fața Sudică a Muntelui Ararat
(sursa: Arhiva personală)*

*Fig.3. Conurile vulcanice Araratul Mare și Araratul Mic pe harta topografică
(sursa: https://www.caingram.info/Turkey/Pic_html/ararat_w.htm)*

Rezultate și Discuții

Activitățile de turism sportiv montan din Turcia sunt coordonate de către agenții turistice localizate îndeosebi în orașele Van și Dogubayazit (pentru Fața Sudică a muntelui) și de armată (care eliberează permisele de acces în Parcul Național Ararat). Din păcate, cel puțin la data expediției, Federația Turcă de Alpinism (<https://www.bmumagazine.com>; <https://www.tdf.gov.tr/>), care a fost înființată în anul 1936 și este membră a Uniunii Balcanice de Alpinism (<https://www.bmumagazine.com>) nu avea nici o atribuție în acest sens.

Organizarea activităților turistice pe Fața Sudică a muntelui Ararat se bazează pe o infrastructură slab dezvoltată, iar forța de muncă implicată este necalificată (cu excepția ghizilor autorizați), fiind reprezentată de populația locală care prestează diferite servicii, după cum se va vedea pe parcursul acestui material. Derularea unei expediții presupune parcurgerea următoarelor etape logistice (fig.4):

A) recepția turiștilor:

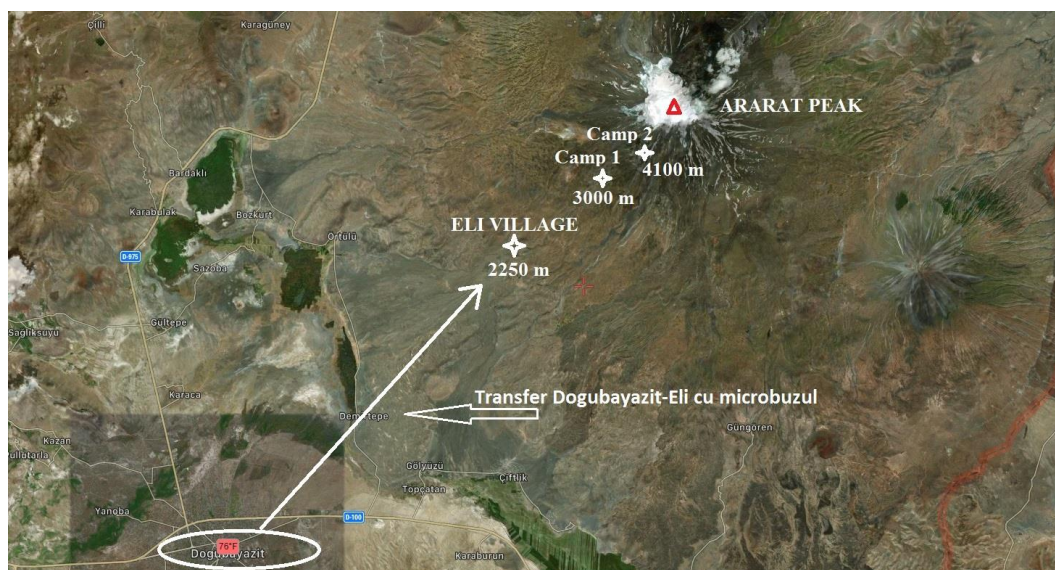
- centrul de recepție a turiștilor este orașul Dogubayazit (115 354 locuitori), situat la 15 km sud-vest de Ararat, la 1625 m altitudine, unde se află agențiile de turism montan, care fac rezervări grupurilor de alpiniști (cazare, masă, transfer, servicii pe munte);
- ca activități de agrement în oraș și în vecinătate se pot menționa: vizitarea orașului, vizitarea Palatului Ishak Pasha, ridicat în anul 1685, vizitarea Muzeului Arcei lui Noe de la Üzengili Köyü;

B) transfer cu microbuzele spre satul Eli:

- din Dogubayazit se face transferul bagajelor și alpiniștilor cu microbuzele spre satul Eli, o localitate agropastorală modestă (cultura plantelor, creșterea oilor, caprelor și cailor) situată la poalele Araratului, la o altitudine de 2000-2050 m;
- locul de debarcare este situat mai sus, la 2250 m altitudine; aici se face încărcarea bagajelor pe cai (fig.5);

C) trekking spre Camp I:

- bagajele sunt transportate de către localnici din satul Eli cu caii;
- alpiniștii se deplasează pe jos, pe o potecă săpată în sol și roci vulcanice;
- ici și colo există tabere militare de corturi, care supraveghează zona;
- atracții pe traseu: peisaj agropastoral (pajiști, tufișuri, stâni de oi și capre), relief pe roci vulcanice (blocuri, grohotișuri, proeminențe stâncoase, platouri, abrupturi, văi adânci, creste accidentate), perspective spre regiunile de la poale (depresiunea Dogubayazit);

*Fig.4.Organizarea turistică pe Fața Sudică a Muntelui Ararat
(sursa: Google Earth cu adăugiri)*

D) Camp I:

- este o tabără de corturi, situată pe un platou la 3000 m altitudine, delimitată cu blocuri vulcanice;
- dotări administrative: cort pentru bucătărie, cort pentru servirea mesei, toaletă, container cu apă pentru activități igienico-sanitare (fig.6);
- activități: aclimatizare între 3000-3500 m (ziua 1) și 3000-4200 m (ziua 2);

*Fig.5.Preluarea bagajelor de către localnici și încărcarea lor pe cai
(sursa: Arhiva personală)*

Fig.6. Camp I
(sursa: Arhiva personală)

E) transfer bagaje spre Camp II (ziua 3):

- transfer bagaje cu caii spre Camp II situată la 4200 m;
- deplasarea alpiștilor se face pe o potecă săpată în sol și roci vulcanice (fig.7);
- atracții pe traseu: văi pietroase, adânci, delimitate de creste accidentate modelate pe curgeri de lave și piroclastite, ghețari de pietre (ghețarul Parachute), blocuri vulcanice, grohotișuri, perspective spre regiunile înconjurătoare (platouri, conuri secundare, depresiuni) și spre Araratul Mic (3896 m);

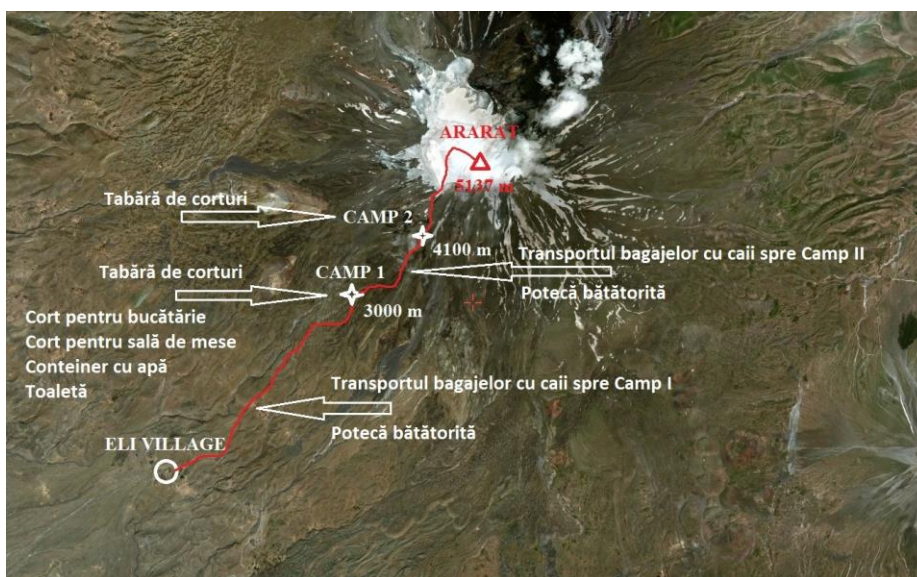
F) Camp II:

- este o tabără de corturi situată la 4200 m, pe un mic platou pietros;
- dotări administrative: cort pentru bucătărie și servirea mesei;
- activități: aclimatizare între 4200-4800 m (ziua 3);

G) Summit Day (ziua 4):

- plecarea spre vârf se face la ora 02.30 a.m.;
- alpiștii se deplasează la început pe un traseu slab marcat (fanioane pe suport din lemn, movile din piatră), pe un versant cu rocă expusă (blocuri, formațiuni stâncoase);

- urmează deplasarea pe zăpadă proaspătă și firn, pe un traseu bătătorit, de la 4800 m în sus, spre rama craterului, unde se deschide un platou, orientat V-E, afectat de vânturi puternice;
- sosirea pe vârf are loc la orele 7-8 a.m.;
- vârful este cel mai înalt punct de pe crater și este semnalizat cu o baliză din metal, așezată imediat sub vârf, spre SE;
- atracții pe traseu: răsăritul, conul de umbră al Araratului Mare, ghețarul (ice cap), craterul prăbușit al Araratului Mare, perspective spre regiunile înconjurătoare (platouri, conuri secundare, depresiuni), inclusiv spre Armenia și Erevan, și spre Araratul Mic;
- dificultăți: vântul puternic, lipsa de oxigen, presiunea scăzută.

*Fig.7.Ruta Normală pe Fața Sudică a Muntelui Ararat
(sursa: Arhiva personală)*

Concluzie

Activitățile de turism montan sunt modest organizate pe Fața Sudică a muntelui Ararat, din mai multe motive, cum ar fi:

- situația geopolitică și militară critică în această regiune transfrontalieră;
- slaba implicare a autorităților guvernamentale și a Federației Turce de Alpinism în dezvoltarea și promovarea turismului montan de aici;
- tendința de a păstra un mediu montan tradițional, relativ ostil pentru alpiniști (dar cu provocări!), fără elemente sofisticate de infrastructură (drumuri, refugii, indicatoare, marcaje), care ar crește impactul asupra elementelor naturale.

Cu toate acestea, în fiecare an Fața Sudică a muntelui Ararat este asaltată de numeroși alpiști, care provin din diferite țări, precum: Turcia, Armenia, Liban, Polonia, Rusia, România, Italia, Franța etc. De ce?

Pentru că Araratul e un munte înalt, cu provocări, pentru că e un munte legendar, biblic, pentru că e un munte emblematic în regiune (Muntele Sfânt al Armeniei), pentru că este cel mai înalt munte din Turcia și al doilea vulcan ca înălțime din Asia, și, citându-l pe George Mallory: because it is there!

Bibliografie

1. Azzoni, R.S., Zerboni, Andrea, Pelfini, Manuela, Garzonio, C.A., Cioni, R., Meraldi, E., Smiraglia, C., Diolaiuti, Guglielmina Adele, (2017), *Geomorphology of Mount Ararat/Ağrı Dağı (Ağrı Dağı Milli Parkı, Eastern Anatolia, Turkey)*, Journal of Maps, 13:2, 182-190
2. Berlitz, C. (1987). *The lost ship of Noah*, New York, NY: Putnam Press. 167 pp.
3. Birman, J. H. (1968), *Glacial reconnaissance in Turkey*, Geological Society of America Bulletin, 79(8), 1009–1026
4. Bullard, F.M., (1962), *Volcanoes in History, in Theory, in Eruption*, pp. 248-249, University of Texas Press
5. Kaya, F., (2016), *Tourism Potential of Mount Ararat and Utilization Process*, Marmara Geographical Review
6. Keskin, M. (2003), *Magma generation by slab steepening and breakoff beneath a subduction-accretion complex: An alternative model for collision-related volcanism in Eastern Anatolia, Turkey*, Geophysical Research Letters, 30, 8046.
7. LaHaye, T.F., Morris, J.D., (1976), *The Ark on Ararat*, Nashville: Thomas Nelson, Inc., pp. 10-11
8. Montgomery, J.W., (1972), *The Quest For Noah's Ark*, p. 227, Bethany Fellowship, Inc., Minneapolis, Minnesota
9. Sarıkaya, M. A., Tekeli, A.E., (2014), *Satellite Inventory of Glaciers in Turkey*, Springer Link
10. Yehner, D., (2019), *Religious tourism and Turkey*, Social Sciencies Studies Journal, vol.5, p. 818-824
11. Yilmaz, Y., Güner, Y., & Saroğlu, F. (1998), *Geology of the quaternary volcanic centres of the east Anatolia*, Journal of Volcanology and Geothermal Research, 85, 173–210
12. ***The Protocol Concerning Mountaineering Activities of Foreign National Citizens for Tourism And Sports Purposes at the Mountains Located Within Military Restricted Areas and Security Zones

Surse internet

1. <http://www.mfa.gov.tr/this-is-the-protocol-concerning-mountaineering-activities-of-foreign-national-citizens-for-tourism-and-sports-purposes-at-the-mo.en.mfa> (Accesat la 10.04.2019)
2. International Journal of Mountaineering and Climbing (Accesat la 15.04.2019)

3. <https://yabangee.com/mountaineering-in-turkey-an-introduction/> (Accesat la 18.04.2019)
4. <https://www.bmumagazine.com/> (Accesat la 20.04.2019)
5. <https://www.tdf.gov.tr/> (Accesat la 24.04.2019)
6. <https://www.alaturkatrkiye.com/mount-ararat-and-noah-s-ark-tour.html> (Accesat în 20.05.2019)
7. <http://www.turkeytour.net/anatolian-tours/tour-of-mount-ararat.html> (Accesat la 23.06.2019)
8. <https://www.easternturkeytour.org/tour/trekking-mount-ararat/> (Accesat la 25.06.2019)
9. <https://www.summitpost.org/ararat/339572> (Accesat la 28.06.2019)
10. <https://www.penguintravel.com/Offer/MountaineeringExpeditions/50/ClimbingMtArarat5165mTurkey.html> (Accesat la 14.07.2019)
11. <http://christianleadersandscholars.com/araratwp/dogubeyazit-search-and-rescue-organization-dakut-turkish-dogubeyazit-arama-kurtarma-birligi/> (Accesat la 15.07.2019)

POTENȚIALUL TURISTIC NATURAL ȘI ANTROPIC AL VĂII GERSA

Leon BUZILĂ¹

Abstract. Valea Gersei este situată în partea de nord a județului Bistrița-Năsăud, fiind parte integrantă a văii Someșului Mare, având caracteristici diferite față de celelalte văi prin poziție și trăsături geomorfologice. Are forma unei fâșii alungite de la nord la sud, cu o lungime de aproximativ 27 km și o lățime de 2,5 km, care se păstrează constant în zona Gersei I și partea de sud a Gersei II. Valea Gersei reprezintă una dintre cele mai atractive zone turistice din județ, bogată în destinații cu renume precum peștera „Izvorul Tăușoarelor”, Biserica veche din lemn de la Gruï (1721) și toate celelalte obiective turistice atât naturale, cât și antropice.

Cuvinte cheie: potențial turistic, valea Gersa, peștera „Izvorul Tăușoarelor”, Biserica veche din lemn de la Gruï (1721).

Potențialul turistic natural al văii Gersa

Peștera „Izvorul Tăușoarelor”

Peștera „Izvorul Tăușoarelor” se află „situată pe versantul stâng al Văii Izvorul Tăușoarelor, din bazinul superior al râului Gersa, descoperită în anul 1955 de învățătorul Leon Bârte, are o resurgență la Izvorul Rece în bazinul râului Telcișor (T. Moraru, I. Buta, A. Maier, 1972, p. 137). Se află la 23 de km nord, de satul de centru Rebrișoara, ramificația rutieră spre peșteră, aflându-se în fața Bisericii, pe DN17D (km31,2), de unde urcăm apoi valea Gersei până în Poiana Ursului, la confluența Gersei cu Izvorul Tăușoare și ajungem la obiectivul turistic dorit.

La peșteră mai putem ajunge și din Parva, pe Valea Arșiței-Tarnița Iepurelui (6 km) ori prin Valea Telcișorului peste Vârful Văratice, chiar la obârșia Gersei, iar de aici prin Poiana Ursului, se urcă pe valea Izvorul Tăușoarelor. (T. Morariu, I. Buta, A. Maier, 1972, p. 137). A rămas în topul celor mai adânci peșteri din țară până în 1992, când a fost întrecută de Avenul din Grind din Masivul Piatra Craiului, care măsoară > 500 m adâncime (Cr. Sabău, MBN, nr. 1699, 2002, p. 7, care citează surse ale institutului de Speologie „Emil Racoviță” din Cluj-Napoca).

La această dată, Peștera Tăușoare ocupă locul 6 în topul lungimilor cu cei 16.130 m și locul doi, în cel al denivelării, cu 416.6 m (din care numai 356 în profunzime și 105,6 m ascendent față de intrare), în România”. (L. Muti, *Rebrișoara - Mărturii pentru eternitate*, vol. I, 2004, p. 66).

¹ Școala Gimnazială „Iacob și Ioachim Mureșanu” Rebrișoara, str. Principală 828, 427240 Rebrișoara, leonbuzila@yahoo.com

Învățătorul necalificat Leon Bârte a auzit de la localnici că în munte există „o gaură”, unde locuiesc zâne, care fură laptele oilor de la stânele din Munții Rodnei. În trecut localnicii Gersei numeau peștera „Gaura Zânelor”, deoarece ei credeau că aici se adăposteau ființe supraomenești, care provocau numai necazuri. Ei mai credeau că aceste zâne le fură laptele oilor și îl depuneau în peșteră sub formă de „sloiuri” (stalactite și stalagmite). Învățătorul Leon Bârte, luând în considerare poveștile localnicilor, dar și observând că apele Izvorul Tăușoarelor „seacă” la un moment dat, a căutat în acea zonă și a găsit intrarea în peșteră, la baza unui perete stâncos, în dreptul unei îngrămădiri de bolovani, de unde se simțea un curent de aer rece. (L. Muti, 2004).

Prin organele locale ale comunei Rebrișoara de la acea vreme, încercarea reușită a învățătorului va fi adusă la cunoștința Institutului Speologic „Emil Racoviță” din Cluj-Napoca, iar cercetătorul dr. Iosif Viehmann va purcede la studierea acesteia, domnul profesor luându-și doctoratul în speologie cu studiul peșterii.

Cea mai simplă descriere a peșterii a fost făcută de primul custode al ei, Toma Țârca: „În galeria de intrare se coboară pe o pantă de aproape de 40° și se ajunge la prima scară, care are o lungime de 12 m, urmează 4 scări, între 2 și 8 m și un podeț, cu aceasta poposind la **Galeria de 700 Pași**, prin care se ajunge în **Sala Meselor**. De aici, printr-o altă galerie, paralelă cu prima, și având o lungime de 1 km, putem merge înapoi și ajungem în **Sala Muntelui**. Înaintând din Sala Meselor prin *Gaura de Șoarece* și prin **Cuburile de Zahăr** pătrundem în **Galeria Terminală** și ajungem la **Sorbul Vechi**. Tot din Sala de Mese se poate ajunge la **Galeria Ghipsului**, unde întâlnim fermecătoarele **stalactite, stalagmite și flori de ghips**, numite **anthodite**. (T. Țârca, 1982, p. 4)”. (L. Muti, *Rebrișoara - Mărturii pentru eternitate*, vol. I, 2004, p. 68).

O altă descriere, mai amănunțită, riguros științifică a fost făcută de către specialiștii clujeni care au reușit cartarea ei.

„Peștera de la Izvorul Tăușoarelor s-a format pe un sistem complex de diaclaze, dezvoltate în calcarele bituminoase eocen superior-oligocen, compacte, fosilifere, uneori grezoase, cu vine de calcit. Calcarele au intercalații de argile șiistoase bituminoase. Se pare că factorul tectonic a avut o importanță covârșitoare în formarea golului subteran, 90% din cavernament fiind de origine tectonică și doar 10% ca rezultat al modelării apei. Din pricina orientării și căderii straturilor de calcar, peștera coboară puternic până în «central ei», considerat a se afla în **Sala de Mese**, la o adâncime de 205 m”. (L. Muti, *Rebrișoara - Mărturii pentru eternitate*, vol. I, 2004, p. 68).

Peștera are puține formațiuni de tipul stalactitelor, stalagmitelor și draperiilor.

După **Sala de Mese** se află **Sala Bilelor**, unde s-au găsit 40 de bile de calcar, fenomenul nemaifiind întâlnit în nicio altă peșteră din țară. În **Galeria Ghipsului** găsim cele mai frumoase cristale de ghips din peșterile României, respective cristale de selenit curbate, care seamănă cu florile și poartă numele **anthodite**. În cadrul peșterii se remarcă un mineral deosebit de rar, mirabilitul [Na₂SO₄ .10H₂O], descoperit de speleologul Iosif Viehmann, are culoare albicioasă și acoperă ca o pudră fină, sidefie, tavanul, pereții și

planșeul din Sala de Mese, la 200 de metri sub nivelul intrării, pe o suprafață relativ redusă (5 m²), prezentându-se sub formă unei împletituri de ace. Se mai întâlnește și specia *Romanosoma Bârtei Ceuca*, diplopod troglobiant nou pentru știință, al cărui nume eternizează pe descoperitorul peșterii, Leon Birte (I. Viehmann, 1995).

„Valea Izvorul Tăușoarelor, care coboară de sub vârful Bârlea, are patru pierderi de apă succesivă în versantul stâng al văii, după cum urmează: prima pierdere are loc la altitudinea de 1.000 m, iar apa se drenează prin **Galeria Ghipsului**; a doua, situată, la 970 m, coboară în **Galeria Kilometru**; a treia (și singura penetrabilă de om) este situată la altitudinea de 950 de m - intrarea peșterii; ultima pierdere a apei din vale, care alimentează peștera, se află la altitudinea de 930 m și apare în subteran în **Galeria Belgienilor**. La capătul aval al acestei galerii s-a înregistrat punctul cel mai coborât al peșterii, numit **Sorbul Nou**. Celelalte cursuri subterane se unesc în *Galeria de Înaintare* și curg până la locul de pierdere în Sorbul Vechi.

Prin galeriile peșterii se drenează în subteran cursul epigeu al pâraului Izvorul Tăușoarelor. Acesta dispare la cota de 950 m, pentru ca să reapară în Valea Telcișorului printr-o puternică resurgență – Izbul Izvorul Rece (550 m altitudine), la 25 m aval de confluența cu Izvorul Șușitei. Distanța aeriană dintre punctul de pierdere al apei în interiorul peșterii și reapariția lui la suprafața bazinului Telcișorului este de circa 7 km. Trecerea cursului subteran sub cumpăna de apă dintre cel două bazine se realizează prin intermediul fenomenului de **captare carstică**”. (L. Muti, *Rebrișoara - Mărturii pentru eternitate*, vol. I, 2004, p. 69).

Este important să reținem că diferența de nivel dintre cele două puncte (sorburile peșterii și resurgența de la Izvorul Rece Telcișor) este de numai 50 m. Aceste supoziții au fost verificate prin colorările cu fluoresceină făcute la 28 august 1956 – fără rezultat ; la 1 decembrie 1957 – apa marcată apare la Izvorul Rece după 8 zile; la 18 iulie 1958 – colorantul este aruncat în peștera Jgheabul lui Zalion, affluent subteran al peșterii de la Izvorul Tăușoarelor, apele colorate apărând tot prin Izvorul Rece, a doua zi; la 13 iulie 1961 - din nou o colorare la Tăușoare, iar apele apar după două zile, din cauza unor debite foarte ridicate. (I. Viehmann, 1995).

În peștera Tăușoare se găsește o faună bogată, reprezentată prin crustacee, amfipode, insecte, liliaci, diplopodul troglobiont *Romanosoma Bârtei*, dar și numeroase fosile ale viețuitoarelor din erele geologice trecute, precum: numuliți, alge foraminifere, gasteropode și *Ursus Spelaeus*. În **Sala Oaselor de Urs** (circa 4 km față de intrarea în peșteră) se află depozitul fosilifer de *Ursus Spelaeus*, fiind unul dintre depozitele fosilifere foarte puțin cercetate din peșterile românești.

Peștera de la Izvorul Tăușoarelor este sit de importanță comunitară ROSCI0193 și arie naturală protejată, inclusă în situl de importanță comunitară. Ea este parte a rețelei europene Natura 2000, clasa A de protecție speologică, având ca scop protejarea populațiilor de chiroptere care habitează în acest cavernament.

Peștera Tăușoare este o peșteră turistică cu funcție de cercetare, regimul de vizitare reglementează accesul vizitatorilor la maxim 2 grupuri de persoane pe lună, în intervalul mai-septembrie, când liliecii părăsesc zona de habitat. Cu toate acestea, rămâne unul dintre obiectivele turistice naturale de o valoare inestimabilă pentru toți cei care o vizitează și îi admiră frumusețile ascunse.

Potențialul turistic antropic al văii Gersa

Biserica veche din lemn de la Gruî

Este situată pe valea Gersei, fiind construită în anul 1721 de către George Gușă pe un teren donat de enoriașul Măti („a Mandi”), în ridul numit Continița. Anul 1721 este consemnat în altar cu litere chirilice „Schit făcut în 1721”. Hramul acestei biserici este „Sfinții arhangheli Mihail și Gavril”. (L. Muti, N. Hoha, 2009).

„Fațada e din piatră (de jur împrejur întâlnind *«prisme»* în formă de paralelipiped, acoperite cu beton în urma reparațiilor din anii 1929 și 1963), pereții din lemn și acoperișul din șindrilă (dranițe). Turnul este situat deasupra pronaosului, la bază având formă pătrată; are o galerie prevăzută cu o balustradă, motivele decorative fiind tăiate în scândură. Galeria este deschisă prin câte două arcade înalte pe fiecare latură. Se remarcă profilul stâlpilor despărțitori, cât și iscusitele îmbinări de la arcade, unde s-au folosit cuie din lemn. Coiful, cu o formă particularizată, se îngustează brusc dobândind aspectul unei săgeți, ce se înalță spre cer câțiva metri. Pronaosul are 5 laturi, cu intrare în partea de sud; naosul e dreptunghiular, iar altarul, decroșat, e alcătuit din 3 laturi, ce se îmbină în unghiuri drepte. Ferestrele au fost mărite de-a lungul anilor, una originală păstrându-se până în zilele noastre, la ușile altarului. Streașina prelungită e susținută de console în trepte. Ușa de la intrare, construită din lemn masiv, de formă semicirculară în partea de sus, are încrustat motivul brâului sub formă de funie. Pereții exteriori poartă inscripții cu niște texte indescifrabile. (G. Rățoi, 2004, p. 1-3).

Pe «*fruntarul*» edificiului găsim un înscris cu litere chirilice: «**1780 Iunie 5**» și un altul cu litere latine «**1780 Mai 30. Vasile Zugrav**». Deoarece aceste date sunt încrustate și pe iconostasul și pe icoana din stânga altarului bisericii de la centru, putem presupune că pictura de pe ambele iconostase s-a făcut de același meșter în aproximativ aceeași perioadă. (E. Precup, în CAB, p. 223-224)”. (L. Muti, N. Hoha, Biserica-o poartă deschisă spre cer, 2009, p. 74).

Datorită vechimii edificiului, în perioada 01.07.2007-01.07.2011 a avut loc restaurarea și reabilitarea ansamblului bisericii în vederea introducerii acesteia în circuitul turistic. Valoarea investiției a fost de 1.729.129,25 lei, fiind derulată din fonduri structurale ale Programului Regional 2007-2013. Proiectul de reabilitare a fost selectat în cadrul Programului Operațional Regional și co-finanțat de Uniunea Europeană prin

Fondul European de Dezvoltare Regională. Lucrarea a fost executată de către S.C. „Rolidon” S.R.L din Zalău.

Biserica se află pe noua listă a monumentelor istorice sub codul „LMI: BN-II-m-A-01659”. (http://ro.wikipedia.org/wiki/Biserica_de_lemn_din_Gersa_I, accesat în februarie 2020).

Bibliografie

1. Morariu, T.; Buta, I.; Maier, A. (1972), *Județele patriei. Județul Bistrița-Năsăud*, Editura Academiei RSR, București
2. Muti, L. (2004), *Rebrișoara – Mărturii pentru eternitate*, vol. I, Editura Nereamia Napocae, Cluj-Napoca
3. Muti, L.(2004), *Rebrișoara – Mărturii pentru eternitate*, vol. II, Editura Nereamia Napocae, Cluj-Napoca
4. Muti, L., Hoha N. (2009), *Biserica-o poartă deschisă spre cer*, Editura Karuna, Bistrița
5. Precup, A., Precup, E. (f.a.), *Contribuții la istoria parohiei Rebrișoara*, în CAB
6. Rățoi, G., (2004), *Istoricul parohiei Gersa I (Gru), Sângeorz-Băi*
7. Sabău, CR. (2002), *Peștera Tăușoare-cea mai adâncă țară, ascunsă în nepăsare*, Mesagerul de Bistrița-Năsăud, an VII, nr. 1699, 28 martie, Bistrița
8. Țârca, T., (1982), *Peștera Izvorul Tăușoarelor*, Rebrișoara
9. Viehmann, I. (1995), *Peștera de la Izvorul Tăușoarelor (Munții Rodnei)*, în Studii și cercetări, Muzeul Bistrița-Năsăud, Bistrița
10. *** http://ro.wikipedia.org/wiki/Biserica_de_lemn_din_Gersa_I

CONCURSUL DE ATELAJE CANINE, CA NOUĂ FORMĂ A TURISMULUI SPORTIV. STUDIU DE CAZ: COMPETIȚIE ȘI SPECTACOL CU SĂNII TRASE DE CÂINI NORDICI „DRUMUL ROMANILOR” DIN PASUL TIHUȚA, BISTRIȚA-NĂSĂUD

Lia-Maria CIOANCA¹

Abstract. Unul dintre cele mai inedite evenimente care se desfășoară începând din iarna anului 2017 în județul Bistrița-Năsăud este concursul cu sănii trase de câini nordici „Drumul Romanilor”, o competiție destinată atelajelor canine – o ramură sportivă recent introdusă în România și recunoscută oficial, după multe discuții și demersuri, ca ramură a sportului, printr-un ordin al ministrului Tineretului și Sportului. Scopul Concursului Internațional de Atelaje Canine „Drumul Romanilor”, care a organizat până în prezent ediția cu numărul IV, este tocmai să promoveze acest traseu de vis, alături de un sport încă prea puțin cunoscut în România, fiind primul concurs de acest fel organizat în țara noastră, care are trasee bătute cu ratracul și la care s-au oferit condițiile de desfășurare la nivel mondial.

Cuvinte cheie: turism sportiv, Drumul Romanilor, atelaje canine, trasee bătute cu ratracul.

1. Delimitări conceptuale. Turismul sportiv, un domeniu aflat la hotarul dintre turism și sport.

Turismul și sportul reprezintă elemente esențiale ale societății actuale. Sportul este considerat cel mai exploziv fenomen social, iar turismul reprezintă cea mai prolifică activitate economică sau cea mai mare industrie din lume. Aceste două domenii social-economice și culturale au creat împreună *turismul sportiv*.

Turismul sportiv este un concept apărut în secolul XX și a fost conștientizat de profesioniștii, cercetătorii și sociologii din turism de-abia la finele anilor 1980. Este un tip de turism care reunește două domenii sociale distincte: turismul, ca modalitate de petrecere a timpului liber, și sportul, ca activitate fizică, mai mult sau mai puțin organizată. Conceptul nu este pe deplin lămurit, dar în literatura de specialitate există numeroase preocupări privind definirea și caracterizarea sa (Băca, Ștefănescu, 2014, p. 9).

Turismul sportiv este un amestec între călătorie pentru recreere și sfera activităților sportive, combinând destinații turistice (stațiuni turistice, pârtii de schi, areale montane și litorale, râuri și lacuri, pereți stâncoși) cu activități motrice (drumeție, schi, navigație, înot, escaladă), ludice (distracție, voie bună) și culturale (obiective sportive, muzee, monumente) specifice universului sportiv.

¹ Universitatea Babeș-Bolyai, Cluj-Napoca, Facultatea de Geografie, Extensia Bistrița, lia.cioanca@ubbcluj.ro

Turismul sportiv are mai multe forme: turismul sportiv activ sau de practicare a unor sporturi; turismul sportiv de participare ca observator sau spectator la anumite evenimente sportive, turismul sportiv de vizitare a unor obiective de infrastructură sau de comemorare a sportului și sportivilor și turismul de activism în domeniul sportului.

Toate aceste forme de turism sportiv au importanță asupra individului (relaxare, menținerea sănătății, cunoaștere), asupra destinațiilor turistice (amenajări, regenerări, oportunități de afaceri, venituri), dar și asupra sportivilor (venituri, stare psihică, performanțe) (Bâca, Ștefănescu, 2014, p. 10).

Turismul sportiv de eveniment, ca formă a turismului sportiv

Turismul sportiv de eveniment este o formă a turismului sportiv care presupune participarea unei persoane la diferite evenimente sportive (meciuri, campionate, concursuri, cupe, jocuri olimpice, etc.) ca spectator, ca practicant al unui sport, ca reprezentant mass-media sau ca oficial.

Resursele turismului de eveniment sportiv

Resursele turismului sportiv sunt complexe, coincid, în cea mai mare parte, cu resursele turismului în general, și pot fi analizate după tipul de activitate turistică: turism sportiv activ, turism de eveniment sportiv și turism de vizitare a obiectivelor sportive (Bâca, Ștefănescu, 2014, p. 34).

Resursele naturale sunt reprezentate prin: elemente ale cadrului natural care susțin organizarea evenimentelor respective: unități acvatice pentru sporturi nautice (râuri, lacuri, mări, oceane), forme de relief (masive montane și versanți pentru pârtii de schi; platouri pentru terenuri de golf; abrupturi pentru escaladă; întinderi de nisip pentru raliuri; teren accidentat pentru anduranță; etc.), climat favorabil (pentru acumularea și menținerea zăpezii; pentru asigurarea debitului de apă; pentru practicarea sporturilor în aer liber, etc.).

Resursele antropice cuprind: elemente de infrastructură sportivă (stadioane, săli de sport, circuite automobilistice, hipodroame, patinoare, pârtii de schi, piste de sanie și bob, bazine de înot, terenuri de golf, aqua parcuri, bike park-uri, etc.), elemente de infrastructură turistică și urbană: căi de acces și mijloace de transport, structuri de primire, obiective de agrement, etc., evenimente sportive (meciuri, campionate, cupe, etc.) (Bâca, Ștefănescu, 2014, p. 42).

2. Competiție și spectacol cu sânni trase de câini nordici „Drumul Romanilor”

Denumirea concursului este împrumutată de la un drum vechi, pietruit, a cărui origine clară nu a fost încă stabilită de arheologi, fiind astfel considerat fie antic, fie medieval, fie grăniceresc. În privința originii romane, drumul se aseamănă într-adevăr cu un artefact roman, fiind acoperit cu piatră, are lățimea corespunzătoare, este însoțit de rigola de scurgere a apelor de ploaie, prezintă borduri, trotuare și urmează toate regulile topografice ale amplasării drumurilor romane. Are o lungime de 13 kilometri, pornește din drumul european E 58 și revine pe același drum în Pasul Tihuța. Traseul poate fi

străbătut atât în drumeție, cât și pe două roți, fiind parcurs în doar câteva ore. Gradul de dificultate este ușor spre mediu, oscilând între pante reduse și unele cu valori mari. Se pornește de la 450 de metri și se ajunge la 1200 de metri, altitudine în zona Poieni/Belvedere, la ieșirea în Pasul Tihuța.

Drumul Romanilor este pavat cu un strat de piatră, care, se pare, provine tocmai din masivele din preajmă: Zimbroaia, Frumușaua și Măgura Calului. Traseul drumului este următorul: Defileul Bârgăului – DN 17 – Fața Prislopului – Dosul Zâmbroaiei – Culmea Tășuleasa – Culmea Opcioara – Iliuța Corchii – Iliuța Calului – Măgura Calului – DN 17 – Pasul Tihuța (Bâca, 2012, p. 245).

*Fig. 1 Localizarea arealului de desfășurare a concursului
(hartă creată folosind Google Earth Pro)*

Concursul de atelaje canine este organizat de Asociația Chinologică Bistrița-Năsăud, Clubul Sportiv Sleddog Bistrița-Năsăud, sprijinit de autoritățile locale, dar și de preotul catolic Kiss Attila, multiplu campion la astfel de concursuri. Timp de zece ani au existat tentative pentru a organiza astfel de concursuri în România, unele chiar reușite. Acesta însă este primul concurs organizat în România care are trasee bătute cu ratracul și în cadrul căruia s-au organizat condiții la nivel mondial de desfășurare a competiției. Chiar și la nivel mondial sunt puține țări care se pot lăuda cu frumusețea pe care o putem noi oferi. De mulți ani se fac demersuri pentru ca acest sport să fie recunoscut în România. Toate țările europene au recunoscut acest sport, dar din păcate România încă nu.

Promotorul acestui sport este un preot romano-catolic din localitatea Rodna, județul Bistrița-Năsăud, Attila Kiss, care are în palmares și titlul de campion mondial.

Demersurile sale au avut un rezultat favorabil în aprilie 2017, atunci când Ministerul Tineretului și Sportului a recunoscut oficial ramura sportivă „atelaje canine”.

Această competiție are nevoie de eforturi logistice extraordinare, având în vedere faptul că totul se desfășoară la 1.200 de metri. Alături de preotul Attila Kiss, printre organizatorii competiției se află și fostul prefect de Bistrița-Năsăud Damaschin Berende și fiul său, Bogdan, având și el în palmares titluri de campion european. Cei trei au fost sprijiniți în organizarea acestei competiții și de organizația Tășuleasa Social.

În opinia organizatorilor, drumul istoric din Munții Bârgăului s-ar putea califica pentru a organiza competiții la nivel european și mondial.

La competiție a fost prezentă și poloneza Justyna Janecka, judecător de cursă, care a avut tocmai acest rol, de a decide dacă românii sunt pregătiți pentru așa ceva. Judecătorul de cursă este un reprezentant al World Sleddog Association, care supervizează tot ceea ce se întâmplă, dar face și o evaluare a capacității organizatorice, a condițiilor asigurate pe traseu, a calității acestuia. Doar pentru pregătirea traseului, organizatorii au de fiecare dată nevoie de mai bine de o săptămână.

Peste o sută de câini nordici, între care Husky, Malamut de Alaska, Samoyed și câinele de Groenlanda, înhămați la sânni, și-au purtat stăpânii pe zăpada din Pasul Tihuța patru ani la rând până în prezent.

Concursul a inclus probe pentru sânni trase de doi, patru, șase și opt câini, antrenați special pentru astfel de competiții și include probe de 4 și 11 kilometri. Este un concurs care deja are un succes foarte mare și care va deveni în mod sigur o tradiție. Încă de la prima ediție au participat pe lângă cele din România și echipaje din alte țări, și anume Republica Moldova, Ungaria și Bulgaria.

„Câinii sunt extrem de rapizi, iar noi trebuie să ne antrenăm continuu, să găsim cele mai bune sânni de concurs și să ne concentrăm pe calitatea traseelor de concurs pentru a ține pasul cu ei. Câinilor nu le pasă, ei vor să alerge și fac asta foarte bine, ei dau totul și asta trebuie să facem și noi. Ne-ar plăcea să ne bucurăm mai mult de toate acestea, dar nu e timp, câinii fac ritmul și e unul foarte alert”, au declarat organizatorii evenimentului.

Fig. 2 (a,b) Startul și punctul de sosire al atelajelor canine (sursa: timponline.ro)

Competiția a adunat an de an tot mai mulți participanți, preotul Kiss Attila fiind câștigătorul primei ediții organizate în anul 2017.

Vârsta câinilor trebuie să fie de minim 15 luni, iar dacă un câine se accidentează, nu poate fi înlocuit, echipa continuând competiția fără el. Concursul se desfășoară în două manșe. Prima are loc sâmbăta, iar a doua se desfășoară duminica, clasamentul final fiind întocmit prin însumarea timpilor din cele două manșe.

La buna desfășurare a concursului veghează echipaje ale Salvamont Bistrița-Năsăud și ale Jandarmeriei Montane de la Piatra Fântânele.

„Traseul a fost foarte frumos, zăpada foarte bună și condițiile au fost excelente”, a recunoscut bistrițeanul Bogdan Berende, multiplu campion la acest sport.

Ritmul aventurii a animat Drumul Romanilor și în februarie 2020, când competiția a ajuns la cea de-a IV-a ediție, întrunind în acest an 46 de participanți. „Prima zi a fost excepțională, iar participanții din Polonia, Republica Moldova, România, Slovacia și Ungaria au înregistrat rezultate foarte bune”, au transmis cei care au participat la eveniment.

Fig. 3. Preotul Kiss Attila din Rodna la concursul de atelaje canine „Drumul Romanilor” (sursa: observatorbn.ro)

Fig. 4. Afișul ediției din februarie 2020 a concursului de atelaje canine (sursa: timponline.ro)

3. Posibilități de cazare și servire a mesei în Pasul Tihuța

Dat fiind faptul că această competiție întrunește participanți atât din țară cât și din străinătate, trebuie precizat faptul că aceștia au la dispoziție o gamă diversificată de pensiuni turistice, care oferă atât cazare cât și meniuri bogate și variate.

Printre acestea, enumerăm câteva, și anume *Tihuța Retreat*, situată în apropierea locului de desfășurare a concursului canin. Aceasta oferă pe lângă un meniu tradițional și cazare, și un bar, o grădină, acces direct la pârtii și WiFi gratuit în toate zonele. Oaspeții au la dispoziție parcare privată gratuită și servicii de transfer de la/a aeroport la un cost suplimentar. Alte pensiuni, aflate la doar câțiva km distanță, sunt *Pensiunea Găbița*,

Pensiunea Daniela, Popas Transilvania, fiecare dintre ele oferind o gamă diversificată de servicii.

4. Concluzii

Evenimentele sportive sunt un vehicul important pentru atragerea de vizitatori, contribuind astfel la promovarea turistică a zonei respective.

Pasionații acestui sport, dornici de aventură și bună dispoziție, au reușit an de an, cu ajutorul câinilor lor extrem de ambițioși, să anime atmosfera și să ofere privitorilor un spectacol fascinant, care, în mod sigur va deveni o tradiție și va întruni din ce în ce mai mulți participanți. Dacă evaluarea capacității organizatorice, a condițiilor asigurate pe traseu și a calității acestuia vor fi pozitive, această competiție va fi recomandată pentru a putea fi organizată la nivel european și mondial, iar acest lucru va constitui un motor important de relansare a turismului din zonă.

Concursul de atelaje canine ne îmbie pe toți să intrăm în ritmul aventurii și să trăim o experiență unică în acest peisaj deosebit de atractiv, unde se întâlnește Drumul Romanilor cu Via Transilvanica, ediția din 2019 decernând chiar și un Trofeu „Via Transilvanica” sportivului care a realizat cea mai bună viteză medie după cele două manșe de concurs, iar printre spectatori s-a aflat realizatorul documentarelor Wild Carpathia și jurnalistul britanic Charlie Ottley, care a apreciat în mod deosebit atmosfera creată, peisajul mirific și competiția în sine.

Bibliografie

1. Bâca, I. (2012), *Arealul turistic Piatra Fântânele-Măgura Calului*, Editura Argonaut, Cluj-Napoca
2. Bâca, I., Ștefănescu, H. (2014), *Turism și Agrement Sportiv*, Editura Napoca Star, Cluj-Napoca
3. Mureșan, C., *Drumul Romanilor din Munții Bârgăului*, în România pitorească, anul V, nr. 58/1976
4. Vrăsmaș, N. (2011), *Drumul Romanilor din Pasul Bârgăului*, în Anuarul Bârgăuan, An I, nr.1, 2011, Editura Eikon, Cluj-Napoca, 2011

Surse internet

1. Fig. 2, 4: <https://timponline.ro/concursul-de-sanii-trase-de-caini-pe-drumul-romanilor-in-15-16-februarie/>, accesat la 05.03.2020.
2. Fig. 3: <https://www.observatorbn.ro/2018/01/02/concursul-de-atelaje-canine-drumul-romanilor-de-la-piatra-fantanele-va-avea-loc-si-anul-acesta-in-20-ianuarie/>, accesat la data de 12.03.2020.
3. <https://www.booking.com/hotel/ro/pensiunea-pasul-tihuta-piatra-fantanele.ro.html>, accesat la 12.03.2020.

4. https://adevarul.ro/locale/bistrita/fabulosul-concurs-sanii-trase-caini-muntii-bargaului-preotul-catolic-roman-ajuns-campion-mondial-disciplina-1_5c4d9d3fdf52022f75106248/index.html, accesat la 11.03.2020

IDENTIFICAREA STRATEGIILOR SECTORIALE PENTRU DISCIPLINA EDUCAȚIE FIZICĂ ȘI SPORT CU PRIVIRE LA SUSTENABILIZAREA ȘI EFICIENTIZAREA DESFĂȘURĂRII ACTIVITĂȚII ÎN DOMENIU

Leonida Gabriel ILIEȘIU¹

Abstract. Sportul este definit în Carta Europeană a sportului ca o „activitate mai mult sau mai puțin organizată de practicare a exercițiilor fizice sub toate aspectele, care provoacă o stare de bine psiho-fizică, ridică gradul de sănătate al populației, contribuie la ridicarea nivelului calității vieții, are rol de socializare și poate să producă performanțe sportive la diferite niveluri de participare”. Toate documentele semnate de miniștrii sportului din țările CE reliefează importanța „implicării autorităților administrative (administrația locală și centrală) în susținerea activităților sportive, conform legilor și ordonanțelor elaborate în concordanță cu normativele ONU, UNESCO”. În concluzie, este necesară o elaborare a unei strategii pe termen mediu și lung pentru dezvoltarea mișcării sportive în județul Bistrița-Năsăud.

Cuvinte cheie: Strategii

Introducere

O perspectivă importantă în contextul integrării sociale o reprezintă abordarea preventivă. Această concepție subliniază efectele benefice ale mișcării și activităților fizice asupra menținerii și îmbunătățirii stării de sănătate. Ea presupune identificarea factorilor de risc (sedentarism, izolare socială, obiceiuri alimentare nefaste etc) și conceperea de programe ca antidot.

În concluzie, este necesară o elaborare a unei strategii pe termen mediu și lung pentru dezvoltarea mișcării sportive în județul Bistrița-Năsăud.

1. Definirea obiectivelor comisiei
 - 1.1 Sportul pentru toți
 - 1.2 Educația fizică școlară
 - 1.3 Sportul de performanță
 - 1.4 Baza materială - de agrement - sportivă
2. Analiza SWOT (PSOA) ale instituției și comunității în domeniul (obiectivul) ales
3. Definirea de strategii în funcție de obiective și de rezultatele SWOT-ului
4. Analiza cost-beneficii pentru fiecare strategie propusă

¹ Colegiul Național Liviu Rebreanu Bistrița, B-dul Republicii, nr.8, Bistrița, leo.iliesiu@yahoo.com

5. Elaborarea materialului final.

1. Date preliminare

Numărul structurilor sportive din județul Bistrița-Năsăud și a sportivilor legitimați:

- 2 asociații sportive locale: LPS, Palatul Copiilor Bistrița cu personalitate juridică;
- 9 Asociații județene la diferite discipline sportive;
- 63 de Cluburi Sportive de nivel național din care 3 de drept public privat: LPS, Palatul Copiilor, CSM Bistrița;
- aproximativ 3663 sportivi legitimați (la toate categoriile și nivelurile) din care 160 copii, 407 juniori și 3096 seniori.

Zone de excelență în sportul Bistrițean:

- existența unui număr ridicat de specialiști implicați în domeniu (antrenori-profesori, medici, metodiști etc.);
- existența următoarelor cluburi fanion, care participă la viața sportivă a județului - Clubul Sportiv Municipal „Bistrița”, existența unor echipe (jocuri sportive) care contribuie la imaginea sportivă a orașului nostru.

2. Definirea obiectivelor comisiei și analiza SWOT ale instituției și comunității în domeniul (obiectivul) ales

2.1. Sportul pentru toți

Puncte tari:

- Număr mare de populație școlară
- Număr relativ mare al populației active (instituții, școli, universități, bănci, întreprinderi, fabrici)
- Număr relativ mare al populației de vârstă a treia (pensionari)
- Standard de cultură și viață mediu, apreciat ca superior standardelor medii din România
- Caracterul accesibil și agreabil al activității fizice perceput la un nivel superior de către populația orașului
- Posibilitatea extinderii ofertei serviciilor sportive către populație, preocupări pentru producerea de materiale sportive

- Existența unei cooperări între primărie, ISJBN, consiliul local, Consiliul Județean, DJTS, cluburi sportive, ONG-uri în vederea organizării unor activități sportive

Puncte slabe:

- Raport negativ între spațiile destinate activităților sportive recreative și alte spații destinate petrecerii timpului liber (baruri, discoteci, restaurante)
- Lipsa unor programe coerente și conjugate de atragere a populației spre practicarea organizată a exercițiului fizic
- Lipsa de implicare a mass media
- Susținerea redusă de la bugetul local a contribuției societăților comerciale locale la aceste programe

Oportunități:

- Valorificarea resurselor financiare ale locuitorilor
- Promovarea programelor naționale privind sportul pentru toți, cu ajutorul mass media, autorităților locale prin cooptarea societăților comerciale care să se implice în derularea acestor programe

Amenințări:

- Scăderea interesului populației pentru activitățile sportive prin descurajarea acestora din lipsă de oferte
- Creșterea ratei de incidență a drogaților, alcoolicilor, fumătorilor ca urmare a dispariției sau diluării programelor „sportul pentru toți”

2.2. Educația fizică școlară

Puncte tari:

- Numărul mare al elevilor și studenților (50% din populația activă)
- Existența de specialiști cu calificări adecvate în școli și universități
- Tendința de a menține tradiția organizării unor competiții școlare

Puncte slabe:

- Scăderea din motive obiective a populației școlare
- Numărul insuficient de ore de educație fizică școlară în raport cu alte discipline
- Părăsirea sistemului educațional din motive economice și sociale
- Dotare materială insuficientă a bazelor care sunt utilizate în acest proces

Oportunități:

- Existența unor legi care definesc în mod punctual aplicarea programelor de educație fizică și sport

Amenințări:

- Menținerea numărului redus de ore de educație fizică va duce la o populație școlară sub standardele europene
- Lipsa de colaborare între MECT și ANS privind politicile educaționale
- Lipsa unei baze de date care să prezinte o situație corectă a stării actuale a educației fizice școlare și universitare
- Trecerea orelor de educație fizică școlară în cadrul disciplinelor opționale sau facultative

Bibliografie

1. Demeter, A. (1982), *Bazele fiziologice ale Educației Fizice Școlare*, Editura Sport-Turism, București
2. Macovei, I.D., Nacu, C. (2007), *Jocuri de mișcare și ștafete în E.F.S.*, editura Educas
3. Solomon, M., Tudusciuc, I. (1984), *Dezvoltarea capacității motrice a elevilor*, Editura Sport-Turism, București

PATRIMONIUL NATURAL ȘI ISTORICO-ETNOGRAFIC DIN ȚINUTUL HUEDINULUI

Livia-Gina (Coruți) Morar¹

Abstract. The land of Huedin has a high turistical potential, well displayed in the particularized mountain civilization. The peaks of the mountains Vladeasa, The Big Mountain and Gulag has a turistic base that offers the perfect background for practicing winter sports, hikings and you can explore the karstic relief.of the region. Călatei-Kalotaszeg offers a variation of etnografical resorces and a rich cultural history. The region had a lively identity, well promoted by the GALs which have a huge contribution in the agro-economical turistic activities, with the help of the european finances.

Key words: Land, Horea, multicultural geographical region, Kalotaszeg, microregion.

I. Introducere

Raționamentele care au stat la baza acestui studiu privind specificul regional al fenomenului turistic din Ținutul Huedinului, au pornit de la interesul personal manifestat față de această activitate economică, astfel în vedere obținerii unei imagini actuale a fenomenului turistic. În acest sens au fost bine analizate studiile în domeniu și preocupările diverșilor autori legat de evoluția regională a turismului. Un prim aspect pe care l-a avut în vedere această lucrare de cercetare a avut în evidență avantajele multilaterale ale turismului, pornind de la satisfacerea nevoilor umane până la susținerea economiei naționale. De asemenea a fost remarcat interesul sporit față de universul rural și admirația deosebită față de relieful montan, al valorilor patrimoniului etnografic prin cunoaștere directă a realităților fizico-geografice, culturale și socio-economice aferente regiunii de studiu.

1.1. Ținutul Huedinului

Reprezintă o regiune geografică de referință, în privința mulajului multietnic suprapus unei vechi continuități a locuitorilor. Aici mai mult decât oriunde valorile istorico-culturale ale comunităților de români, maghiari, rromi etc. s-au îmbinat în cadru unei simbioze unice. Această regiune geografică prezintă aspecte socio-politice deosebit de importante, datorită poziției strategice între Munții Apuseni și Podișul Transilvaniei, fiind localizată pe latura de nord-vest a *limesului transilvan*, dovezile existenței populației pe aceste meleaguri datează din Paleoliticul Inferior (cca.1.800.000-120.000 î.Chr) (Dumitrescu, Vulpe 1988, p. 125; IstRom I, p. 9). Populația daco-romană a trăit aici în mod continuu, dovezile fiind *castrele romane Bologa-Resculum și castrul din Gilău*. Din

¹ Universitatea Babeș-Bolyai Cluj-Napoca, Facultatea de Geografie, caleafloresti21@gmail.com

sec. IX-lea au avut loc ample mișcări ale populație în bine-cunoscutele migrații, iar dintre aceste valuri succesive în apropierea Transilvaniei s-au așezat în Câmpia Panoniei *maghiarii*, începând acțiunile de cucerire în Transilvania s-au confruntat cu oastea condusă de „voievodul român Gelu” (Gelou quidam blachus) Aceste intenții armate au fost constante, cu un scop bine definit de-a luat în stăpânire regiuni bogate în resurse economice (Matiș, p.51).

1.2. „Ținutul” ca unitate teritorială

Dintre conotațiile termenul de **ținut**, mai răspândite sunt cele de **teritoriu**, **suprafață**, **fragment de spațiu geografic**, noțiuni definite ca o întindere de pământ caracterizate printr-o serie de elemente fizico-geografice și o arhitectură proprie. Ținutul este o suprafață la care se raportează o anumită populație, având caracteristici diferite față de teritoriile vecine, oferindu-i identitate. În cazul unității analizate, Ținutul Huedinului, are drept specific localizarea într-o zonă depresionară pe latura nordică a Munților Apuseni. Făcând legătura firească dintre locuitorii zonei de munte cu populație românească și locuitorii de naționalitate maghiară, prezenți majoritar în zona depresionară. Aria de influență a ținutului, a trecut limitele administrative actuale ale județului, existând vechi legături privind apartenența administrativă a locuitorilor la „**plasa regională Huedin**”. Populația zonei, mai ales cea din zona Fild, până la Zimbor, au preferat să valorifice comercial produsele locale la piața săptămânală din orașul Huedin. Influența etnicilor maghiari care au coabitat de sute de ani pe aceste meleaguri se reflectă în articole vestimentare cu motive împrumutate, precum și la diverse preparate culinare ale bucătăriei tradiționale și artizanat.

Informații deosebite cu privire la Huedin și împrejurimi provin dintr-un studiu monografic, „*Descrierea geografică și antropogeografică a regiunii cuprinsă în basmul Crișului Repede. Depresiunea Huedin*” a prof. **C. J. Anastasiu** care a fost scrisă în anul 1927 C.J afirmă că în „*Regiunea Huedinului- orașul Huedin este punctul de atracție al întregului ținut*”. În ceea ce privește „*etimologia cuvântului Huedin*” autorul insistă pe ideea că „*numele cel mai vechiu e Hodin-loc de hodină*” întrucât era „*un loc potrivit și la o depărtare destul de mare de munte-locuitorii satelor muntene opreau aici pentru popas-hodină-de unde i-a rămas numele-Hodin*”, fapt ilustrat și de termenul popular „*Hoghinu*” sau „*Hodinu*” și că numele „*Banffi-Hunyad*” e „*nume dat de Unguri, în timpurile din urmă, după numele contelui Banffi, care avea castel și moșii aici*”. Pentru **C.J. Anastasiu** „*Regiunea Huedinului corespunde cu zonei de atracție*” al acestui oraș care se întinde pe o „suprafață de aproximativ 1.170 km²”, adică „46 de comune” și anume: Alunișu, Ardeova, Bedeciu, Beliș, Bica, Bicălatu, Bociu, Bologa, Buteni, Călata, Călățele, Ciucea, Ciuleni, Crișeu, Domoș, Dretea, Fildu de Jos, Fildu de Mijloc, Fildu de Sus, Finciu, Hodiș, Horlacea, Huedin, Vânători, Jebuc, Mănăsturul Românesc, Mărgău Mănăstireni, Brăișoru, Morlaca, Nadăș, Nearșova, Poieni, Răchițele, Rogojel, Săcuieu, Sfăraș, Sâncraiu, Stana, Șaula, Tetiș, Traniș, Valea Drăganului, Văleni, Vișag și Zam.

1.3. Ținutul ca unitate etno-culturală

La conotațiile termenului de **ținut**, de **teritoriu**, de entitate **politico-administrativă** și **entitate spațială mentală**, i se mai poate atribui și valența de **unitate etno-culturală**, criteriu argumentat atât de populația românească cât și de cea maghiară cu un nucleu mai compact în zona *Kalatasz*. Alte referințe privind unitatea teritorială, apar și la Primăria orașului Huedin, în *Planul Strategic de Dezvoltare locală al Orașului Huedin în perioada 2008-2015*. Centrul "polarizator" s-a individualizat odată cu trecerea comunităților umane de la structuri arhaice, obști sătești primordiale, la structuri sociale și politice bine articulate și ierarhizate (Cocșan, P., 2011, p.19).

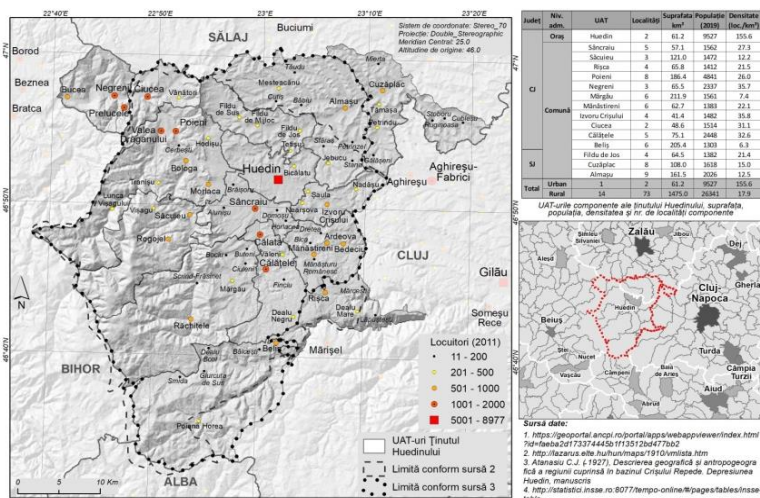
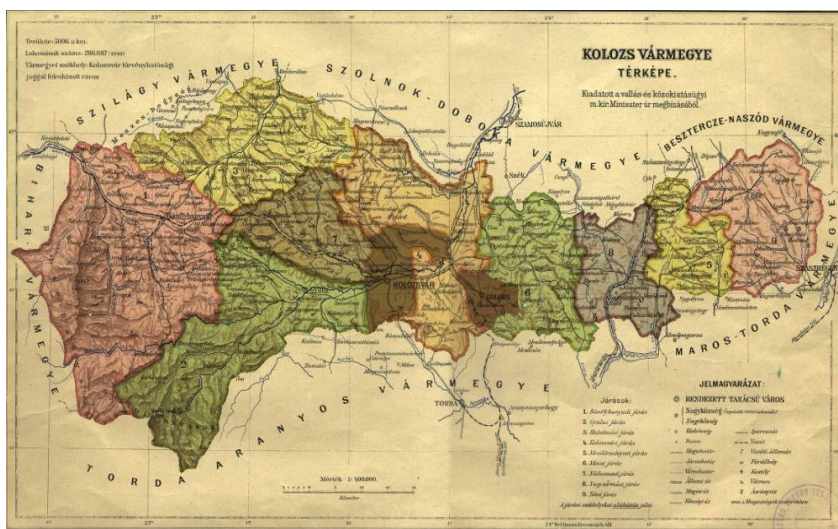

Figura x. Elemente de amplasare în spațiu și caracteristici demografice generale ale UAT-urilor Ținutului Huedinului

Fig.1. Delimitarea regiunii după C.J.Anastasiu din 1927

Ținutul Huedinului s-a individualizat într-o zonă depresionară, atrăgând pârgii gravitaționale naturale și umane dinspre culmile montane spre **centrul polarizator-reprezentat de orașul Huedin**. Individualitatea, constă în faptul că orașul Huedin, reprezintă „*un inel spiritual și cultural*” al locuitorilor cu rol de sprijin în păstrarea tradițiilor, obiceiurilor și menținerea vie a spiritului patriotic, de neam și de țară (Matiș,pag.3). Regiunea are o populație mixtă, românească și maghiară, iar localitățile din regiune constituie o prezență istorică bine conturată în documente, cu începere din secolele al XII-lea și al XIII-lea. Denumirea Călatei este menționat pentru prima dată în 1443. În secolul al XV-lea regiunea ajunge în posesiunea familiei Bánffy, una dintre cele mai importante din Transilvania, care a stăpânit cea mai mare parte a regiunii până târziu în secolul al XIX-lea (Sălăgean,T.,pag.120).

Ținutul Huedinului ca unitate teritorială este integrat jud. Cluj, aria de influență ajunge în jud. Sălaj din zona Fildurilor până la Zimbor. Este suprapus din punct de vedere istoric și al patrimoniului cultural peste o *microregiune*. Pentru a realiza o delimitare ancorată a realității, datorită extensiunii mari în suprafață și diversității etno-culturale, sunt individualizate mai multe componente teritoriale corespunzătoare unor *microregiuni*.

II. Turismul – este o alternativă pentru dezvoltarea zonelor rurale?

Turismul rural este o alternativă viabilă (Bogdan, 2012) politicile promovate la nivel european privind dezvoltarea regională, împreună cu politicile naționale ale statelor membre au încurajat orientarea zonelor rurale spre turism. Turismul rural posedă un avantaj competitiv, datorită autenticității care pare a fi apreciată în rândul turiștilor străini. În România, turismul rural se practică „*dintotdeauna*”, în multe cazuri acesta este practicat „*spontan, la întâmplare și neorganizat*” (Galvan apud Bogan, 2012). Dezvoltarea turismului va acționa precum o forță integratoare, capabilă să antreneze dezvoltarea altor sectoare, îmbunătățind astfel nivelul de trai. Comunitățile rurale apelează la *turism rural* ca un mijloc alternativ de dezvoltare sustenabilă, prin restructurarea și diversificarea activităților economice locale; turismul apare ca un mijloc prin care zonele rurale se pot regla din punct de vedere economic, social și politic și se pot adapta la noul mediu global (Sillignakis, 2001). Regenerarea turismului este un instrument important pentru dezvoltarea locală, fapt atestat prin viziune și obiectivele strategice – dezvoltarea turismului și promovarea potențialului local prin utilizarea eficientă a resurselor, ca activitate economică predominantă.

- **Evaluarea potențialul turistic al zonei.** În statistica națională privind numărul de unități de cazare, Regiunea Nord-Vest se situează pe locul 3, după Regiunea Centrală și cea de Est, cu un număr variind între 480-658. În zonele rurale se

regăsesc un număr de 134 de unități, cele mai multe dintre ele fiind pensiuni agroturistice (113), situate în Sâncraiu (23), Mărgău (13), Beliș și Băișoara cu 8 astfel de structuri. Pe baza analizei acestor indicatori genetici poate fi stabilită o ierarhie a tipurilor și formelor de turism care trebuie promovate.

- **Afirmarea turismului rural** în spații etnoculturale unice de tipul „țărilor” - CĂLATA. Această zonă este un unicat prin originalitatea și bogăția culturii populare prin –arhitectură, obiceiuri, tradiții, ocupații, meșteșuguri, port, muzică și dans popular. De asemenea se adaugă areale din Munții Apuseni (Mărișel-Beliș, Călățele, Răchitele, Valea Iadului).
- **Dezvoltarea speleoturismului și a turismului cinegetic**, ca forme de agrement de mare competitivitate, prin amenajarea unor peșteri și domenii de vânătoare specializate (urs, cerb, mistreț, căprior, fazan).
- **Dezvoltarea unui turism specializat, religios** (Ciucea, Muntele Rece) minier (Băișoara) piscicol (pe văile: Someșul Cald, Drăgan, Iada, Crișul Repede, Finiș; pe lacurile naturale și antropice) turism extrem (parapante, delta-plan, motocros, canoeing).
- **Valorificarea oportunităților turismului de tranzit** prin edificarea unui sistem de baze de tip motel și camping localizate de-a lungul căilor rutiere principale E60, DN, DJ.
- **Conturarea unor circuite turistice tematice**, cu o largă adresabilitate - „Circuitul bisericilor de lemn din jud. Cluj și Sălaj”, „Circuitul castrelor romane” „Circuitul cetăților și castelelor medievale”, „Circuitul caselor memoriale”, „Speocircuit turistic”.
- **Crearea unei oferte turistice autentice**, originală, bazată pe specificul local (gastronomie, folclor, ambient). Include de asemenea amenajarea unor baze cu specific țăranesc local (arhitectură, costumație, meniu, muzică) prin valorificarea mitologiei locale și regionale, a obiceiurilor și tradițiilor, în alcătuirea programelor turistice. (Planul de amenajare a teritoriului regiunii de nord-vest PATR, 2004, pg.125).

2.1. Amenajări turistice prioritare

Stațiunea Beliș-Fântânele: dotări pentru navigația de agrement (debarcader, vapor, iahturi cu capacitate variabilă, canoe), pârtii de schi fond, alee pentru agrement hipic, patinoar, pârtie de schi alpin, amenajări pentru pescuitul de agrement. **Stațiunea Băișoara,** reamenajarea pârtiei de schi alpin, pârtie de săniuțe, trambulină, patinoar (cu funcție de piscină vara) telescaun, promovarea turismului cinegetic. (Planul de amenajare a teritoriului regiunii de nord-vest PATR, 2004, pg.128).

Fig. 3.4.5. Imagini din loc. Beliș și Mărișel

Crearea, marcarea corespunzătoare a traseelor pentru ciclism, ATV, drumeții, alpinism - Inventarierea, construirea unei hărți cu principalele atracții turistice - Marcarea obiectivelor și includerea acestora într-un circuit, oferind informații și despre alte obiective, spații de cazare situate în apropiere - Reabilitarea și marcarea circuitelor montane - Construirea unei piste de biciclete - Reabilitarea drumurilor care fac parte din circuit, construire, întreținerea și marcarea de noi trasee turistice. Organizarea de concursuri, evenimente sportive – ATV, ciclism, alpinism. Actori implicați/responsabili: Consiliul Județean Cluj, Primării, autorități publice din comunități vecine, asociații sportive interesate Posibile surse de finanțare: FEADR-LEADER, bugetul local Termen de realizare: 2019-2025
Construirea unui centru de agrement în apropierea lacului Beliș. Descrierea proiectului - Ecologizarea lacului - Asigurarea (închirierea) echipamentului necesar practicării sporturilor nautice: jet ski, bărci, canoe - Crearea infrastructurii și a facilităților de petrecere a timpului liber în proximitatea lacului - Valorificarea potențialului piscicol prin organizarea concursurilor, evenimentelor de pescuit sportiv - Plimbări pe lac cu barca, având ca principală destinație Biserica Scufundată Actori implicați/responsabili: Consiliul Județean Cluj, Primăria Beliș, autorități publice din comunitățile vecine, asociații sportive interesate Posibile surse de finanțare: FEADR-LEADER, buget local, asociații interesate, surse private Termen de realizare: 2019-2025
Valorificarea patrimoniului cultural-artistic. Descrierea proiectului: - Reabilitarea, restaurarea patrimoniului cultural -artistic - Organizarea de târguri meșteșugărești în mod regulat - Acțiuni, evenimente de promovare în mod corespunzător a legendei satului strămutat și a legendei lui Horea din Pădurea Scorușet, a diverșilor eroi sau personalități ex. Tabăra de dansuri și muzică populară Sâncraiu - Coordonarea în timp a manifestărilor culturale și elaborarea unui calendar al evenimentelor Actori implicați/responsabili: Primării, asociații de profil interesate. Posibile surse de finanțare: FEDR-POR, buget local, surse private
Valorificarea patrimoniului etnografic. Identificarea artizanilor, meșterilor populari și promovarea produselor Organizarea de târguri populare, în scopul de a promova produsele specifice - Organizarea logisticii necesare: colectarea de date, fotografii și povești ale trecutului, subliniind legendele locale. Actori implicați/responsabili: Primării, asociații de profil interesate. Posibile surse de finanțare: Buget local, asociații de profil interesate Termen de realizare: 2019-2025
Crearea unui brand local -Dezvoltarea unui brand turistic - Crearea unei imagini (logo) în concordanță cu viziunea promovată - Elaborarea unei strategii de promovare - Participarea la târguri de turism Actori implicați/responsabili: Consiliul Județean Cluj, Primării, asociații de profil interesate. Posibile surse de finanțare: Buget local Termen de realizare: 2019-2025

2.2. Amenajările turistice integrate

Implică zone marginale ale județelor din Regiunea de Nord-Vest, care pot conduce la profilarea unor entități istorico-turistice cu personalitate specifică, polarizând o cerere

turistică crescândă. Este tipică pentru această categorie, Munții Apuseni suprapus bazinelor superioare ale râurilor Crișuri, Someșul Mic, unde se întinde Parcul Național al Apusenilor incluzând și Țara Moșilor cu potențial morfologic și speologic unic în România și o civilizație montană particularizată. Politica de amenajare, va fii suprapusă celor doi „poli” prin realizarea unui triunghi de peșteri amenajate la standard internațional-Peștera Urșilor la Chișcău(Bihor)Ghețarul Scărișoara (Alba) și Peștera din Valea Firii (Humpleu) Cluj. Baza turistică de cazare și infrastructura de comunicație modern va lega cele trei peșteri, într-un spațiu turistic polarizant de importanță europeană. (Planul de amenajare a teritoriului regiunii de nord-vest PATR, 2004, pg.138).

Artizanat și meșteșuguri - vectori ai dezvoltării și promovării locale. Zona este un areal bine păstrat de-a lungul timpului din punct de vedere al *portului popular românesc și maghiar*. Arta populară din zona Călatei a fost promovată cu intenția de-a crea un *stil național maghiar*, în timp ce arta populară locală românească a fost orientată în direcția promovării unor *noi conținuturi artistice*, urmând exemple naționale (B. Stancu, 2017).

Fig.6-7-8. Artizanat și meșteșuguri

Fig.9. Grup etnografic din Răchițele

Fig.10. Cămașă cu ciupag specifică ținutului

Fig.11-12-13 Specificul comunităților maghiare

Asocierea comunelor din Ținutul Huedinului are loc în jurul unui centru de gravitație, care asigură funcționalitatea microregiunii prin evidențierea și stimularea

vectorilor purtători de masă, informație, energie și interese. Regiunea prezintă un grad ridicat de conectivitate la infrastructura rutieră, fiind traversată de drumului **European E 60** pe direcția rețelei hidrografice a Crișului Repede, spre zona depr. Huedin a **Drumurilor Naționale DN1G și DN1F**, cu legătură spre orașul Cluj-Napoca.

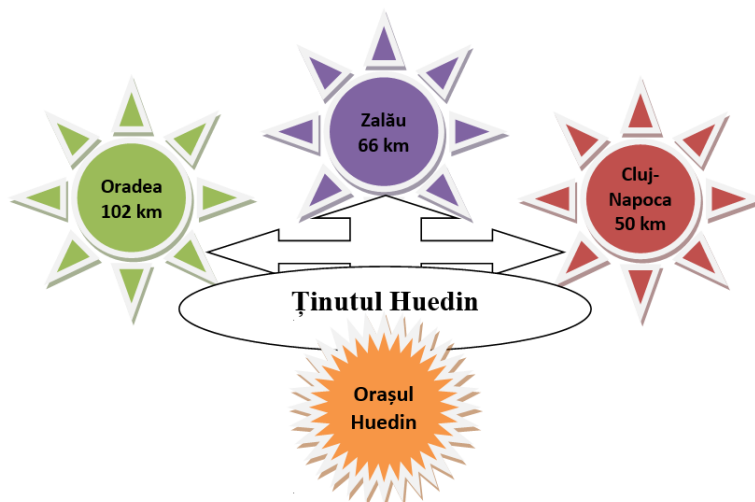

Fig.14. Centrul polarizator al Ținutului Huedinului și direcțiile de gravitație

Comunitățile locale din microregiunea Huedin, se suprapun din punct de vedere istoric peste **străvechiul ținut al Călatei**, păstrându-și bine valorile patrimoniului cultural-etnografic, existând **factori determinanți** care au condus la afirmarea unor elemente specifice pentru Ținutul Huedinului, cum ar fi *condițiile biogeografice, climatice, istorice*. Obiectivul general, asociat obiectivului strategic, constă în dezvoltarea teritoriului național în funcție de caracteristicile geografice specifice, cu integrarea în cadrul politicilor de dezvoltare teritorială, a nevoilor zonelor aflate în situație defavorabilă (Strategie de dezvoltare Programul PHARE 9708/1997 (p.90).

2.3. Microregiuni

Dintre **Asociațiile și Grupurile de Acțiune Locală (GAL)** care au desfășurat proiecte finanțate din fonduri europene sau naționale, enumerăm, **a) Asociația de Dezvoltare Intercomunitară Microregiunea Huedin**, **b) Grupul de Acțiune Locală Vlădeasa–Piatra Craiului**, **c) GAL Napoca Porolissum**.

a) Asociația de Dezvoltare Intercomunitară Microregiunea Huedin. Din punct de vedere geografic teritoriul cuprinde o parte a depresiunii Huedinului, 30% din teritoriu este situat în zona Parcului Natural Munții Apuseni. Relieful este caracterizat printr-o succesiune de culmi prelungite și domoale, pe alocuri apărând chiar mici platouri, ca rezultat al unei eroziuni îndelungate, formate în mai multe etape geologice (Plan Dezv.pag.4).

Fig. 15. Hărți – planul localizării teritoriului (sursa Planul de Dezvoltare, pag.10)

Arii naturale protejate de importanță județeană (sursa Planul de Dezvoltare, pag.14).

Anexa 2 la decizia Delegației Permanente nr: 147/1994

Nr.crt	Obiectiv/zonă	Amplasament oraș/comună
1	ACUMULARE FÂNTÂNELE	Comuna Râșca, Comuna Beliș
2	ACUMULARE VALEA DRĂGANULUI	Comuna Poieni.
3	DEFILEUL ȘOMEȘULUI CALD	Comuna Râșca, Mărișelu
4	DEFILEUL ȘOMEȘULUI RECE DEFILEUL	amonte de Răcătău Comuna Măguri
5	RĂCĂTĂULUI, CHEILE VĂII	Răcătău
6	STANCIULUI ȘI CASCADA RĂCHIȚELE	Comuna Măguri Răcătău și Mărișelu
7	CHEILE DUMITRESEI	Comuna Mărgău Comuna Măguri Răcătău

Conform Planului de Dezvoltare, pag.14, **patrimoniul arhitectural și cultural** este foarte reprezentativ în următoarele localități. **Orașul Huedin** deține următoarele elemente de patrimoniu:

- **Altarul funerar roman.** Aflat în curtea Liceului Teoretic "O. Goga", provine din apropierea castrului de la **Bologa-Resculum**, probabil din necropola vicus-ului.

- **Biserica Reformată-Calvină.** Ridicată în secolul XIII și renovată în sec. XVIII. În 1483, prin grija familiei Bánffy, cu elemente specifice stilului gotic, servind drept capelă familiei amintite. Tavanul afectat de cutremur în sec. al XVIII-lea, a fost înlocuit cu unul casetat, realizat de meșterul sas Laurențiu Umling din Cluj, care reprezintă un calendar astrologic

- **Biserica Romano-catolică.** Ridicată pe la 1848 în stil neogotic și **Biserica ortodoxă Huedin** ridicată între anii 1931-1934 în stil neobizantin, numită și „**Catedrala Moșilor**”, are în interior, pe pereți o frumoasă pictură în stil bizantin

- **Conacul Barcsay.**

În localitatea Bicălatu, devenită parte componentă a Huedinului, poate fi vizitată Biserica Reformată-Calvină din secolul XVII. Următoarele localități dețin elemente de arhitectură tradițională: **Beliș** - Biserica de lemn din Beliș și Dealu Negru (din anul 1764). **Călățele** - Biserica de lemn „Sfinții Voievozi” (1764); Biserica fortificată din secolele 12-15, cu tavan casetat, pictat în 1778, în satul Văleni. **Ciucea** - Conacul Octavian Goga. **Izvoru Crișului** - Biserica Reformată-Calvină. Tavanul cu casete a fost creat de Lörinc Umling în anul 1674. Biserica de lemn din Nadășu „Sf. Mihail și Gavriil” (1720-1730). **Mărgău** -Biserica fortificată „Sf. Arhangheli Mihail și Gavriil”, din sec. al XIX-lea; Biserica Baptistă „BETEL”. **Negreni** - Fortificația militară romană de la Negreni (Cetatea Turcilor). Biserica din lemn „Adormirea Maicii Domnului”, aflată în satul Bucea (1791). **Poieni** -Vestigiile romane de la Poieni (situate în punctul „Grădiște”) județul Cluj, sunt înscrise pe lista Monumentelor Istorice ale jud. Cluj. **Râșca** –Mănăstirea Ortodoxă „Râșca Transilvană”. **Sâncraiu** - Biserica reformată construită în sec. XIII (Conform Planului de Dezvoltare, pag. 17).

b) Grupul de acțiune locală „Vlădeasa–Piatra Craiului -Poarta Transilvaniei”. Din punct de vedere geografic, teritoriul este mărginit la vest de Muntele Șes (Plopiș), la nord: Depr. Șimleului și M-ții Meseșului, la nord-est Depr. Almașului, la sud și sud-vest de: Munții Vlădeasa, Pădurea Craiului, Depresiunea Vadu Crișului și aparțin Apusenilor. Aceștia sunt înconjurați de zone mai joase, bazinete și culoare depresionare. Munții Apuseni determină o mare varietate morfologică, amplificată în parte și de un tectonism accentuat. Aproximativ 30% din teritoriu este situat în zona Parcului Natural Munții Apuseni (Plan Dezv.pag.4).În ansamblu ,cadrul economic al microregiunii este caracterizat de următoarele aspecte comune; indicatorii dezvoltării economice se află sub cele existente la nivel de țară, există preponderența agriculturii în preocupările locuitorilor, se observă un declin al ocupațiilor și meșteșugurilor tradiționale, de asemenea un lucru pozitiv este apariția și dezvoltarea inițiativei private.

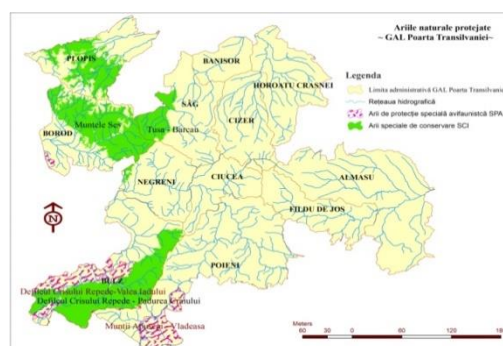
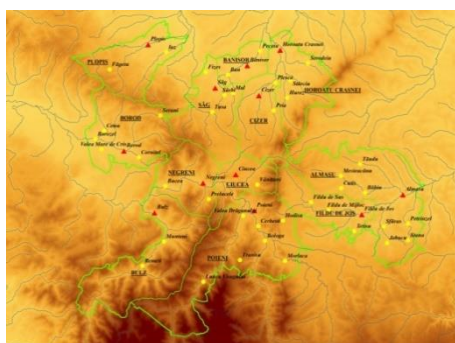

Figura16-17: Harta Teritoriul „Poarta Transilvaniei” (sursa: <https://poartatransilvaniei.ro/index.php/prezentare-gal-poarta-transilvaniei/>)

Dintre atracțiile naturale în regiune sunt *șase arii* protejate de interes național: Peștera cu Apă din Vale Leșului (rezervație naturală speologică), Valea Iadei cu *Syringa josichaea* (rezervație botanică) etc. Pe teritoriul GAL „Poarta Transilvaniei” principala atracție o constituie ansamblurile de *biserici de lemn și biserici reformate*, la care se adaugă structuri rurale formate din grupări de case, tipice pentru arhitectura rurală transilvăneană. Lăcașele de cult au în patrimoniu obiecte specifice și publicații cu valoare religioasă, istorică și culturală. O categorie specială sunt orgile adăpostite de bisericile reformate din care o mică parte mai sunt în perfectă stare de funcționare și pot susține concerte cu prezență internațională (Plan Dezv. pag.63).

c) O altă structură administrativ-teritorială de tipul microregiunii este **GAL Napoca Porolissum**, compusă din 13 comune – Aghireșu, Beliș, Călățele, Căpușu Mare, Gilău, Izvoru Crișului, Măguri-Răcătau, Mărgău, Mănăstireni, Mărișel, Rîșca, Săcuieu, Sâncraiu și *1 oraș – Huedin*. Teritoriul însumează 1.614,14 km², 44.381 de locuitori și densitatea de 27,49 loc/ km² , 12 din 14 UAT sunt declarate ca zone montane defavorizate.

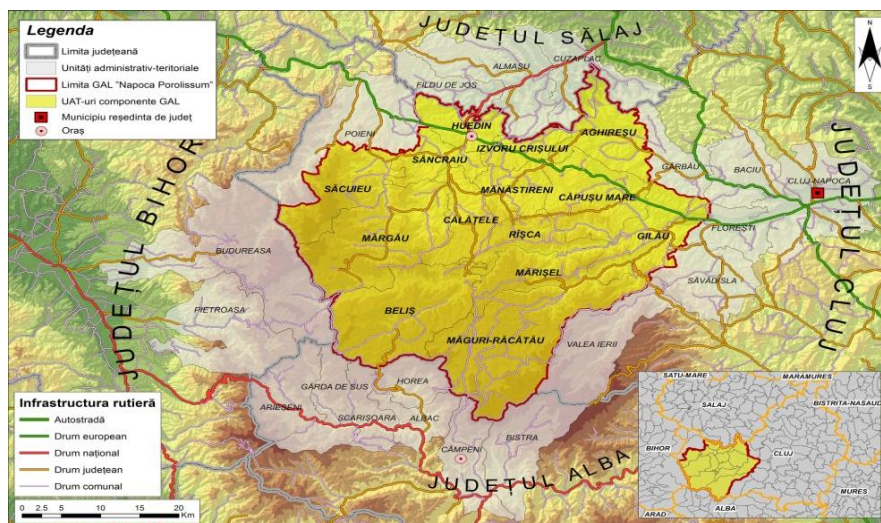

Fig.18. GAL Napoca Porolissum (sursă: <https://www.google.com/Fleader.napocaporolissum>)

Pe teritoriul GAL-urilor se află 7 **lacuri artificiale**: Beliș-Fântânele (8,26 km²), Tarnița (2,15 km²), Someșul Cald (0,85 km²), Gilău (0,72 km²), Someșul Rece (0,06 km²), Scind-Frăsinet (0,102 km²) și Laguna Albastră (0,018 km²). Teritoriul este străbătut de 5 râuri cu valoare de conservare ridicată: Călata (4,1km), Căpuș (11,8km), Crișul Repede (4,8km), Someșu Cald (9,8km), Someșu Rece (7km) (PNDR pag.1). Regiunea are un **potențial turistic important**, cu rol peisagistic și de agrement. Această biodiversitate este reflectată și de prezența în teritoriu a unui parc natural (Munții Apuseni), 7 monumente ale naturii (Cariera Corabia, Peștera Vârfurașu, Peștera Mare de pe Valea Firei, Peștera din Piatra Ponorului, Gipsurile de la Leghia, Molhașul Mare de la

Izbuc, Parcul Munții Apuseni), 3 situri de importanță comunitară Natura 2000 (Apuseni, Molhașurile Căpățânei, Someșul Rece) și o arie de protecție avifaunistică Natura 2000 (Munții Apuseni–Vlădeasa). La **patrimoniul material** sunt incluse 67 de monumente (11 de interes național și 56 de interes local), 30 de situri (14 de interes național și 16 de interes local) și 6 UAT cu valoare culturală de interes național (Aghireșu, Căpușu Mare, Gilău, Huedin, Izvoru Crișului, Mănăstireni). Acestea confirmă faptul că **Țara Călatei**, situată în vestul jud. Cluj, este interesantă din punctul de vedere al istoriei și tradițiilor, fiind bogată în monumente istorice și etnografice (PDL Microregiunea Vlădeasa Huedin, p. 23).

În ceea ce privește **patrimoniul imaterial**, există elemente distinctive ale folclorului muzical și coregrafic, meșteșuguri specifice, obiceiuri locale, port popular, alimentație, elementele lingvistice locale, toate aceste elemente sunt bine evidențiate prin organizarea festivalurilor locale. (PDL Microregiunea Vlădeasa Huedin, p. 25).

Patrimoniul etnocultural și istoric este reprezentat prin numeroase monumente precum cele din **loc. Gilău** unde au fost identificate vestigiile unui *castru roman*, situat în parcul castelului medieval având dimensiunile de 221 x 137 m, acesta fiind prevăzut cu bastioane trapezoidale la colțuri, dispunea de câte două turnuri la fiecare poartă. În castru a staționat în timpul stăpânirii romane în Dacia structura militară „*Ala Siliana*” compusă din 500 de călăreți. Castelul de la Gilău a fost ridicat pe structura unei cetăți episcopale a cărei primă mențiune datează din anul 1428. Alte obiective ale patrimoniului etnocultural se află la **Mănăstireni și Izvoru Crișului, Huedin** dezvoltat în jurul unei vămi medievale, a devenit centrul administrativ, economico-comercial al **Țării Călatei**. În secolul al XV-lea, localitatea a intrat în posesia familiei nobiliare Banffy, de la care s-a format și denumirea maghiară a localității (*Banffyhunyad*). Biserica reformată, datează din sec. al XIII-lea, a fost reconstruită în sec. al XVI-lea, când a fost ridicat și turnul. Împodobită cu mobilier și decorațiuni specifice regiunii, biserica din Huedin are și un tavan casetat, realizat către sfârșitul sec. al XVIII-lea de artistul clujean Laurențiu Umling. **Cetatea medievală Bologa**, situată la confluența Crișului Repede cu Sebeșul, a fost ridicată de regele Carol Robert de Anjou, la începutul războiului cu nobilimea rebelă din Transilvania (1315-1324). Cetatea de la Bologa a fost folosită fără întrerupere până în secolul al XVIII-lea, suferind numeroase transformări și adăugiri (Sălăgean, T. pag. 143).

Fig.19-20-21. Artizanat și obiceiuri tradiționale

Există însă și o serie de **puncte slabe**, care trebuie remediate: un număr mare de obiective se află într-o stare de conservare precară; **bisericile de lemn**, multe dintre ele scoase din cult cu decenii în urmă, sunt abandonate de comunitățile pe care le-au deservit, posibilitățile de finanțare ale lucrărilor de restaurare fiind absente pe plan local. O dezvoltarea a turismului în zona poate fi condiționată și de păstrarea acestor elemente de tradiție, agroturismul câștigând tot mai mult loc în preferințele turiștilor la nivel european, punându-se accent pe trăirea unor experiențe inedite și experimentarea culturii locale ca și contraargument la turismul de masă (Sălăgean, T. pag. 144).

III. Alte obiective turistice

Cetățile de pământ. Cetatea de la Bolic, aflată în cătunul Cetatea Veche (Bolic) aparținător orașului Huedin, acest edificiu istoric își are începuturile din perioada *Hallstattiană* fiind una din cele mai întinse fortificații din această perioadă. Cetatea este localizată pe un platou cu dimensiunile de cca. 450 x 100 m fiind demarcată de un val de pământ și un șanț de apărare. Locația este deosebită peisagistic, iar panoramele se deschid spre Munții Vlădeasa, Meseș și Depr. Huedinului.

Fig. 22-23-24- Cetatea Bolic, Huedin (sursa google maps)/ turismzimbor.ro)

Fig. 25. Cetatea Almașu (sursa

Cetatea Almașu. Situată „pe-un picior de plai, pe-o gură de rai” așa cum spune balada, comuna Almașu se bucură de o istorie ce coboară în timp peste 9.000 de ani. Zona a fost locuită în Neolitic, romanii au lăsat la rândul lor numeroase urme, dar cele mai multe mărturii despre Almașu le avem începând cu Evul Mediu, când aici a fost ridicată o mănăstire, apoi o cetate.

Biserica Reformată-Calvină din Mănăstireni, jud. Cluj este un monument valoros, cu arhitectură romanică. A fost construită prin sec. al XIII-lea ca *biserică-sală*, ușa bisericii datând din anul 1.241, dispune de un ceas solar, încadrat între două sculpturi- Arhanghelul Mihail ucigând Balaurul și Melusina „fata pasăre care alăptează doi șerpi”. Ornamentele și motivele sunt specifice artei *renașterii* târzii din Transilvania și au o compoziție continuă de pe tavan.

Fig.25-26-27. Imagini-Biserica Reformată - Calvină din Mănăstireni

Fig.28. Biserică ortodoxă din lemn

Rezervația forestieră Arborele de Sequoia este situată pe „Dealul Domnului”, în comuna Săcuieu, satul Rogojel. Gal Silvestru, un baron ungur căruia îi plăcea să studieze botanica, a plantat mai multe specii rare în zonă, precum: **sequoia**, **pinul negru** (*Pinus Nigra*) și **Zada** (coniferul cu frunze căzătoare, cunoscută și sub numele de *Larice* sau *Larix Decidua*).

Cascada Păniceni este mai puțin cunoscută turiștilor, se află între două stânci masive (pereți verticali) care marchează intrarea în Cheile Păniceniului. Cascada este formată de pârâul Păniceni și are o înălțime de 8-9 metri. Mai jos de cascadă valea nu mai prezintă pereți verticali, ci doar blocuri de stâncă, printre care șerpuiește pârâul și o potecă anevoioasă până în zona protejată a Văii Căpușului și toamna.

Fig.29-30. Imagini Sequoia Săcuieu

Fig.31-32. Imagini Cascada Păniceni

Concluzii

Ținutul Huedinului este încadrat un spațiu care respiră o identitate vie, fiind profund legat de istoria locală, de tradițiile specifice ale acestei vetre de civilizație și cultură populară, sunt evidente și trăsături demne de moralitate prin manifestări patriotice, consolidate prin verticalitate comportamentală, bine reflectate prin conceptul de onestitate. Ca atare, onestitatea, cinstea, frățietatea, valorizarea rolului femeii, au individualizat la nivelul socialului o personalitate „mândră”, pragmatică, dar tributară valorilor spirituale.

Bibliografie și literatură suplimentară

1. András, S., Gáll, E., Sándor, T., Tamás, L., Aurelian, M., Péter, J., Coroiu T. (2003), *Atlasul localităților județului Cluj*, Cluj-Napoca: Editura Suncart
2. Antonescu, D. (2011), *Dezvoltarea regională: tendințe, mecanisme, instituții*, Editura Top Form, București
3. Benedek, J. (2004), *Amenajarea teritoriului și dezvoltarea regională*, Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca
4. Bodiu, A., Golban, M. (2012), *Portul popular românesc și maghiar din județul Cluj*, Editura Eikon
5. Brunet, R., Dolfus, O. (1990), *Géographie Universelle*, I. Hachette, Paris
6. Butură, V. (1978), *Etnografia poporului român*, Editura Dacia, Cluj-Napoca
7. Cocean, P. (2010), „Ținutul” - un taxonom regional tradițional, specific României, în: *Geographia Napocensis*, IV, nr.1
8. Cocean, P. (2011), „Țările”, *regiuni geografice și spații mentale*, Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca
9. Cord, M. (2017), *Depresiunea Huedinului - scurtă prezentare privind aspectele geo-demografice*, Revista Glasu
10. Filip, C.C., Mătiș, H.D. (2014), *Huedinul – o localitate pe drumul spre Europa. Aspecte monografice*, ediția a III-a, Editura Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca
11. Lechințan, V. (2006), *Călățele*, Editura Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca
12. Marcu, F. (2009), *Organizarea internă a castrelor din Dacia*, Cluj-Napoca
13. Morariu, T., Savu Al. (1970), *Județul Cluj*, Editura Academiei Române, București
14. Muscă, V., Muscă, E., Vlad, Gh. (1993), *Cetăți medievale din Sălaj: cetatea Almaș*, în: *Școala Noastră*, anul III, nr. 4, 1993, p. 82-85
15. Nagy, J. (1958), *Portul popular maghiar din Ținutul Călatei*, *Caiete de Artă Populară*, Editura de Stat pentru literatură și artă
16. Pascu, Șt. (1971, 1979, 1986), *Voievodatul Transilvaniei*, vol. I, II, și III, Editura Dacia, Cluj-Napoca
17. Pop, Gr. (2007), *Județele României. Județul Cluj*, Editura Academiei Române, București
18. Posea, Gr. (1974), *Podișul Huedin-Păniceni*, Editura Fundației „România de Măine”
19. Săgeată, R. (2008), *Organizarea și amenajarea spațiului geografic*, Editura Universității „Lucian Blaga”, Sibiu
20. Sălăgean, T., *Redescoperirea tradițiilor din microregiunea Vlădeasa Huedin în ultimele decenii ale sec. XIX, perspective etnografice și limitele sale*, în volumul „De la tradiție la ocupare, revitalizarea Huedinului”
21. Șteiu, N. (1987), *Domeniul cetății Almașu Mare și obligațiile supușilor în secolul al XVII-lea*, în: *Acta Musei Porolissensis*, XI, p. 229-23
22. Șteiu, N., Petruțiu, A. (2008), *Bologa pe treptele istoriei*, Cluj-Napoca
23. Tamba, D. (2001), *Tipuri de așezări civile de castre pentru trupe auxiliare în provinciile dacice*, în: *Studia Archaeologica et Historica Nicolao Gudea dicata*, Zalău, p. 249 – 284

24. x x x (1983), *Geografia României, I*, Editura Academiei, București
25. x x x *Atlasul localităților județul Cluj*, Editura Suncart, Cluj-Napoca
26. D.I.R. = *Documente privind istoria României*, Seria C. Transilvania, București, 1950-1960

EXPRESIA CORPORALĂ ȘI ACTIVITĂȚILE ÎN NATURĂ - FACTOR DETERMINANT ÎN INTEGRAREA ELEVILOR CU DIZABILITĂȚI ÎN SOCIETATE

Dinu ONIȚĂ¹

Activități ritmice de expresie corporală și dans

Activități ritmice de expresie corporală și dans deși nu sunt foarte folosite în practica educațională au efecte deosebit de benefice și de complexe. Asociate într-o mare măsură integrării senzoriale, aceste activități asigură condiții excelente pentru conștientizarea propriului corp, orientare spațială, coordonare, formarea deprinderilor perceptiv – motrice, optimizând în același timp condiția fizică a elevilor. În mod special dansul, ca mijloc al educației fizice, realizează o conexiune între fizic și mental, rafinând imaginea de sine și confortul interior. Deși elevii cu dizabilități au rețineri în exprimarea propriilor stări și resimt dificultăți în a crea o mișcare originală, dansul poate crea un mediu propice pentru autodescoperire, explorarea propriei capacități de mișcare și creativitate. Această activitate este foarte interesantă deoarece în această zonă, nu există execuții corecte și incorecte (M. Joyce, 1980) și deci copilul nu resimte teama de eșec. Dacă elevii reușesc să-și însușească pe termen lung unele deprinderi ritmice de bază, prezența fondului muzical, reprezintă o puternică motivare a celor ezitanți, timizi și introvertiți pentru a participa fără inhibiții la acest tip de activități. În continuare prezentăm câteva mijloace ce pot capacita elevii:

1. recunoașterea unui ritm constant și reproducerea lui prin mijloace de percuție, care nu presupun mișcare;
2. organizarea și repetarea a două mișcări care nu presupun deplasare (îndoiri, răsuciri, legănări, mers pe loc);
3. mișcările întregului corp, iar apoi mișcări localizate pe segmente corporale, simetrice sau asimetrice, executate concomitent sau alternativ;
4. mers pe un ritm constant, ceea ce reclamă o integrare și o coordonare suplimentară a segmentelor;
5. asocierea a două mișcări diferite pe un anumit ritm;
6. mișcări cu partener sau în șir indian bătând cu palmele, în ritmul muzicii, pe spatele celui din față (în momentul când s-a obținut conștientizarea ritmului);

Indicații metodice:

¹ Inspectoratul Școlar Județean Bistrița-Năsăud, dinu.onita@yahoo.com

- instruirea se începe cu prezentarea unor ritmuri lente, elevii fiind ajutați manual pentru a fi ajutați să simtă caracteristicile ritmice;
- se selectează secvențe scurte de mișcare, conform nivelului motric și de înțelegere a grupului;
- se pune accent pe ghidarea manuală și mai puțin pe explicațiile verbale;
- temele muzicale trebuie să aibă un ritm constant și puternic;
- dacă este posibil trebuie insistat ca elevii să învețe și textele melodiilor;
- se utilizează lucrul pe perechi, dar e necesar ca unul dintre parteneri să aibă vedere reziduală, sau să nu aibă deficiențe, iar contactul între elevi să fie permanent susținut;
- în activitățile de expresie corporală trebuie pus accent pe îmbogățirea experienței gestuale a copilului și transmiterea unor cunoștințe generale (zborul păsării, sau valurile mării etc.), a unei imagini, a unei muzici, a unui sentiment etc.

Toate activitățile de expresie corporală sunt benefice și prezintă premisele unei reușite oportunități de integrare a copiilor cu deficiențe de vedere în societate, deoarece permit dezvoltarea imaginației elevilor și o mai bună cunoaștere a lumii înconjurătoare.

Activități în natură

Acestea sunt poate cele mai indicate opțiuni pentru socializare și integrare, pentru petrecerea unei părți a timpului liber, deoarece activitățile (școlare, sociale, artistice și în special motrice) desfășurate în instituții specializate trebuie în mod obligatoriu completate cu experiențele unice pe care numai spațiile deschise le pot oferi. Motivația principală constă în valorificarea efectelor pe care aceste activități le au prin punerea nevăzătorilor în contact direct cu mediul natural, în condițiile în care mediul aseptice instituțional blochează orice schimb de informații cu mediul (situații neprevăzute, obstacole de orice tip). Nimic din mediul instituțional nu se compară cu descoperirea naturii, a rocilor, arbuștilor, copacilor, particularităților solului, ale sunetelor din pădure etc.

Indicații metodice:

- pentru descoperirea pădurii se vor organiza plimbări pe trasee cunoscute, securizate prin prezența profesorului și a voluntarilor, evitându-se astfel eventualele accidente;
- pentru deplasările în linie dreaptă, pe lungimi de 100 - 200 metri, ghidarea se face sonor (fluier, voce) de către profesorul care se va plasa pe linia de sosire;
- pe parcursul deplasărilor, dacă apar obstacole de dimensiuni mici elevul va fi lăsat să le depisteze și să le depășească singur, iar dacă sunt voluminoase,

profesorul îl va atenționa și îi va da indicații privind ocolirea și păstrarea direcției de deplasare inițială;

- dacă pe traseu, vor fi întâlniți arbori sau arbuști care pot fi periculoși pentru față, copiii vor menține o mână ridicată pentru a se proteja și cealaltă, la nivelul abdomenului pentru a repera obstacolele joase ;
- urcarea pantelor se va realiza opțional și prin mers în patru labe, într-un ritm lent, pentru a evita căderile;
- coborârea pe versanți se va realiza, de asemenea, prin mers în patru labe, deplasarea se va face cu spatele la direcția de coborâre;
- elevii vor fi angrenați în rezolvarea diferitelor sarcini colective (servirea mesei, spălarea vaselor, curățarea locului de resturi menajere etc.) sau în organizarea unor jocuri distractive.

Pentru toate tipurile de exerciții folosite trebuie învățate și consolidate următoarele variante de deplasare prin care se urmărește dezvoltarea orientării spațiale:

- În raport cu un reper stabil:
 - deplasare înspre o sursă sonoră;
 - depărtarea de aceeași sursă sonoră;
 - deplasare – întoarcere, stânga, dreapta și continuarea deplasării;
 - deplasare – ocolirea unui obstacol și revenire;
 - deplasare în jurul sălii și schimbarea direcției pe diagonala acesteia;
 - deplasarea și schimbarea direcției la 90° , 180° , 360° .
- În cazul unui reper mobil și sonor:
 - atingerea lui cât mai direct posibil;
 - deplasare dus-întors prin dreapta și prin stânga reperului;
 - deplasare cu menținerea distanței constante față de reper (deplasare în cerc în jurul unui reper);
 - deplasare pe diverse direcții, cu spatele la reperul sonor;
 - deplasare simultană cu reperul (cât mai apropiată sau mai depărtată de acesta).

Pentru orientarea spațială și reperarea diverselor obiecte, se pot utiliza mijloace efectuate cu întreg colectivul (condiția este să nu fie foarte numeros), sau pe grupuri. Se dă câte un obiect specific (ca formă) fiecărui elev, pe care profesorul îl ascunde în sala de lucru; elevii trebuie să caute și să recunoască propriul obiect în sală.

Același exercițiu se poate utiliza pentru recunoașterea locului în care fiecare copil își plasează obiectul.

O altă variantă implică ascunderea unui obiect de către un elev și regăsirea acestuia de către ceilalți, se poate exersa și pe perechi.

Bibliografie și literatură suplimentară

1. Albu, A., Albu, C., Vlad, T.L., Iacob, I. (2006), *Psihomotricitatea*, Institutul European, Iași
2. Allport, W.G. (1981), *Structura și dezvoltarea personalității*, Editura Didactică și Pedagogică, București
3. Alty, J.L., Coombs, M.J. (1984), *Expert systems concepts and examples*, N.C.C. Publications, England
4. Blându, V. (2005), *Introducere în problemele psihopedagogiei speciale*, Editura Universității din Oradea
5. Bourne, L.E., Dominowski, R.L., Loftus, E.F., Healy, A.F. (1986), *Cognitive Processes*, Prentice-Hall
6. Brunet, F. (1991), *Activites physique et sportives adaptees Etat et perspectives*, CTNERHI
7. Chase, C.I., Ludlow, H.G. (1966), *Reading in educational and psychological Measurement*, New York
8. Colibaba, E.D., Bota, I. (1998), *Jocuri sportive, teorie și metodică*, Editura Aladin, București
9. Dan, M. (2004), *Educație pentru sănătate*, Editura Universității din Oradea
10. Delisa, J. (1998), *Rehabilitation Medicine – principles and practice*, Lippincott-Raven Publishers, New York
11. Dragnea, A. et al. (2001), *Ghid metodologic pentru organizarea și desfășurarea activităților de educație fizică și sport la copiii instituționalizați*, București
12. Famose, J.P., Drand, M. (1988), *Aptitudes et performance motrice*, Editions Revue EPS, Paris
13. Gallahue, D. (1993), *Developmental physical education for today's children*, Brown&Benchmark
14. Geoffrey, C. (2000), *Guide de etirements sportif*, Edition Vigot
15. Grosu, E. (2002), *Psihomotricitatea și gimnastica educativă*, Editura GMI, Cluj- Napoca
16. Holst, J. (2000), *Assesment in Special Educational Needs in Denmark*, Socrates Warking Paper, Maech
17. Marcu, V., coord. (2007), *Vademecum de Psihopedagogie Specială*, Editura Universității din Oradea
18. Nicu, A. (2002), *Istoria exercițiilor fizice*, Editura Fundației „România de Măine”, București
19. Parlebas, P. (1991), *Jocurile sportive și relațiile de comunicare motrică*, CCEFS, București
20. Păunescu, C. (1982), *Metodica învățării matematicii la copilul deficient mental*, Editura Didactică și Pedagogică, București
21. Popovici, D.V. (2000), *Dezvoltarea comunicării la copiii cu deficiențe mintale*, Editura Pro-Humanitate, București
22. Roberts, G. (1992), *Motivation in sport and exercise*, Human Kinetics Books, Champaign, Illinois, USA

TRASEELE TURISTICE NAȚIONALE DIN REGIUNEA DE DEZVOLTARE NORD A REPUBLICII MOLDOVA

Anatolie PUȚUNTICĂ¹, Ion MIRONOV¹, Vitalie MAMOT¹

Abstract. Republica Moldova a intrat în procesul de tranziție la economia de piață cu dezechilibre regionale semnificative, cauzate de structura existentă de producere, caracterizată prin predominarea sectorului agricol și agroindustrial și dependența dezvoltării social-economice a orașelor mici de un număr limitat de întreprinderi industriale mari. Stimularea creșterii economice în exteriorul capitalei, în special în zonele rurale care au suferit în urma pierderii piețelor tradiționale de livrare a producției agroalimentare, a constituit una dintre principalele provocări pentru autoritățile Republicii Moldova din momentul obținerii independenței. Regiunea de Dezvoltare Nord (RDN) are 11 puncte de conexiune internațională cu țările învecinate - România și Ucraina, aspect ce constituie un mare avantaj în dezvoltarea turismului în regiunea dată.

Cuvinte cheie: traseu turistic, economie de piață, zonă rurală, turism, dezvoltare social-economică, conexiune internațională.

Introducere

Regiunea de Dezvoltare Nord (RDN) a Republicii Moldova, are 11 puncte de conexiune internațională cu țările învecinate - România și Ucraina, aspect ce constituie un mare avantaj în dezvoltarea turismului în regiunea dată. Întrucât infrastructura turistică locală este încă în proces de modernizare (căi de transport, spații de cazare, etc), considerăm actual să abordăm caracterul itinerant de turism, prin așa numitele trasee turistice. În scopul stimulării dezvoltării economice a RDN prin turism, sunt descrise cele trei trasee turistice naționale: Nr. 9 - „Bijuterii arhitectonice medievale”, Nr. 10 - „Prin orașele din nordul Moldovei”, Nr. 12 - „Prutul de Mijloc”.

Dezvoltarea regională este o practică de succes aplicată începând cu anii '60 ai secolului trecut în unele țări dezvoltate ale UE, în SUA, Canada, Japonia etc. Apariția acestei politici nu a fost condiționată de alocarea unor fonduri impunătoare, cum se întâmplă în prezent în cazul statelor candidate ale UE, dar de faptul că de-a lungul istoriei regiunile au evoluat și s-au dezvoltat în mod diferit și în ritm diferit, iată de ce în prezent asistăm la un peisaj foarte eterogen din punct de vedere al dezvoltării acestora.

¹ Universitatea de Stat din Tiraspol, Facultatea de Geografie, str. Drumul Viilor 26A, MD 2009, aputuntica@gmail.com; mironovioan@gmail.com; valam1973@mail.ru

Strategia națională de dezvoltare regională (SNDR) a fost elaborată în vederea implementării legii cu privire la dezvoltarea regională. Strategia este principalul document de planificare a dezvoltării regionale care reflectă politica națională în domeniu și introduce mecanismele naționale ale acestei dezvoltări. Autoritățile publice centrale și locale, precum și reprezentanții societății civile și ai organizațiilor internaționale au participat la diverse etape de elaborare a Strategiei. În special la efectuarea analizei socio-economice a regiunilor de dezvoltare.

Odată ce este finisat procesul de planificare, existând o listă de proiecte ce urmează a fi finanțate, demarează un proces continuu. Prin hotărârea Consiliului Național este dispusă finanțarea proiectelor concrete în regiuni. Ideile de proiecte care vor fi colectate de Agențiile de Dezvoltare Regională vor fi finanțate prin intermediul instrumentelor Fondului național de dezvoltare regională (FNDR). Mecanismul de finanțare a proiectelor de dezvoltare regională este destul de pretențios, însă, odată ce actorii dezvoltării regionale se vor obișnui cu el și acesta va lua turații, se estimează că se va contribui eficient la impulsivitatea și diversificarea activităților economice, stimularea investițiilor în sectorul privat, reducerea șomajului și, nu în cele din urmă, la o îmbunătățire a nivelului de trai.

Conexiunea cu Uniunea Europeană a Regiunii de Dezvoltare Nord (RDN), prin România, este prin punctul de trecere Costești-Stânca, deși în ultimii ani au fost construite alte două puncte la Lipcani-Rădăuți Prut și Criva-Darabani. Deocamdată, legăturile cu UE sunt îngreunate dat fiind faptul că din 3 puncte de trecere existente activează doar unul.

RDN este accesibilă prin toate patru tipuri de transport: aerian, auto, fluvial și feroviar. RDN e singura regiune care are oportunitatea de acces aerian prin două aeroporturi: Aeroportul Internațional Bălți (Ledoveni) și Aeroportul Internațional Mărculești. Însă ambele aeroporturi sunt utilizate la capacități minime, oferind servicii de transport de mărfuri, în majoritate pe curse interne și, ocazional, zboruri externe. Aeroportul Bălți (Ledoveni), este civil, iar cel din Mărculești (raionul Florești) este mixt (militar și civil). Ambele dispun de statut de aeroport internațional. Aeroportul din Bălți este certificat și deschis pentru transporturile de călători și mărfuri, dar, în prezent, este utilizat doar pentru zboruri neregulate unice. RDN este traversată doar de un singur traseu rutier internațional: Coridorul Giurgiuilești-Briceni (GBC) cu o lungime de 460 km, care este nefuncțional (nefinalizat) și două trasee naționale: M14 și M2.

Populația stabilă a RDN, la 1 ianuarie 2009, constituie 1013,7 mii persoane. Această valoare continuă cursul unui trend general negativ al volumului demografic aferent perioadei 2004-2008. Evoluția populației în această perioadă a fost negativă pentru toate unitățile administrative cuprinse în regiune (excepție face doar raionul Ocnîța). Descreșterea populației înregistrată în această perioadă este de 21,6 mii persoane, ceea ce reprezintă 2,1%. Această scădere este cea mai pronunțată în comparație

cu regiunile centru și sud. Cauza acestei descreșteri este sporul natural negativ și migrația populației.

Produsul Regional Brut (PRB) al RDN în 2008 se estimează la 9,15 miliarde lei sau 22% din PIB-ul național. În perioada 2006-2008, PRB s-a modificat nesemnificativ, iar producția brută per capita a constituit puțin peste 600 de euro sau 79% din nivelul mediu național.

Regiunea dispune de un **potențial industrial** relativ dezvoltat. Principalele aglomerații industriale de tip „cluster” sunt: (a) industria extractivă; (b) fabricarea de articole de îmbrăcăminte, prepararea și vopsirea blănurilor; (c) producția și distribuirea de energie electrică și termică, gaze și apă caldă; (d) industria alimentară și a băuturilor; (e) producția de aparatură și instrumente medicale, de precizie, optice. Peste 50% din potențialul industrial este concentrat în mun. Bălti. Totodată, în regiune pot fi evidențiate câteva centre industriale cu posibilități de dezvoltare - Edineț-Cupcini, Florești-Soroca, Ocnița-Otaci etc. Problema cea mai mare a întreprinderilor industriale este uzura morală și fizică a echipamentului și utilajelor, utilizarea tehnologiilor învechite ce determină costuri înalte de producere. În același timp, întreprinderile dispun de capacități de producție neutilizate, infrastructură relativ dezvoltată, care pot sta la baza creării parcurilor industriale și tehnologice.

Potențialul agroindustrial al regiunii se constituie din 51 de cooperative de producție, 25 de societăți pe acțiuni, peste 530 de societăți cu răspundere limitată și peste 90 de mii de gospodării țărănești întreprinderi individuale înregistrate. În regiune este amplasată toată industria zahărului din țară (5 fabrici de zahar), 4 întreprinderi de prelucrare a fructelor și a legumelor de capacitate mare, 5 fabrici de prelucrare din sectorul zootehnic, 3 întreprinderi avicole și alte societăți specializate în procesare.

Sectorul serviciilor este în continuă creștere atât în valori absolute, cât și a cotelor din nivelul regional și național. Contribuția cea mai mare revine comerțului, telecomunicațiilor și serviciilor financiare.

Industria hotelieră regională include 18 hoteluri și unități de cazare, cu o capacitate totală de 2415 locuri. Patrimoniul turistic al RDN este constituit din 102 de arii protejate de stat cu o suprafață totală de cca 16,6 mii ha, 2 plaje de importanță națională (Soroca, Costești), 20 de muzee, 5 mănăstiri și 4 schituri, 178 de edificii ecleziastice de importanță națională și regională. Aceste resurse determină implicit eventuala specializare a zonelor turistice din regiune. Modul eficient de valorificare a resurselor turistice din regiune ar fi crearea de zone turistice cu stațiuni de importanță națională și locală, care ar diversifica destinațiile turistice din RDN.

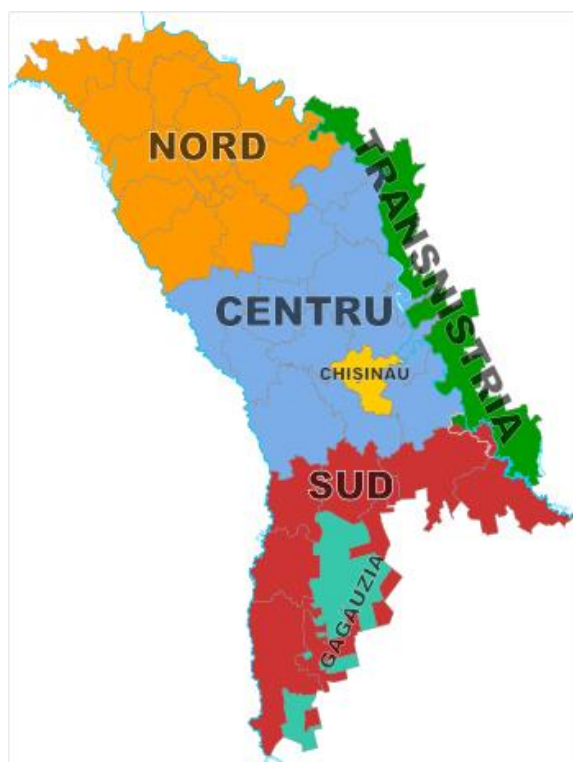

Fig. 1 Regiunile de Dezvoltare ale Republicii Moldova

Rezultate și discuții

TRASEUL TURISTIC NAȚIONAL NR. 9 - „Bijuterii arhitectonice medievale”

Chișinău – Soroca – Cosăuți - Rudi – Arionești – Călărășeuca – Chișinău.

Acesta are următoarele **caracteristici**:

- **Tipul traseului:** radial;
- **Tematica excursiei:** istorică, culturală, religioasă;
- **Lungimea traseului** – 480 km tur-retur;
- **Durata excursiei:** 2 zile. Traseul turistic poate fi simplificat până la 10-12 ore, dacă nu va fi inclus în itinerar destinația Rudi – Arionești – Călărășeuca;
- **Beneficiarii excursiei:** turiști interni, turiști străini, elevi, studenți, istorici.

Scopul excursiei: cunoașterea multiplelor aspecte ale trecutului istoric al Republicii Moldova familiarizarea cu modul de viață a etniei romilor, cu activitatea meșterilor populari, cioplitori în piatră din Cosăuți, cunoașterea vieții monahale, documentarea privind obiectivul luat sub protecția UNESCO. Programul excursiei include: vizitarea Arcului Geodezic Struve (obiectiv turistic luat sub protecția UNESCO), Mănăstirea Rudi, cetățuii „La Șanțuri”, Cetății „Farfuria Turcului”, mănăstirii Călărășeuca, vizitarea de la distanță a Peșterii haiducului Bechir (sec. VII-IX), vizitarea Monumentului „Lumânarea

Recunoștinței”, Cetății Soroca și a Muzeului de Istorie și Etnografie, Dealului Rromilor, atelierelor sub cerul liber ale meșterilor cioplitori în piatră din Cosăuți, Monumentului Stațiunea paleolitică din Cosăuți, Mănăstirii Cosăuți.

Obiectivele turistice incluse în programul excursiei:

- Soroca: Peștera haiducului Bechir, monumentul „Lumânarea Recunoștinței”, Cetatea Soroca, Muzeul de Istorie și Etnografie, Dealul Rromilor;
- Cosăuți: Atelierul meșterilor pietrari din Cosăuți, Monumentul Stațiunea Paleolitică din Cosăuți, Mănăstirea Cosăuți cu hramul „Acoperământul Maicii Domnului”;
- Rudi: Complexul rupestru cetățuia “La șanțuri”, de origine tracică, cetățuia getică „La trei cruci”, Mănăstirea Rudi cu hramul “Sfânta Treime”, cetatea „Farfuria Turcului”, „Peștera Răposăților”, Arcul Geodezic Struve;
- Arionești: Rezervația peisajeră Rudi – Arionești;
- Călărășeuca: Mănăstirea Călărășeuca (mănăstire de călugărițe), cu hramul „Adormirea Maicii Domnului”.

Complexitatea traseului: deplasare cu transport. Există grad mediu de complexitate pentru vizitarea obiectivelor turistice. Se vor parcurge pe jos aproximativ 2 - 3 km pe relief de deal și pe drum de țară. Pentru a vizita Lumânarea Recunoștinței, turiștii vor urca o scară cu peste 600 trepte. Vestimentație: Nu necesită echipament special, dar este necesară încălțăminte comodă. Transport: Autocar, minibul, autoturism. **Cazare:** Hotelul „Central” sau hotelul „Vila de Nord” din orașul Soroca, hotelul Î.I. „AvantRusanovschi” din orașul Ocnița. Alimentație: Prânz sau cină la restaurantele: „Cetatea Veche”, „Soroca”, „Briz” sau „Golden River” din orașul Soroca. Agrement: Excursie cu vaporul pe râul Nistru, SPA, drumeție.

TRASEUL TURISTIC NAȚIONAL NR. 10 „PRIN ORAȘELE DIN NORDUL MOLDOVEI” Chișinău – Sângerei – Bălți – Zăbriceni - Edineț –Țaul - Drochia – Bocancea - Chișinău

Acesta are următoarele **caracteristici**:

Tipul traseului: radial;

Tematica excursiei: cunoașterea obiectivelor turistice și a orașelor din nordul țării;

Lungimea traseului – 460 km tur-retur;

Durata excursiei: 12-14 ore, în dependență de complexitatea traseului turistic solicitat;

Beneficiarii excursiei: turiști interni, turiști străini.

Scopul excursiei: cunoașterea orașelor din nordul Moldovei și a potențialului turistic natural și antropic, vizitarea parcului național Țaul și a obiectivelor de cult.

Programul excursiei include: turul orașelor incluse în itinerar, vizitarea parcului Țaul cu conacul boieresc, a catedralei din or. Drochia. Obiectivele turistice incluse în programul excursiei:

- Sângerei: Biserica din piatră cu hramul Sf. Gheorghe;
- Bălți: Biserica "Sfântul Nicolae", biserica "Sfânta Cuvioasă Parascheva", Catedrala "Sfinților Împărați Constantin și Elena", combinatul de vinuri și divinuri „Barza Albă”, Muzeul de Istorie și Etnografie;
- Edineț: Mănăstirea Elisabeta Feodorovna (mănăstire de călugărițe) cu hramul "Preacuvioasa Muceniță Elisabeta Feodorovna";
- Țaul: Monument de arhitectură peisajeră "Parcul Țaul";
- Drochia: Catedrala "Adormirea Maicii Domnului" din Drochia;
- Bocancea: (mănăstire de călugări) cu hramul: "Sfinții Apostoli Petru și Pavel".

Complexitatea traseului: deplasare cu transport. Nu există grad sporit de complexitate pentru vizitarea obiectivelor turistice. Pe jos se vor parcurge distanțe medii (tururi de orașe). Vestimentație: nu necesită echipament special, dar este necesară încălțăminte comodă.

TRASEUL TURISTIC NAȚIONAL NR. 12 „PRUTUL DE MIJLOC” Chișinău – Glodeni - Cobani – Butești – Balatina – Moara Domnească - Fălești – Ungheni – Rădenii Vechi – Chișinău

Acesta are **următoarele caracteristici:**

Tipul traseului: circular;

Tematica excursiei: istorie, natură, ecologie;

Lungimea traseului – 480 km tur-retur;

Durata excursiei: 2 zile; Traseul turistic poate fi divizat în două cu o durată de până la 12- 14 ore. I variantă: Chișinău – Glodeni - Cobani – Butești – Chișinău, și varianta II: Chișinău – Glodeni - Balatina – Moara Domnească – Fălești – Ungheni – Chișinău;

Beneficiarii excursiei: turiști interni, turiști străini, elevi, studenți, iubitori ai naturii.

Scopul excursiei: Cunoașterea ariilor protejate din Republica Moldova și a monumentelor naturale din nordul țării. Programul excursiei include: vizitarea muzeului din Hâjdieni, monumentelor naturii Toltrelor Prutului, Suta de Movile, Cheile Butești și colonia de păsări Țara Bâtlanilor din localitățile raionului Glodeni, Lacului de acumulare „Costești - Stânca”, rezervației „Pădurea Domnească” cu falnicii stejari seculari și „Zimbrăria” din localitatea Moara Domnească;

Obiectivele turistice incluse în programul excursiei:

- Cobani: Rezervația peisagistică "Suta de Movile", reciful "Stânca Mare", monumentul naturii "Toltrelor Prutului", Lacul relict „La Fontal”;
- Butești: Monument al naturii "Cheile Butești”;
- Balatina: Colonia de păsări "Țara Bâtlanilor”;
- Moara Domnească: Rezervația "Pădurea Domnească", "Zimbrăria", „Stejarii seculari”;
- Rădenii Vechi: Rezervația naturală de stat „Plaiul fagului”.

Complexitatea traseului: deplasare cu transport. Nu există grad sporit de complexitate, dar pentru vizitarea obiectivelor turistice se vor parcurge distanțe semnificative pe jos. **Vestimentație:** nu este necesar echipament special, dar este necesară încălțăminte comodă. **Transport:** autocar, minibus, autoturism **Localități de tranzit:** Glodeni, Fălești, Ungheni. **Cazare:** Hotelul „Șarm”, pensiunea „Anastasia”, pensiunea „Valea trandafirilor” din orașul Glodeni, hotelul „Vila Verde - Un”, motelul „Iri-Dana” din orașul Ungheni, pensiunea turistică „Poiana cerbului” din satul Cornești raionul Ungheni, hotelul „La Fontaine” din satul Albinețul Vechi din raionul Fălești, pensiunea turistică „Bocșa” din satul Bocșa, raionul Fălești. **Alimentație:** Cafeneaua „Butoiaș” din orașul Glodeni, cafeneaua „La Hanul Radei” din satul Hâjdieni, r-l Glodeni, restaurantul „Iri-Dana” din orașul Ungheni, pensiunea „Poiana Cerbului” din satul Cornești, r-l Ungheni, restaurantul „Codru” din orașul Cornești, r-l Ungheni, restaurantul „Plai” din orașul Fălești, pensiunea turistică „Bocșa” din satul Bocșa, r-l Fălești, restaurantul „La Fontaine” din satul Albiețul Vechi din r-l Fălești. **Agrement:** drumeție, plimbare cu barca pe lacul de acumulare „Costești - Stâncă”. Opțional: lacul de acumulare “Costești-Stâncă”.

Concluzii

În *concluzie* putem menționa că RDN are un patrimoniu turistic de excepție. Dezvoltarea unei infrastructuri de turism adecvate, crearea unor trasee turistice naționale și internaționale, promovarea activă a obiectivelor turistice din zonă, ar atrage numeroși turiști din țară și din străinătate, contribuind la dezvoltarea economică și socială a regiunii. Există multe areale care reprezintă interes turistic și care ar putea fi valorificate dacă autoritățile locale ar avea o conexiune mai strânsă cu tur-operatorii privați în vederea dezvoltării ofertelor corespunzătoare. În vederea promovării turistice, este necesară, în primul rând, sistematizarea informației despre potențialul turistic al RDN, în special în contextul posibilității de dezvoltare a unor noi rute turistice.

Bibliografie

1. LEGEA privind dezvoltarea regională în Republica Moldova nr. 438-XVI din 28.12.2006. Monitorul Oficial nr.21-24/68 din 16.02.2007
2. <http://invest.gov.md/>
3. <https://statistica.gov.md/newsview.php?l=ro&idc=168&id=4641&parent=0>
4. <http://adrnord.md/>
5. <http://madrm.gov.md/>

ANALIZA SOSIRILOR TURISTICE DIN MAREA BRITANIE ÎN ROMÂNIA ÎN INTERVALUL 2010-2018

Eduard SCHUSTER¹, Helena SCHUSTER²

Abstract. Dată fiind iminenta ieșire a Marii Britanii din Uniunea Europeană (și probabila intrare a României în Spațiul Schengen), am contemplat ideea unei analize exploratorii cu privire la fluxurile turistice dinspre insule către România în ultimii zece ani, în speranța de a putea avea o idee despre cum vor evolua lucrurile în viitorul apropiat. În afară de aceasta, o analiză comparativă a datelor statistice din România și Marea Britanie evidențiază unele diferențe cantitative (ca urmare a metodelor de colectare a datelor), dar și similități privind evoluția generală a numărului de turiști. Cea mai interesantă statistică, în opinia noastră, este cea privitoare la cetățenia turiștilor, deoarece poate prezenta o situație mai precisă a numărului real de turiști.

Cuvinte cheie: Marea Britanie, România, turiști, circulație turistică

Analysis of tourist arrivals from Great Britain to Romania between 2010 and 2018. Given the imminent departure of the United Kingdom from the European Union (and the probable entry of Romania into the Schengen Area), we pondered the idea of an exploratory analysis regarding the tourism flows from the islands to Romania for the last ten years, hoping to gain some insight into what might happen in the foreseeable future. Besides that, a comparative analysis of statistical data from Romania and Great Britain highlights some quantitative variances (due to different data collection methods), but also similarities regarding the overall evolution in tourist numbers. The most interesting statistic, in our opinion, is the one showing the citizenship of travellers, as it can reveal a more accurate image about the real tourist numbers.

Key words: Great Britain, Romania, tourists, travel statistics

Introducere

Circulația turistică este unul dintre indicatorii cheie ai turismului unei regiuni, arătând, pe de o parte, valoarea ofertei turistice, iar pe de alta, gradul de încredere acordat de turiști respectivei regiuni. Centralizarea datelor referitoare la sosirile turistice a devenit, o dată cu introducerea tehnologiei informației și comunicațiilor, o sarcină mai facilă decât în trecut (cu toate că, pe unități spațiale mici, diferențele relative între cifrele reale și cele declarate poate fi destul de mare); în schimb, datele privitoare la plecările turistice pot avea un grad destul de ridicat de relativitate. Totuși, raportate la nivelul

¹ Universitatea Babeș-Bolyai Cluj-Napoca, Facultatea de Geografie, eduard.schuster@ubbcluj.ro

² Colegiul Național Liviu Rebreanu Bistrița

statelor, cifrele pot indica cu suficient de mare precizie valorile circulației turistice internaționale, ceea ce face din ele un instrument util în analiza fenomenului turistic. În ceea ce privește studiul de față, analiza empirică a datelor culese se dorește a fi totuși ceva mai mult decât o simplă prezentare cantitativă a fluxurilor turistice dinspre Regatul Unit spre România, prin compararea informațiilor și oferirea de explicații cu privire la diferențele care apar între diversele surse.

Resorturile care au stat la baza ideii prezentului material au fost două evenimente cu impact direct asupra circulației turistice între cele două țări și în Uniunea Europeană, în general. Astfel, ieșirea Marii Britanii din blocul comunitar (proces care a intrat în ultima sa fază, cea de pregătire a viitoarelor acorduri care vor sta la baza noii relații dintre Regat și Uniunea Europeană) va însemna, din punct de vedere turistic, o previzibilă ușoară scădere a circulației turistice în ambele sensuri, iar din punct de vedere economic – și în special al forței de muncă – o prezență semnificativ mai redusă a angajaților temporari din România în Marea Britanie, date fiind condițiile mai exigente impuse celor care vor solicita un loc de muncă în Regat începând cu 1 ianuarie 2021. În ceea ce privește cel de-al doilea eveniment, preconizat, și anume intrarea României în Spațiul Schengen de liberă circulație, acesta va determina, cel mai probabil (și în conjuncție cu factorul economic expus mai sus), o reorientare a forței de muncă din România care va dori să muncească în străinătate spre alte țări ale Uniunii Europene. Din punct de vedere turistic (și în primul rând pentru fluxurile turistice dintre cele două țări), această tendință s-ar putea să nu aibă o foarte mare importanță, după cum vom încerca să explicăm în cele ce urmează.

Materiale și metode

În pregătirea analizei noastre am utilizat cu precădere date statistice din trei surse primare, dintre care una din România și două din Marea Britanie. Informațiile au fost obținute din surse online, de vreme ce este vorba, în primul rând, de baze de date statistice publice, puse la dispoziție de instituțiile naționale de statistică ale celor două țări:

- baza de date statistice TEMPO-Online a Institutului Național de Statistică (INS), domeniul B17 – Turism, indicatorul TUR107C – Sosiri ale vizitatorilor străini în România pe continente și țări de origine, perioada 2010-2018;
- setul de date „Travel trends estimates: UK residents’s visits abroad” (Estimări ale tendințelor de călătorie: vizitele rezidenților din Regatul Unit în străinătate) de la Biroul pentru Statistică Națională al Regatului Unit (Office for National Statistics, ONS) pentru perioadele 2010-2014 și 2014-2018, indicatorii 3.10 (Numărul plecărilor în străinătate), 3.11 (Cheltuieli în străinătate), 3.12 (Numărul de înnoptări și durata sejurului în străinătate), 3.13 (Cheltuieli medii per sejur și pe zi în străinătate) și 3.16 (Număr de plecări spre țările specificate, după țara principală de destinație și după naționalitate). Dintre cei 16 indicatori ai setului de date,

aceștia patru sunt cei care sunt detaliați la nivel de țară de destinație, iar dintre aceștia, indicatorii 3.10 și 3.16 sunt cei care pot fi aduși în corelație directă cu setul de date al INS;

- Statistici de turism extern, o secțiune a site-ului generalist www.finder.com, pentru informații generale referitoare la turismul extern al Marii Britanii.

Datele statistice preluate din cele două surse primare, INS și ONS, au fost prelucrate prin extragerea informațiilor privitoare la România ca destinație turistică a rezidenților britanici și realizarea de tabele și grafice corespunzătoare indicatorilor prezentați mai sus. Analiza comparativă s-a făcut, pe de o parte, între datele statistice generale despre turismul extern al Marii Britanii (numărul total de plecări în străinătate, destinații favorite, cheltuieli turistice și durata medie a sejurului) și datele referitoare la România din cadrul indicatorilor 3.11, 3.12 și 3.13 din setul de date al ONS, respectiv între datele statistice ale INS și indicatorii 3.10 și 3.16 ai ONS, toate cu privire la circulația turistică dinspre Marea Britanie spre România în intervalul analizat. Comparația datelor s-a făcut direct, ținând cont de unitățile de măsură utilizate în seriile statistice, iar modul de exprimare grafică a acestor date a fost ales astfel încât să sublinieze rezultatele observate în urma analizei empirice a datelor.

Rezultate și discuții

Făcând o comparație între numărul total de vizitatori din Marea Britanie în România pentru anul 2018 și numărul de vizitatori din Regat în alte destinații (chiar luând în considerare datele ONS, care indică un număr de aproape cinci ori mare față de cifrele INS), vom observa că România este încă departe de primele clasate în topul preferințelor turiștilor britanici. Astfel, cu 1 milion de turiști din Marea Britanie în anul 2018, România nu are nici jumătate din numărul de vizitatori ai Greciei (2,3mil.), care este pe locul 10 în topul destinațiilor, în care conduce detașat Spania, cu 15,62 mil. vizitatori britanici în 2018. Iar în totalul plecărilor turistice în străinătate din Marea Britanie (care totalizează în anul 2018 71,7 mil. turiști), plecările spre România reprezintă abia 1,4%, ceea ce corespunde perfect cu procentul cheltuielilor turistice în România (644 mil. £, 1,41%) față de totalul acestora pentru anul 2018 (45,4 mld £) (surse: internet 2, 3).

Cu totul altfel stă situația privitoare la numărul mediu de înnoptări ale turiștilor din Marea Britanie în România și în toate destinațiile, în anul 2018. Astfel, dacă media generală a fost de 9,8 înnoptări (internet, 3), în România aceasta a fost de 14,7 înnoptări (internet, 2), deci de 1,5 ori mai mare. Explicația acestei inversări relative poate fi găsită coroborând aceste cifre cu ponderea cetățenilor români în totalul sosirilor turistice din Marea Britanie în România, cum se va arăta mai jos.

Evoluția sosirilor turistice în intervalul 1991 – 2018 (INS)

În evoluția sosirilor turistice din Regatul Unit în perioada 1991 – 2018, conform datelor furnizate de INS (fig. 1), se pot observa câteva etape distincte, fiecare delimitate de câte un eveniment politic sau economic major la scara continentului, care pot oferi explicații pentru această evoluție dacă sunt juxtapuse datelor referitoare la plecările turistice din Marea Britanie înspre România, defalcate după cetățenia turiștilor, puse la dispoziție de ONS (această juxtapunere este edificatoare mai ales pentru ultima parte a intervalului analizat).

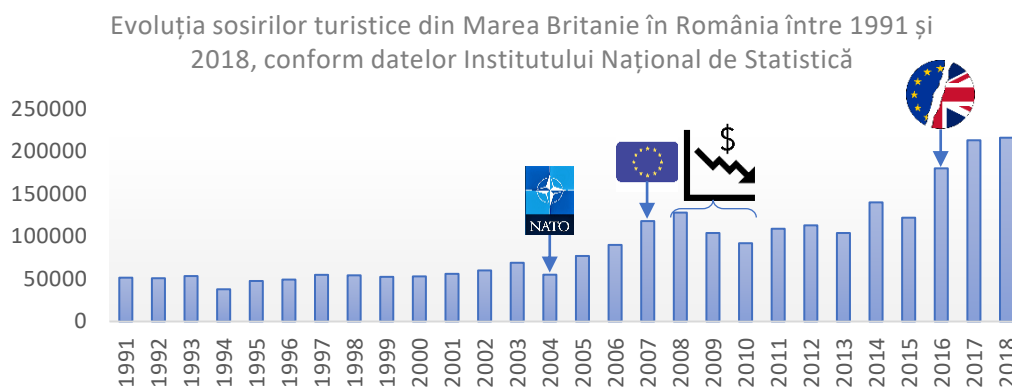

Fig. 1. În evoluția numărului de turiști britanici sosiți din Marea Britanie în România în intervalul 1991 – 2018 (date INS) se pot observa câteva etape distincte, generate de factori politico-economici (2004: aderarea României la NATO; 2007: aderarea României la Uniunea Europeană; 2008-2009: criza economică; 2016: inițierea procesului de ieșire a Marii Britanii din UE)

Astfel, în prima etapă (1991 – 2004), evoluția este una lentă, aproape stagnantă în jurul unei valori medii de 53000 de sosiri turistice anuale. Situația poate fi explicată prin atractivitatea redusă a României din punct de vedere turistic în această perioadă, datorită condițiilor politice și sociale mai degrabă instabile, dar și a infrastructurii turistice slab dezvoltate și a unei promovări turistice insuficiente.

A doua etapă (2004 – 2008) înregistrează, în schimb, o creștere continuă și constantă a numărului de turiști sosiți din Marea Britanie în țara noastră, de la circa 55000 în anul 2004 la circa 128000 în anul 2008, adică o creștere de 2,3 ori. Acest fapt poate fi pus pe seama creșterii încrederii în stabilitatea României după aderarea la Organizația Tratatului Atlanticului de Nord (NATO), precum și pe seama unor schimbări politice interne care au trezit interesul turismului de afaceri. Trendul ascendent s-a menținut, cum era de așteptat, și după un alt eveniment major în politica externă a României, și anume aderarea la Uniunea Europeană, și ar fi continuat, probabil, și în următorii ani, dacă nu ar fi intervenit un alt eveniment cu implicații negative majore la scară globală, și anume criza economică din perioada 2008 – 2009.

În această a treia etapă s-a înregistrat o scădere de peste 25% a numărului de turiști sosiți în România din Marea Britanie, dar aceasta a fost urmată în anii următori de o

creștere ușoară (până în anul 2012), iar mai apoi de o evoluție fluctuantă, cu valori apropiate în anul 2015 de cele din 2008. În ansamblu, perioada 2008 – 2015 a fost una cu fluctuații anuale vizibile, dar cu o medie mai mult decât dublă față de cea a perioadei 1991 – 2004 (114000, față de 53000).

În fine, ultima etapă (2016 – 2018) începe cu demararea procesului de ieșire a Marii Britanii din Uniunea Europeană și se caracterizează printr-o creștere bruscă a sosirilor turistice, înregistrând o medie anuală a sosirilor cu peste 50% mai mare decât cea din etapa anterioară. În acest punct, cifrele oferite de ONS sunt relevatoare, deoarece acestea arată că majoritatea celor care au plecat în acest interval din Marea Britanie spre România (83%) au fost cetățeni români. Acest fapt ne face să credem că „Brexit”-ul a jucat un rol decisiv în această evoluție, determinând mulți români să se întoarcă acasă ca urmare a temerilor privitoare la statutul lor post-Brexit în Regat.

Tabel 1. Sosirile turistice din Marea Britanie în România în intervalul 2010 – 2018 (mii turiști), conform Oficiului Național de Statistică din Marea Britanie (ONS), respectiv Institutului național de Statistică din România (INS)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
<i>Turiști total (ONS)</i>	160	191	183	239	340	478	775	1009	1006
<i>Turiști cetățeni britanici (ONS)</i>	53	59	56	55	85	88	105	129	144
<i>Turiști cetățeni români (ONS)</i>	99	122	117	170	236	368	644	845	829
<i>Turiști din Marea Britanie (INS)</i>	92	109	113	104	140	122	180	213	216

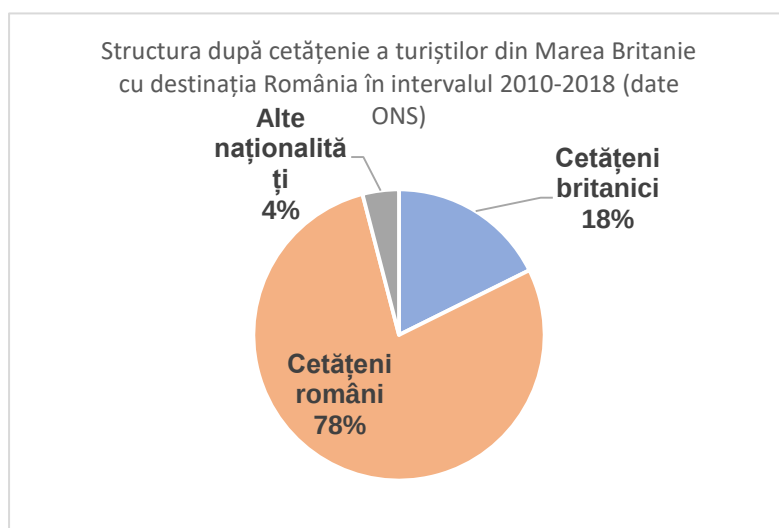

Fig. 2. Cetățenii români reprezintă peste trei sferturi din plecările spre România

Analizând mai departe raportul dintre cetățenii români și cei britanici în totalul deplasărilor turistice spre România în intervalul 2010 – 2018 (fig. 2), vom remarca că cetățenii români au fost de fapt cei care au influențat evoluția numărului total de sosiri turistice din Marea Britanie.

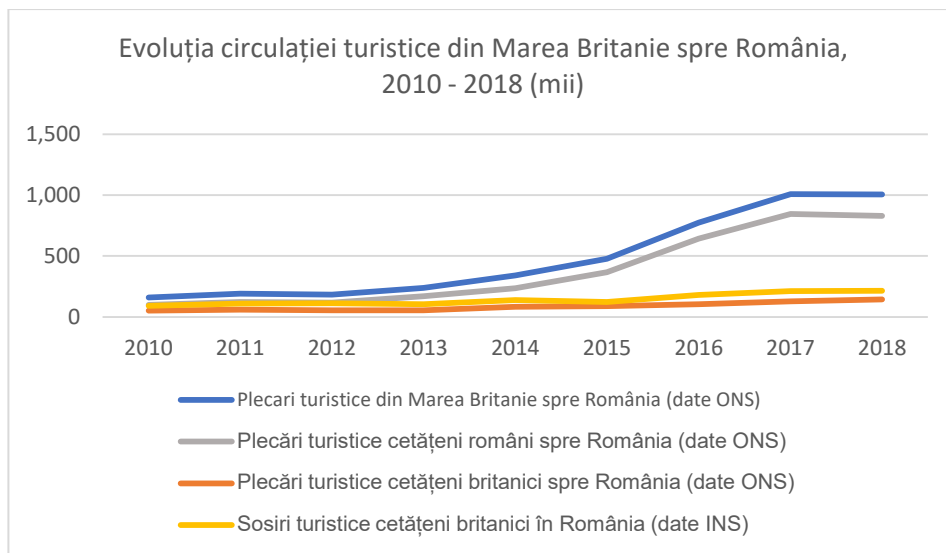

Fig. 3. Cu toate că nu coincid perfect, curbele de evoluție sugerează că INS nu a considerat, în general, sosirile cetățenilor români din Marea Britanie ca sosiri turistice

Chiar dacă datele oferite de cele două institute de statistică par, la prima vedere, să nu aibă foarte multe în comun, reprezentarea lor grafică ne oferă o imagine comparativă revelatoare (fig. 3), arătând, pe de o parte, cum cetățenii români influențează decisiv evoluția numărului total de plecări turistice din Regat înspre România, datorită ponderii lor în total, iar pe de alta, faptul că INS nu a înregistrat, în general, sosirile cetățenilor români ca sosiri turistice, ceea ce explică diferențele destul de mari între cifrele celor două organizații, cu precădere în a doua parte a intervalului analizat. Coroborând aceste observații cu numărul destul de mare de înnoptări în România (14,7) ale rezidenților britanici (preponderent cetățeni români), așa cum arătam mai sus, putem conchide că, într-adevăr, datele INS cu privire la sosirile turistice sunt mai aproape de realitate.

Concluzii

Cu toate că România nu se află printre destinațiile favorite ale turiștilor britanici, atrăgând abia 1,4% dintre aceștia (și același procent de cheltuieli turistice), circulația turistică dinspre regatul insular spre România a fost una destul de dinamică, înregistrând creșteri semnificative în ultimii ani, în parte și datorită iminentei ieșiri a Marii Britanii din Uniunea Europeană, ceea ce a determinat mulți cetățeni români rezidenți în Regat să se

întoarce acasă. De altfel, ponderea cetățenilor români în fluxurile turistice din ultima decadă (78%) este hotărâtoare în formarea acestora, iar numărul de turiști efectivi este surprins cu acuratețe mai mare de datele Institutului Național de Statistică din România, care au o evoluție similară cu cele înregistrate de Oficiul Național de Statistică din Marea Britanie privitoare la turiști cetățeni britanici.

Surse

1. Date INS: <http://statistici.insse.ro:8077/tempo-online/#/pages/tables/insse-table> (accesat la 25.11.2019)
2. Date ONS: <https://www.ons.gov.uk/peoplepopulationandcommunity/leisureandtourism/datasets/ukresidentsvisitsabroad> (accesat la 25.11.2019)
3. Turism extern Marea Britanie: <https://www.finder.com/uk/outbound-tourism-statistics> (accesat la 25.11.2019)

VALOAREA FORMATIV-EDUCATIVĂ A EDUCAȚIEI FIZICE ȘCOLARE

Adriana TODERIC¹

Abstract. Educația fizică este „singura disciplină din programa școlară care urmărește pregătirea copiilor pentru un stil de viață sănătos și care transmite valori sociale importante ca autodisciplina, solidaritatea, spiritul de echipă, toleranța și sportivitatea”. Este citat din raportul d-nei Frederique Ries (Belgia – 01.02 2007) privind prevenirea excesului de greutate și combaterea obezității, raport adoptat de Parlamentul European în anul 2007.

Este cunoscută importanța exercițiului fizic asupra dezvoltării tinerilor, asupra potențialului biologic sau a influenței efortului fizic și a jocurilor în dezvoltarea psihomotrică și biologică normală. Toate aceste aspecte legate de latura motricității, trebuie să ne preocupe pentru a dezvolta elevilor gândirea, simțul practic, responsabilitatea, sociabilitatea, comunicarea, calitățile de voință, curajul și perseverența, corectitudinea și respectul, estetica corporală, calități necesare viitorului adult european, integrat și adaptat cerințelor educației moderne conform Uniunii Europene.

Educația fizică urmărește și formarea omului modern prin dezvoltarea sa multilaterală din punct de vedere fizic, intelectual, etic, estetic, în raport cu exigențele societății contemporane și viitoare. Pe acest fond, se conturează coordonatele personalității umane care, cu privire la aspectele referitoare la mișcare în general, vizează 5 aspecte: sanogeneza, motricitatea, fondul de calități motrice, calități psihice și atitudinale, cunoștințe de specialitate.

Școala, prin lecțiile de educație fizică, reprezintă mediul propice dezvoltării calităților motrice de bază și combinate, într-un cadru corect și organizat. Se formează astfel deprinderi și priceperi motrice care, transformate în achiziții personale, vor devenii competențe pe tot parcursul vieții. Educația fizică realizează sarcini privind instruirea și educarea tinerei generații. Astfel, prin funcțiile specifice legate de perfecționarea dezvoltării fizice și capacității motrice, educația fizică creează suportul biologic necesar

¹ Liceul cu Program Sportiv Bistrița

unei activități cotidiene, productive sau recreative, raționale și eficiente, iar prin funcțiile asociate (igienică, educativă, recreativă - de emulație) asigură o dezvoltare multilaterală care să-i permită tânărului o integrare socială rapidă, un regim de viață sănătos și să-i creeze premisele unei educații permanente și autoinstruirea.

Legislația educației fizice și sportului prevede faptul că educația fizică și sportul sunt domenii de interes național, care contribuie la formarea, educarea și dezvoltarea multilaterală a tinerei generații. Disciplina educație fizică contribuie la realizarea obiectivelor educației moderne, valabile pentru noile realități social -economice, așa cum reies din „Manifestul mondial al educației fizice”, document elaborat de Federația Internațională de Educație fizică – FIEP, în anul 2000. Lucrarea prezintă 23 de capitole și 26 de articole care analizează și dezbat direcțiile de orientare a activității sportive școlare astfel încât să se atingă obiectivele generale ale disciplinei educație fizică:

- dezvoltare fizică armonioasă
- învățarea, consolidarea și perfecționarea deprinderilor și priceperilor motrice de bază și utilitar aplicative
- dezvoltarea calităților motrice
- prevenirea și corectarea deficiențelor posturale și fizice
- combaterea excesului ponderal și al obezității
- favorizarea proceselor de creștere armonioasă și de dezvoltare fizică
- formarea obișnuinței de a practica exerciții fizice în mod independent
- favorizarea integrării sociale

Efectele benefice ale practicării diferitelor forme de mișcare în cadrul lecțiilor de educație fizică, sunt atât efecte imediate cât și tardive, răspunzând nevoilor societății pentru care este pregătită tânăra generație.

Educația fizică și sportul școlar nu trebuie analizate ca scopuri în sine, ci trebuie urmărită contribuția acestora la atingerea finalităților generale ale educației împreună cu celelalte materii cuprinse în curriculum școlar.

Bibliografie

1. Albu, C. (1981), *Educația fizică în liceu*, Editura Sport-Turism, București
2. Dragomir, P., Scarlat, E. (2004), *Educația fizică școlară*, Editura Didactică și Pedagogică, București

Surse internet

site-uri ale Ministerului Educației și Cercetării, Ministerului Sănătății, ale Consiliului Europei, Parlamentului European, Asociației Europene de Educație Fizică – E.U.P.E.A, Federației Internaționale de Educație Fizică - F.I.E.P, Comitetului Internațional pentru Educație Fizică, Recreere și Sport.

SITURI PALEONTOLOGICE (nevertebrate marine) ȘI ARHEOSITURI PALEOLITICE DIN CULOARUL TRANSCARPATIC BRAN - RUCĂR - DRAGOSLAVELE, REPERE ALE UNUI GEOTURISM CU SCOP DIDACTIC ȘI ȘTIINȚIFIC

Septimius TRIF¹

Abstract. Prin caracteristicile sale geologice - geografice, activitățile umane specifice și prin funcțiile sale, culoarul transcarpatic Bran - Rucăr - Dragoslavele constituie o unitate bine individualizată a Carpaților Meridionali. În acest spațiu de tranzit, activitățile geoturistice capătă, în ultimele decenii, noi valențe de exprimare pe fondul activităților turistice tradiționale afirmate. Siturile paleontologice și arheositurile paleolitice constituie aici puncte importante de reper pentru turismul legat de observații științifice convertibile în cercetări paleobiologice, de paleomediul, speologie fizică și arheologie paleolitică. Opțiunea unui turism cu caracter științific se justifică nu numai în scop didactic, ci și prin oportunități de revelare ale unor noi descoperiri.

Cuvinte cheie: geoturism, geoparc, situri paleontologice, arheosituri paleolitice, culoarul transcarpatic Bran - Rucăr - Dragoslavele

Introducere

Siturile paleontologice bogate în fosile faunistice de nevertebrate marine având vârsta Jurassic mediu și superior - Cretacic inferior, cât și arheositurile paleolitice în care s-au descoperit obiecte materiale aparținătoare străvechilor vânători-culegători neoantropi (circa 25000 - 30000 B.P.) au suscit curiozitatea și interesul pentru studiu și cercetare al diverselor grupuri profesionale de specialitate dar și al turiștilor de pretutindeni, dornici de cunoașterea mai detaliată a certitudinii existenței și evoluției formelor de viață din timpuri geologice demult apuse ori a activităților cu specific uman din preistorie, sugerate de uneltele din piatră cioplită descoperite în unele așezări de peșteră vizitate și locuite temporar: Peștera Mare din satul Peștera (P. cu Lilieci), Peștera Mică și Peștera Coacăzei.

Situri paleontologice cu fosile de nevertebrate marine din Jurassic și Cretacic

Litostratigrafia și biostratigrafia depozitelor triasice până la cele cretacice din spațiul „Culoarului Dâmbovicioara” au fost studiate de la mijlocul secolului al XIX-lea. Dintre contribuțiile principale la cunoașterea biostratigrafiei din aria Rucăr-Bran au fost cele oferite de Herbich (1888), Simionescu (1898), Popovici-Hatzeg (1898), Jekelius (1938), Oncescu (1943), Patrușiu (1969), Patrușiu și Avram (1976). Lucrări relativ recente completează zestrea cunoașterii acestor depozite: Grădinaru și Bărbulescu, 1989; Avram și Grădinaru, 1993, 2001; Panaiotu et al., 1997; Melinte și Mutterlose, 2001; Andrașanu, 2009; Dragastan, 2010; Lazăr și Grădinaru, 2014, Bucur et al., 2014, Grigore et al., 2015, Grădinaru et al., 2016, Iuliana Lazăr et al., 2017.

¹ Colegiul „Nicolae Titulescu” Brașov, str. 13 Decembrie 125, 500164 Brașov, trif.septi@gmail.com

Cele mai cunoscute situri paleontologice cu nevertebrate marine, alge calcareoase și structuri microbiene de vârstă Jurasic mediu și superior - Cretacic inferior au fost redat spațial pe Harta geologică 1:50000, foile Zărnești, Moeciu și Rucăr (Fig. 5 și Fig. 7).

Din punct de vedere al informațiilor pe care le poate furniza prezența anumitor fosile în rocile sedimentare, acestea se împart în: fosile caracteristice (spre exemplu amoniții, fosile de zonă cu apariție frecventă, index pentru perioadele Jurasic și Cretacic) și fosile de facies (spre exemplu hexacoralii coloniali din compoziția calcarelor jurasice și cretacice, care indică un facies marin). Din punct de vedere al reconstituirii condițiilor de paleomediul, fosilele de nevertebrate descoperite în rocile culoarului transcarpatic studiat se regăseau în mediul marin al Tethysului, în zonele: litorală (lagune și plaje situate deasupra nivelului fluxului mediu), sublitorală (caracteristică șelfului extern și intern) și mai puțin batială (caracteristică taluzului continental). Mediile depozitionale în care au fost incluse fosilele de facies sunt denumite și în funcție de acțiunea spațială a mareelor (care aveau amplitudine mai mare decât cele actuale): supratidal (caracteristic țărmurilor joase situate deasupra nivelului fluxului mediu), intertidal (în cadrul șelfului extern situat în aria de balans a mareelor cu amplitudine medie, cu ape agitate, favorabile dezvoltării coralilor scleractini) și subtidal (în prima parte a șelfului intern, a cărui suprafață este excepțional emersă, cu manifestare cinetică relativ calmă a apelor de deasupra).

Fauna marină de nevertebrate jurasice descoperită în Valea Purcăreșului și V. Lupului (localizare în Fig. 5) a fost încadrată pe medii de sedimentare (Lazăr, Grădinaru, 2017, p. 9): litoral - supratidal (echinoderme, foraminifere bentonice, crinoidee, scoici bivalve), șelf extern - intertidal (crinoidee, briozoare, foraminifere bentonice și fragmente de scoici), șelf intern din etajul fotic infralitoral (briozoare, amoniți, scoici bivalve, foraminifere, spongieri, gasteropode, ș.a.), șelf intern din etajul fotic circalitoral (scoici bivalve pelagice, spiculi de spongieri, ostracode, radiolari, foraminifere, ș.a.).

Fauna marină de nevertebrate datate Cretacic inf., descoperită în arealul circumscris localităților Dâmbovicioara - Podu Dâmboviței (localizare în Fig. 5) aparține mai cu seamă sedimentarului încadrat perioadelor Hauterivian, Barremian și Bedoulian (Apțian inf.), binecunoscute fiind cele cuprinse sub denumirea generică „Marne de Dâmbovicioara” cu faună relativ abundentă de cefalopode (cu precădere din genul Barremites). În Valea Cheia (calcare recifogene), Valea Muierii, sudul satului Dîmbuvicioara (calcare bioclastice), dar mai ales în Dealul Sasului (celebrele calcare recifogene de pe culmea acestuia, în locul numit „Sălătruc”), „Marnele de Dâmbovicioara” (sedimentate în condiții de mare puțin adâncă) alternează la anumite nivele cu calcare bioclastice și faciesuri recifogene (Fig. 4). Ultimele sunt faciesuri urgoniene din intervalul Barremian - Bedoulian apărute în condițiile existenței unui șelf continental extern, supus unor oscilații repetate de nivel ale mării neocomiene instalată pe suprafața acestuia (Patrulius, 1969, p. 116).

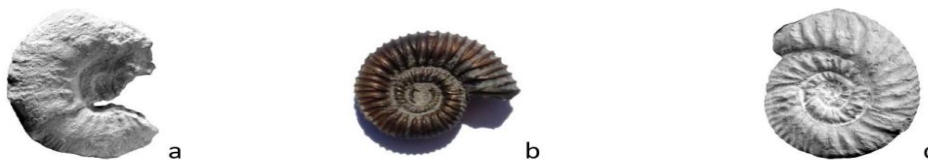

Fig. 1, a-c. *Kosmoceras cf. mrazeci* Simionescu (st.), *Peltoceras annulare* Simionescu (Patrulius, 1969, p. 110) și *Reineckeia anceps* (dr.), specii de amoniți de vârstă Callovian mediu - Callovian superior, descoperite în Valea Purcăreșului (F1, *Kosmoceras* și *Reineckeia*) și Valea Lupului (F2, *Peltoceras*), (Grigore, Lazăr, Gheuca, 2015, p. 31)

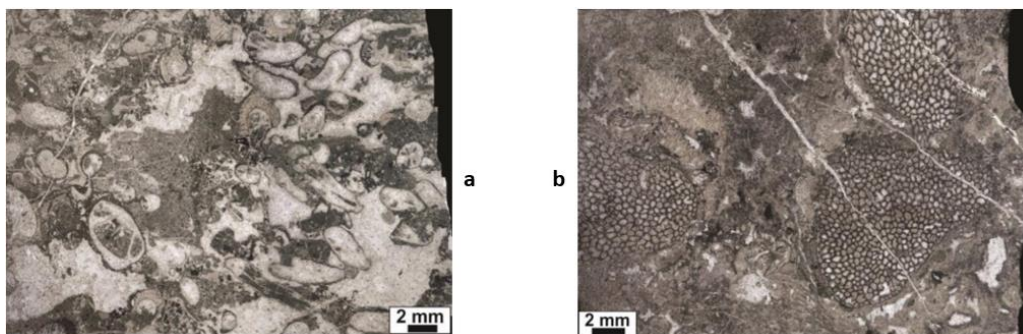

Fig. 2, a-b. Calcaree recifale cu abundente fragmente de corali (st.) și spongieri (dr.) legate intim prin cruste microbiene, sunt componenta principală a calcarelor masive (vârstă Tithonian sup.), din baza calcarelor stratificate (Berriasian - Valanginian inf.) situate în vecinătatea localității Podu Dâmboviței, la intrarea din aval în Cheile Dâmbovicioara (F3), (Săsăran, Bucur, 2017, p. 19)

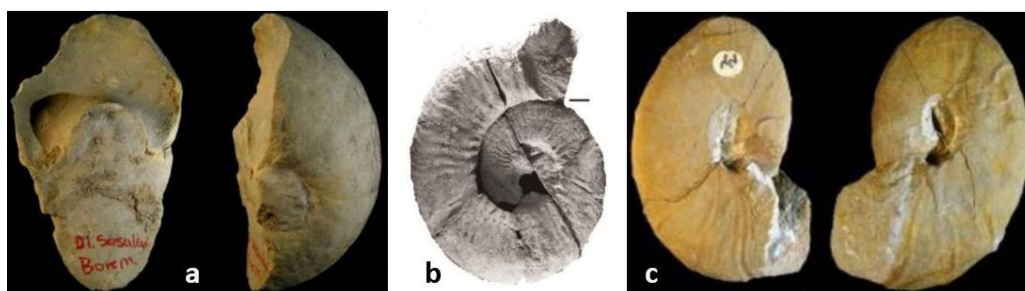

Fig. 3, a-c. Faună tethysiană din Cretacic inf. cu fosile descoperite în Valea Orății (a, b, c, pe hartă): *Nautilus* sp. (st.) din Barremian, *Lyticoceras bargemensis* (Kilian, 1910) din Hauterivian inf. și *Barremites difficilis* (d'Orbigny, 1840, dr.), (Andrășanu, Stoica, Lazăr, 2017, p. 33 - 34)

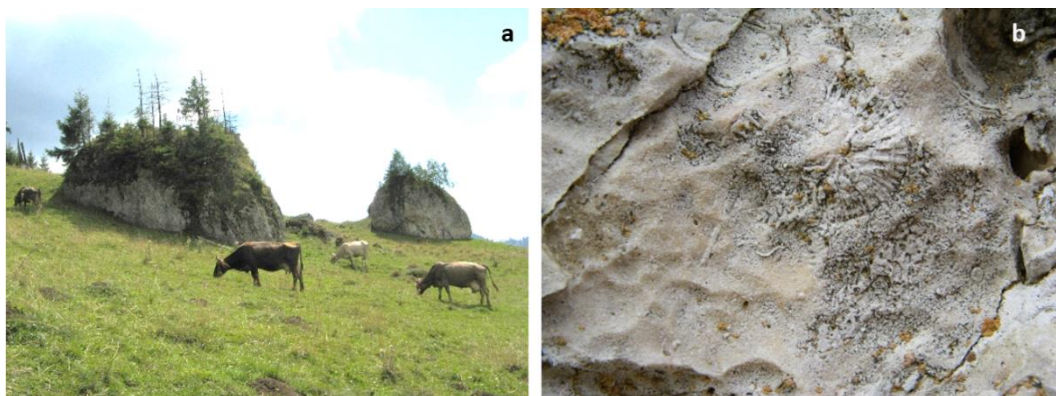
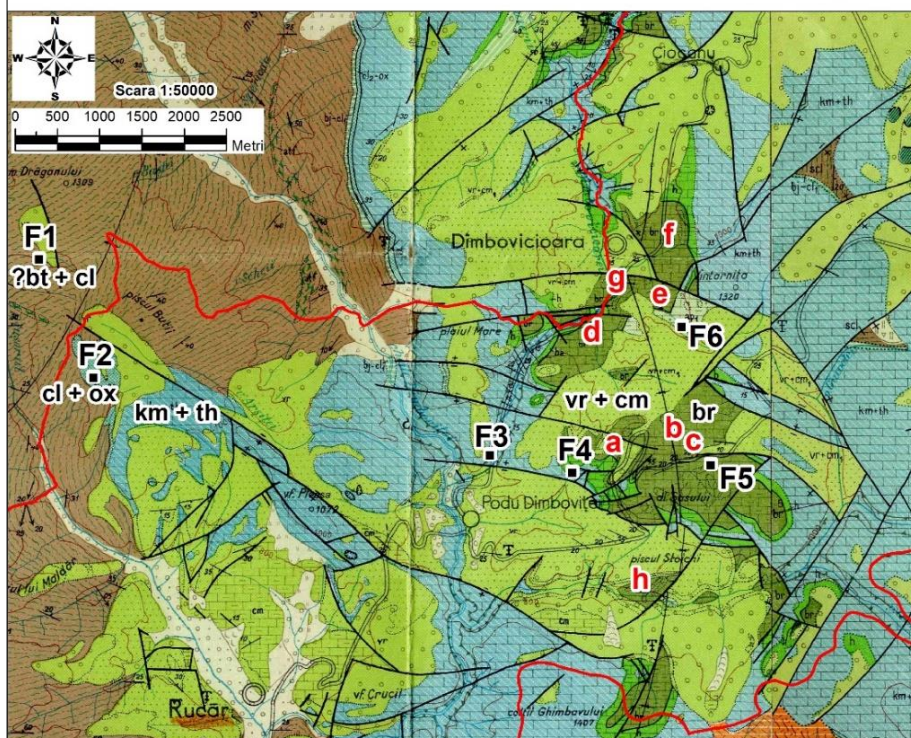

Fig. 4, a-b. Calcarele recifale albe de vârstă Barremian situate pe culmea Dealului Sasului (st., punctul fosilifer F5) constituie astăzi un ansamblu de stânci izolate. Acestea sunt bioconstrucții („cuiburi de reci”) care inhabitau lagune puțin adânci din perioada cretacului inferior a evoluției Mării Tethys. „Patch-reefs-ul” fosil este construit mai ales din scheletele coralilor scleractini, intens diagenizate (dr., detaliu de la baza stâncii situată în prim-planul ilustratei din stângă), cărora li se alăturau alge calcaroase, pahiodonte și crustacei (foto Trif S., 2010)

LOCALIZAREA SITURILOR PALEONTOLOGICE (nevertebrate marine) DIN AREALUL RUCĂR - DÂMBOVICIOARA - PODU DÂMBOVIȚEI

LEGENDA Fragment din harta geologică 1:50000 (Institutul Geologic R.S.R.), foile Rucăr (1971) și Moeciu (1971)

- ?bt + cl, ox** (calcare bioclastice bathonian - calloviene, calcare roșii oxfordiene),
- km + th** (calcare albe tithonian - kimeridgiene),
- br** (marne cu marnocalcare și calcare recifale barremiene),
- vr + cm** (gresii și conglomerate cu brecii calcaroase vracian - cenomaniene),
- F1.** Valea Purcărețului (Bathonian - Callovian), **F2.** Valea Lupului din Gruia Lupului (Callovian - Oxfordian), **F3.** Cheile Dâmbovicioara (Tithonic sup. - Valanginian inf.),
- F4.** Drumul de Care - Cetatea Neamțului (Berriasian sup. - Valanginian sup.),
- F5.** „CUIBURI RECIFALE” pe Dealul Sasului (Barremian), **F6.** Marne cu cefalopode, orbitoline și intercalații de calcare recifogene în Valea Muierii (Aptian inf.),
- Cu litere roșii, „MARNE DE DÂMBOVICIOARA” CU CEFALOPODE și intercalații de calcare recifogene (Hauterivian - Barremian): **a, b, c,** Valea Orății; **d,** V. Zamvelei; **e,** V. Muierii; **f,** V. Izvorului; **g,** V. Dâmbovicioara; **h,** V. Cheia.

Fig. 5. Localizarea siturilor paleontologice din arealul de studiu

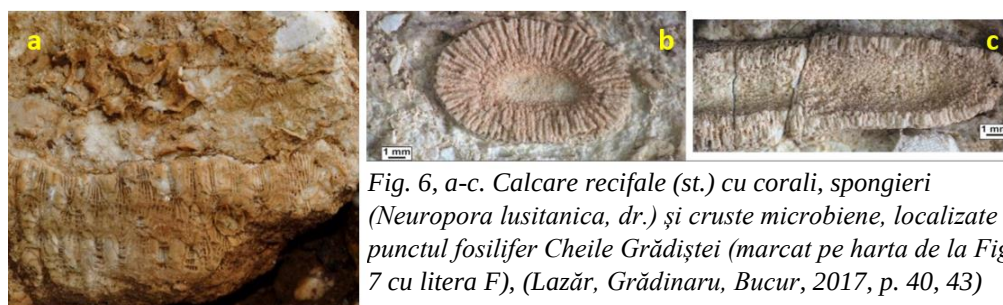

Fig. 6. a-c. Calcare recifale (st.) cu corali, spongieri (*Neuropora lusitanica*, dr.) și cruste microbiene, localizate în punctul fosilifer Cheile Grădiștei (marcat pe harta de la Fig. 7 cu litera F), (Lazăr, Grădinaru, Bucur, 2017, p. 40, 43)

Arheosituri paleolitice

Rezultatul comun al investigațiilor arheologice din spațiul carpatic românesc relevă faptul că în peșterile studiate se menționează o pluristratificare cultural-materială (în ansamblu) a paleoliticului, un model aproape obligatoriu, prin succesiunea Musterian - Aurignacian - Gravetian. În culoarul transcarpatic Bran - Rucăr - Dragoslavele a fost investigată stratigrafia planșeelor peșterilor „P. cu Lilieci” (P. Mare din satul Peștera) și „P. Coacăzei” (Fig. 7), ambele situate în comuna Moieciu. Cercetarea s-a realizat etapizat: Alfred Prox în 1934, două sondaje în P. Coacăzei; C. S. Nicolăescu Plopșor 1957 - 1958, primele săpături în P. cu Lilieci și P. Mică din imediata apropiere și o secțiune din P. Coacăzei; C. Rădulescu și P. Samson în 1992, studii de determinare a faunei de micromamifere; Al. Păunescu 1984 - 1985, 1988 și 1998, sondaje în ambele peșteri; Marin Cârciumar și echipa pe care a coordonat-o în 2008 au săpat două secțiuni în P. Coacăzei, iar între 2009 - 2010 au reluat cercetarea sistematică în P. cu Lilieci; efectuarea unor datări cu C-14.

Cultura Musteriană

Musterianul este o perioadă din preistoria umanității datată în paleoliticul mediu, protagonistul acestei culturi materiale și spirituale fiind, cu precădere, omul de neanderthal (*Homo sapiens neanderthalensis*), specie extinsă. Cu toate acestea, în peșterile studiate până acum pe teritoriul României, toate resturile scheletice umane date, aparținătoare perioadei paleolitice, sunt de tipul neantropin, fapt care sugerează că tehnologia uneltelor musteriene descoperite nu poate fi atribuită unei populații neanderthaliene (Bleahu et al., 1976, p. 38), ci omului modern (*Homo sapiens sapiens* de tip Cro-Magnon). Rezultatele studiului cronostratigrafic (Cârciumar, Glăvan, 1975) plasa Musterianul în prima jumătate a complexului interstadial Ohaba, adică oscilația climatică Ohaba A (Arcy) și etapa de răcire care i-a urmat, prinzând începutul oscilației climatice Ohaba B (Stillfried B), ceea ce presupunea posibilitatea ca această cultură să fi persistat și după 30000 B.P. Conform datărilor cu C-14, pentru P. cu Lilieci, vârsta stabilită a fost de 38700 (± 850) B.P., iar pentru P. Coacăzei, 34400 (± 500) B.P. (Cârciumar et al., 2010, p. 191).

Materialul litic inclus în musterianul din P. Coacăzei este foarte sărac, iar din punct de vedere tehnologic nu oferă informații asupra încadrării într-un anumit tehnocomplex din paleolitic. Profesorul arheolog și paleontolog Marin Cârciumar concluzionează că materialul litic analizat aici aparține unei perioade contemporane paleoliticului, conform considerațiilor crono-stratigrafice realizate până în anul 2010.

Un nivel musterian a fost descris și în P. cu Lilieci. Analiza materialului litic din această așezare a implicat o serie de dificultăți privind încadrarea pieselor într-un anumit strat arheologic. Câteva piese atribuite musterianului (?) din această peșteră (Al. Păunescu, 2001), provin foarte probabil (Cârciumar et al., 2010, p. 145), din stratul aurignacian (Fig. 9). Alte piese litice sunt corect încadrate musterianului (Fig. 8).

Cultura Aurignaciană

Aurignacianul este o perioadă din preistoria umanității datată în paleoliticul superior, protagonistul acestei culturi materiale și spirituale fiind omul modern (*Homo sapiens sapiens*). Studiul palinologic realizat în peștera Gura Cheii-Râșnov (Cheia Râșnovului din Munții Postăvaru), plasează Aurignacianul în stadiul glaciatic care a urmat oscilației

climatică Ohaba B (Stillfried B) și primei părți a oscilației climatice Herculană I (Tursac), deci foarte tardiv, așadar ± 25000 B.P.

În urma studiilor tehnolo-gice efectuate (Cârciumaru et al., 2010, p. 191), existența aurignacianului în culoarul transcarpatic Bran - Rucăr - Dragoslavele a fost atestată cu certitudine doar în P. cu Lili-ci. Ansamblul litic este destul de bogat pentru o așezare în peșteră. Au fost analizate 143 de piese care cuprind mai multe tipuri de unelte: lame (Fig. 10, st.) și lamele retușate, piese cu encoches, gratoare, piese cu trunchierea retușată, racloare (Fig. 10, dr.), burin-e, denticulate, perçoir. Suporturile laminare și cele reprezentate de așchii sunt în proporții aproape egale (52,38% față de 47,61%).

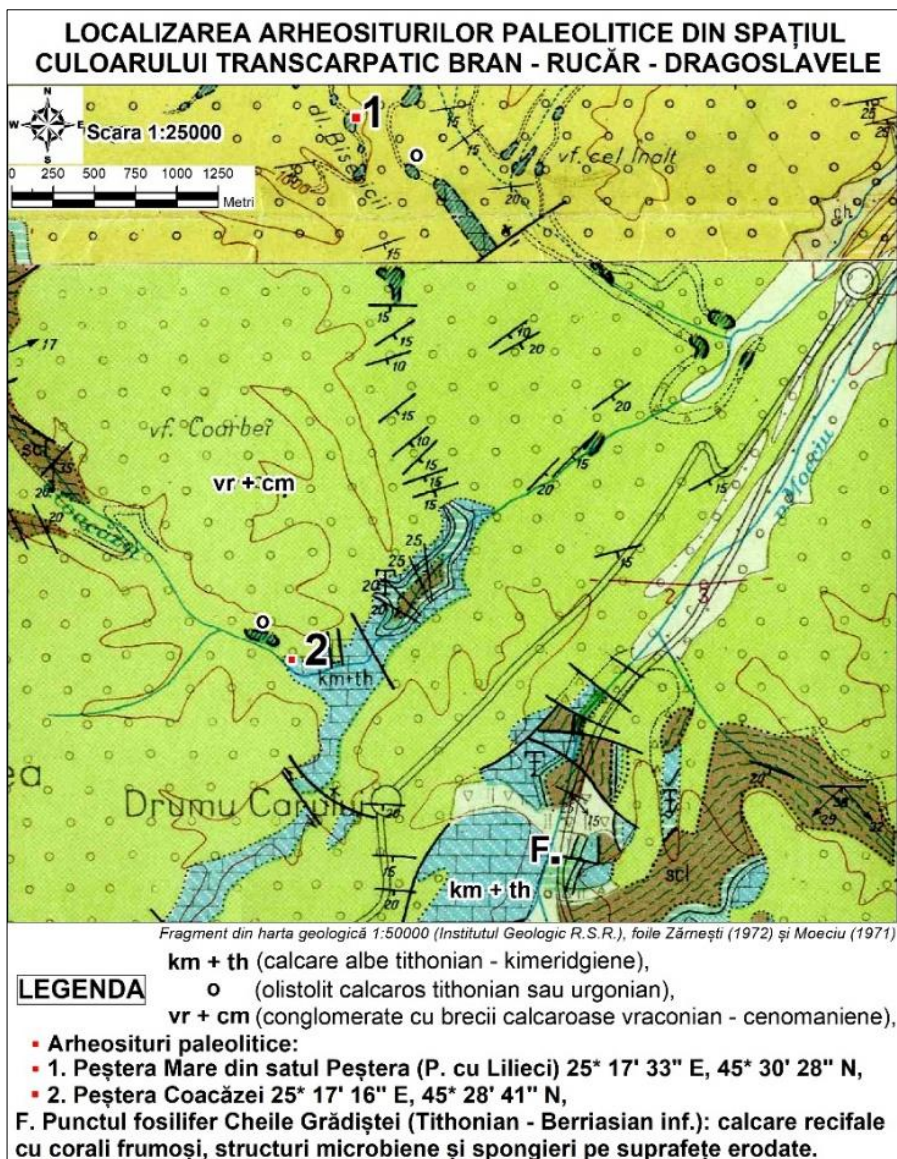

Fig. 7. Localizarea arheositurilor paleolitice din arealul de studiu

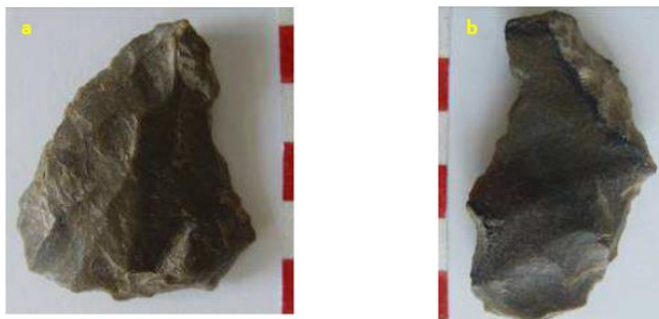

Fig. 8, a-b. Piese litice aparținătoare culturii musteriene, descoperite în stratul cultural specific, la o adâncime mai mare de 90 cm (Peștera cu Lilieci): așchii din silex retușate, (Cârciumaru, Nițu, Dobrescu, Ștefănescu, 2010, p. 143)

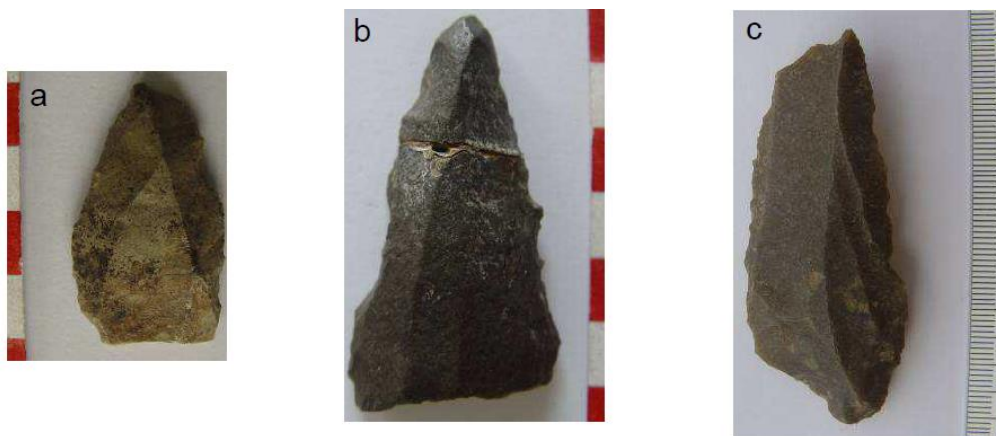

Fig. 9, a-c. Piese litice atribuite culturii musteriene (?), expuse la Muzeul Județean de Istorie Brașov (Peștera cu Lilieci): așchie retușată (st.), vârf/utilaj convergent din gresie silicioasă și o lama retușată din silex (dr.), (Cârciumaru, Nițu, Dobrescu, Ștefănescu, 2010, p. 143, 144)

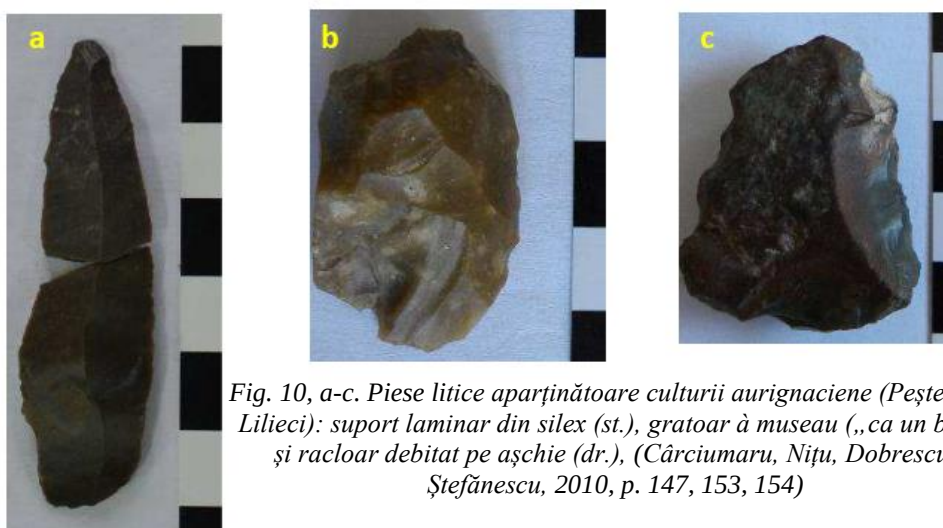

Fig. 10, a-c. Piese litice aparținătoare culturii aurignaciene (Peștera cu Lilieci): suport laminar din silex (st.), gratoar à museau („ca un bot”) și racloar debitat pe așchie (dr.), (Cârciumaru, Nițu, Dobrescu, Ștefănescu, 2010, p. 147, 153, 154)

Concluzii

În spațiul culoarului transcarpatic studiat există o diversitate de roci sedimentare acumulate în mări calde din mezozoic (Jurasic med. și sup. - Cretacic inf.), predominante fiind calcarele și marnele care au conservat schelete sau structuri biogene bogate în faună marină de nevertebrate, pe alocuri ornate de alge calcaroase și structuri microbiene, descoperite treptat de geologi și paleontologi într-o perioadă întinsă pe mai bine de un secol. Posibilitatea unor noi descoperiri animă speranțele și fervoarea cercetătorilor specializați. Totodată, potențialul carstic al acestui culoar transcarpatic poate constitui o reală premisă pentru descoperirea unor noi adăposturi paleolitice de peșteră.

Prin valențele structurale extrinseci, dar mai ales prin înalta valoare funcțională cultural-științifică, siturile prezentate impun o mai mare valorificare geoturistică, cu scopul evidențierii importanței didactice, eventual de continuare a cercetării acestora cât și de integrare a unora dintre ele în circuitul turistic. În acest sens, redarea distribuției spațiale a siturilor paleontologice ne-a determinat să propunem înființarea „Geoparcului nevertebratelor marine – Tethys” (titulatură care ne aparține), cu trei centre de informare și promovare a geoturismului care să fie localizate strategic la Cheile Grădiștei, pe Dealul Sasului și în localitatea Dâmbovicioara. Structura planului organizării acestui geoparc, declararea scopului și a obiectivelor sale constituie preocuparea noastră curentă, iar prezentarea conceptului analitic va fi subiectul și obiectul unui articol viitor.

Bibliografie

1. Bleahu, M., Decu, V., Negrea, Ș., Pleșa, C., Povară, I., Viehmann, I. (1976), *Peșteri din România*, Edit. Științifică și Enciclopedică, 415 pag
2. Cărciumaru, M., Glăvan V. (1975), *Analiza polinică și granulometrică a sedimentelor din peștera Gura Cheii (Râșnov)*, SCIVA, 26, 1, pag. 9 – 15
3. Cărciumaru, M., Nițu, Elea-Cristina, Murătoareanu, G., Ștefănescu, R., Dumitrașcu V., Neaga I. (2008), *La grotte Coacăzei (jud. Brașov), entre les anciennes recherches et les fouilles archéologiques de 2008*, Annales d'Université Valahia Târgoviste, Section d'Archéologie et d'Histoire, T. X, Nr. 1, p. 7 - 27, ISSN 1584 - 1855
4. Cărciumaru, M., Nițu, Elea-Cristina, Dobrescu, Roxana, Ștefănescu, R. (2010), *Paleoliticul din județul Brașov*, Edit. Valahia University Press, Târgoviște, 223 pag.
5. Grigore, D., Lazăr, I., Gheuca, I. (2015), *New Middle and Upper Jurassic fossiliferous deposits mapped in the Rucăr area - Purcărețului Valley (South Carpathians - Romania)*, în: Tenth Romanian Symposium on Paleontology, Edit. Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, pp. 31
6. Lazăr, Iuliana, Grădinaru, Mihaela, Andrașanu, A., Bucur, I.I., Săsăran, E., Stoica, M. (2017), *Jurassic to Cretaceous evolution of the eastern Getic domain - Rucăr- Bran zone, field trip guide book*, Edit. Universității din București, București, 46 pag.
7. Patrușiu, D. (1969), *Geologia Masivului Bucegi și a Culoarului Dimbovicioara*, Edit. Acad. R.S.R., București, 321 pag.
8. Păunescu, A. (2001), *Paleoliticul și Mezoliticul din spațiul Transilvan (Résumé en française; The Paleolithic and the Mesolithic in the Transylvanian Area)*, Edit. AGIR, București, 574 pag.
9. *** (2019), *Harta geologică 1:50000, foile Zărnești, Moeciu și Rucăr*, Institutul Geologic R.S.R.

PEISAJUL CULTURAL HABITAȚIONAL DIN CÂMPIA TRANSILVANIEI

Adrian-Nicolaie VODIȚĂ¹, Tania MIHĂIESCU²,
Radu MIHĂIESCU³, Andras-Istvan BARTA¹

Abstract. Așezările umane fac parte integrantă, încă de la începuturile lor, din peisajul cultural al unei regiuni, ele fiind probabil expresia cea mai vizibilă a intervenției omului în peisaj. Acestea joacă, în plus, un rol activ în modelarea peisajului cultural, atât prin dinamica lor temporo-spațială, cât mai ales prin populația lor, care reprezintă factorul sine qua non a apariției și evoluției peisajelor culturale. Un element cheie în tipul de peisaj creat în spațiul adiacent al așezărilor umane este profilul economic al acestora, care determină în mare măsură utilizarea terenurilor, generând astfel peisaje culturale distincte. Profilul satelor din Câmpia Transilvaniei se împarte în sate specializate în culturi agricole și piscicultură, sate specializate în creșterea animalelor, în cultivarea pomilor fructiferi și în viticultură, și în sate industrializate.

Cuvinte cheie: peisaj cultural, habitat, rural, urban, evoluție.

Introducere

Una din nevoile primordiale ale omului a fost aceea de a se adăposti. Primele adăposturi ale acestuia au fost oferite de natură, acestea fiind peșterile, abrupturile și arealele cu vegetație densă care l-au ferit de intemperii. Odată cu evoluția acestuia de la stadiul de vânător-culegător la stadiul de agricultor și crescător de animale, a început și sedentarizarea acestuia, fapt care a dus la apariția primelor adăposturilor înfăptuite de către om. Acestea erau la început îngropate și semi-îngropate.

În urma apariției și dezvoltării uneltelor și armelor din fier au început să apară și așezări umane de dimensiuni mai mari, care erau fie deschise, fie fortificate, care și-au lăsat amprenta mult mai pregnant asupra peisajului habitational. Așadar crește și populația și apar primele entități politico-administrative din regiune.

Peisajul habitational poate fi clasificat în mai multe categorii, și anume în peisaj habitational izolat, care poate fi exploatat temporar sau permanent, peisaj habitational rural, care se împarte în funcție de tipul de sate în sate risipite, răsfirate și adunate și în

¹ Universitatea Babeș-Bolyai Cluj-Napoca, Facultatea de Geografie, adrian.vodita@gmail.com, andras.barta@ubbcluj.ro

² Universitatea de Științe Agricole și Medicină Veterinară Cluj-Napoca, Facultatea de Agricultură, tmihaiescu@yahoo.com

³ Universitatea Babeș-Bolyai Cluj-Napoca, Facultatea de Știința și Ingineria Mediului, radumihaiescu@yahoo.com

peisaj habitațional urban (Cocean P., David N., 2014, p. 104), toate aceste fiind studiate mai amănunțit și exemplificate în raport cu Câmpia Transilvaniei în cele ce urmează.

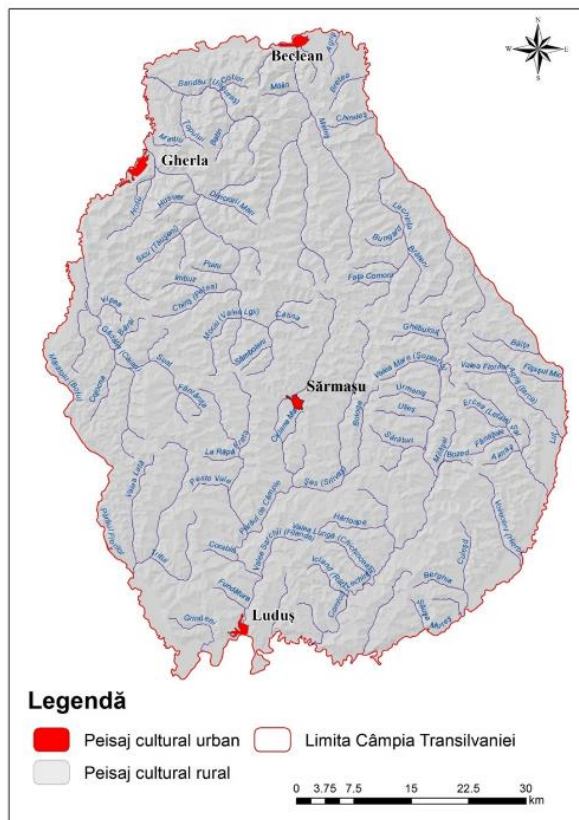

Fig. 1. Peisajul cultural rural și peisajul cultural urban al Câmpiei Transilvaniei

Peisajul habitațional izolat

Omul a fost nevoit de-a lungul timpului să construiască spații de locuire izolate de restul comunităților din diferite motive, ceea ce a dus la crearea unui tip de peisaj cultural unic, care se axează pe izolarea acestuia, și anume peisajul habitațional izolat.

Potrivit enunțurilor formulate de autorii Cocean și David, peisajul habitațional izolat îmbracă două forme, și anume peisajul habitațional izolat cu caracter temporar și peisajul habitațional izolat cu caracter permanent.

Peisajul habitațional izolat cu caracter temporar a apărut în special datorită necesităților agricole, sau ale altor ocupații sezoniere, care făceau mult mai practică ridicarea unei locuințe cu scop temporar decât deplasarea zilnică de la locuința permanentă la locul de desfășurare al activităților. Acest tip de peisaj are ca elemente de habitat tradiționale colibe, căsoaiele care pot fi sălașe, hodăi sau bordeie (Cocean P., David N., 2014, p. 104).

Peisajul habitațional izolat cu caracter permanent este reprezentat în cazul nostru de gospodăriile și fermele izolate. Există deosebiri față de peisajul descris anterior, elementele acestui peisaj fiind mai complexe, asigurând un confort și un nivel de trai ridicat față de elementele peisajului habitațional izolat cu caracter temporar. De asemenea numărul anexelor este mai mare.

Peisajul habitațional rural propriu-zis

Peisajul habitațional rural este reflectat de intervenția omului asupra peisajului natural prin crearea de culturi agricole, de utilități agricole, ferme, locuințe și altor elemente necesare traiului bucolic. Peisajele rurale sunt de o mare diversitate, acestea diferind în funcție de anumite elemente cum ar fi numărul populației, etnia preponderentă, evoluția la nivel economic și varietatea condițiilor de mediu.

Aspectul preponderent rural al Câmpiei Transilvaniei este explicat și de cercetătorul Rusu și colaboratorii săi (2009, p. 63-64), acesta susținând că deși Câmpia Transilvaniei este înconjurată de unități de relief mai înalte, în centrul acesteia nu se regăsesc ape curgătoare majore, precum nici căi de comunicație de importanță majoră, acestea aflându-se la periferia Câmpiei, așadar aspectul Câmpiei Transilvaniei este preponderent rural, iar orașele regiunii studiate se află la marginea acesteia, excepție făcând localitatea Sărmașu, declarată în 2003 oraș.

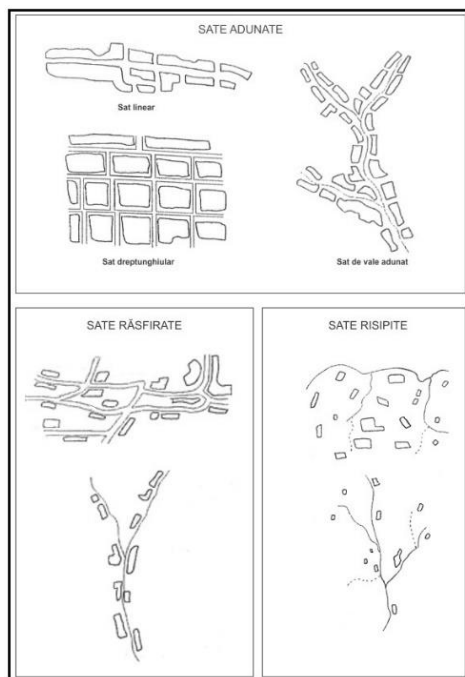

Fig. 2. Tipuri morfostructurale de așezări umane (sursa: Baltălungă A. A., 2010, p. 51)

Deși **satele risipite** sunt specifice zonei de munte le putem regăsi și în Câmpia Transilvaniei, cunoscute sub denumirea de **hodăi**, denumire de proveniență maghiară „hodaly” care se traduce prin cătun. Un astfel de exemplu se poate observa în imaginea satelitară de mai jos (fig. 3). După cum se poate vedea în imagine, cătunul are un număr de 7 gospodării care se află la o distanță destul de mare una de cealaltă, acestea fiind înconjurate terenuri cu culturi agricole.

Fig. 3. Exemplu de hodaie, satul Dobroa, com. Papiu Ilarian

(sursa: vedere satelitară -

<https://www.google.ro/maps/place/Dobroa/@46.5824405,24.2359682,766m/data=!3m1!1e3!4m5!3m4!1s0x474bd085374ca2e5:0xdfea969c02976d8!8m2!3d46.5816103!4d24.2350946>)

Satele răsfirate sunt cel mai des întâlnite în zona de deal și podiș, însă sunt prezente și în celelalte forme de relief relevante, se caracterizează prin gospodăriile amplasate la mică depărtare una de cealaltă, terenurile agricole se îmbracă uneori cu gospodăriile, însă cea mai mare parte a terenurilor agricole se află în exteriorul vetrei satului.

Aceste sate prezintă o structură și o funcționalitate mai complexă în comparație cu satele risipite, având în componență pe lângă gospodăriile și clădiri cu rol administrativ, religios, educativ, social, economic, etc. Așadar, peisajul pe care aceste sate îl conferă este unul mai puternic culturalizat și în același timp mai diversificat, iar îmbinarea dintre peisajul cultural și cel natural este una armonioasă.

Satele adunate sunt prezente în toate forme de relief și în toate regiunile locuite. În acest tip de sate se poate observa o vatră bine evidențiată, în care gospodăriile sunt aglutinate între ele și grupate în raport cu căile de comunicație. Terenurile agricole se află preponderent în exteriorul vetrei.

Satele adunate au parte de o infrastructură și de dotări edilitare mai bine puse la punct decât celelalte tipuri de sate, având astfel în multe cazuri asfalt, apă curentă și canalizare, curent electric, gaz metan, în unele cazuri cale ferată, etc.

Un important aspect de luat în considerare este corelația dintre mediul natural și cel antropic. În cazul satelor adunate putem observa că antropizarea are un efect mai pregnant asupra mediului natural decât în celelalte tipuri de sate, elementele mediului natural regăsindu-se în special în afara vetrei satului.

Multe dintre satele Câmpiei Transilvaniei sunt de tip adunat datorită planificării teritoriale impuse de populațiile de origine germanică în special, și de origine maghiară, care au fost strămutate în Transilvania. Un exemplu de astfel de sat este Sic, care încă din secolul al XVIII-lea a fost un sat de tip adunat cu populație majoritar maghiară.

Peisajul habitațional urban

Peisajul habitațional urban redă unul dintre cele mai reprezentative peisaje culturale, deoarece conține cele mai multe elemente antropice și antropizate și reprezintă stadiul final al transformării peisajului natural în peisaj cultural, adică stadiul de rhexistazie. Peisajul urban își face simțită prezența odată cu apariția primului oraș din lume, și anume Ierihonul, în urmă cu 10.000 de ani.

Orașele din Câmpia Transilvaniei nu sunt numeroase, acestea aflându-se în apropierea limitelor Câmpiei, pe malurile Someșului și al Mureșului, excepție făcând orașul Sărmașu, care se situează aproximativ în centrul Câmpiei, însă acesta a fost ridicat la rang de oraș abia în anul 2003.

Orașele contemporane din arealul studiat s-au dezvoltat din jur-împrejurul vetrei pe care acestea o aveau în perioada medievală, dezvoltându-se treptat în funcție de numărul de locuitori. În perioada comunistă numărul locuitorilor crește semnificativ prin migrația populației rurale către mediul urban.

Densitatea populației

În harta de mai jos am încercat să prezint diferența densității populației din anul 2018 în raport cu anul 1998. Pentru o mai bună reprezentare cartografică am ales să folosesc clasificarea Jenks care caută rupturile din șirul de date pentru a scoate în evidență diferențele. Așadar se poate observa că densitatea populației tinde să crească în orașe ale Câmpiei și în comunele aflate în proximitatea centrelor urbane Cluj-Napoca și Târgu Mureș. Astfel densitatea populației crește în ultimii 20 de ani în orașele Beclean (+ 15,39 loc./km²) și Ungheni (+ 55,85 loc./km²) în timp ce în restul orașelor a stagnat sau a scăzut (în Luduș a scăzut cu 22,85 loc./km², iar în Gherla cu 37,11 loc./km²).

În majoritatea comunelor din Câmpia Transilvaniei densitatea populației scade, excepție făcând comunele aflate în proximitatea orașelor Cluj-Napoca și Târgu Mureș,

unde densitatea populației a crescut considerabil, exemple de astfel de comune sunt: Apahida (+ 53,46 loc./km²), Ceașu de Câmpie (+ 12,87 loc./km²), Jucu (+ 6,38 loc./km²), Sâncraiu de Mureș (+ 146 loc./km² – cea mai mare creștere), Sânpaul (+ 18,93 loc./km²), Sântana de Mureș (+ 21,57 loc./km²).

În multe dintre satele Câmpiei densitatea populației a scăzut dramatic, ceea ce a dus la apariția unui fenomen în care multe sate sunt pustii, având 0 locuitori. Exemple de astfel de sate sunt: Andici (com. Ceauu Mare, jud. Cluj), Dalu (com. Sânger, jud. Mureș), După Deal (com. Cuci, jud. Mureș), Hodaia (com. Fărăgău, jud. Mureș), Lunca Bonțului (com. Fizeșu Gherlii, jud. Cluj), Morțești (com. Ceauu Mare, jud. Cluj), Obârșie (com. Râciu, jud. Mureș), Racameț (or. Iernut, jud. Mureș), Stârcu (com. Ceauu Mare, jud. Cluj), Șandru (com. Papiu Ilarian, jud. Mureș).

În opinia noastră, harta de mai jos este un adevărat indicator al peisajului habitatțional atât din mediul rural cât și din mediu urban. În zonele în care densitatea populației scade multe locuințe sunt părăsite și lăsate în paragină, ceea ce face ca peisajul habitatțional să se degradeze, iar atractivitatea sa să scadă. În zonele în care densitatea populației crește, se poate observa o prosperare a peisajului habitatțional, prin construirea de noi locuințe și chiar cartiere.

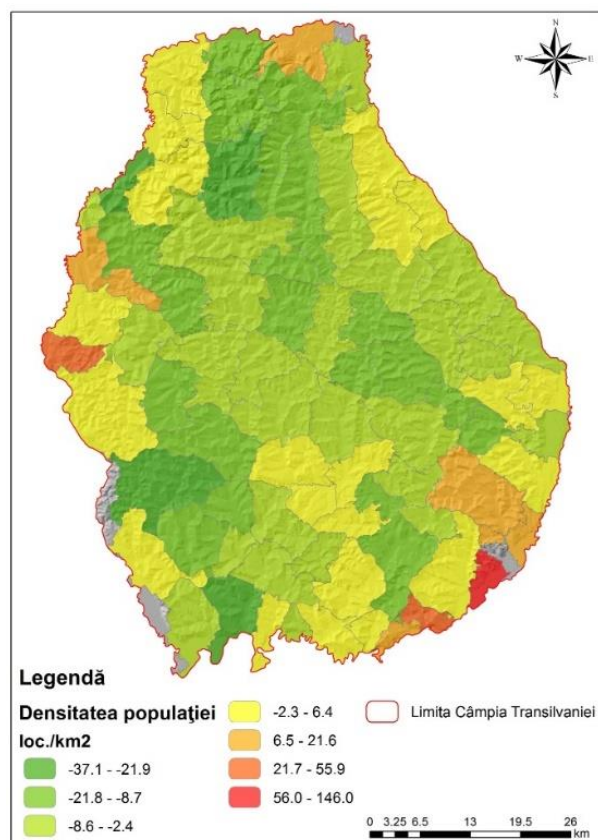

Fig. 4. Diferența de densitate a populației dintre anii 1998 și 2018 în Câmpia Transilvaniei

Concluzii

Peisajul cultural habitațional al Câmpiei Transilvaniei este destul de variat, predominând arhitectura săsească și maghiară atât în mediul rural cât și în mediul urban. De asemenea, se poate observa o disparitate între centrul Câmpiei și zonele limitrofe ale acesteia, astfel, zona centrală a arealului studiat suferă de depopulare, unele localități având multe locuințe părăsite, unele nemaiavând nici un locuitor, iar în zonele limitrofe, în special în cele apropiate de aglomerările urbane populația a început să crească, iar peisajul habitațional suferă mai multe modificări.

Bibliografie

1. Cocean, P., David, Nicoleta (2014), *Peisaje culturale*, Ed. Risoprint, Cluj-Napoca, p. 104
2. Rusu, T., Gus, P., Bogdan, I., Moraru, P.I., Pop, A.I., Cacovean, H. (2009), *Influence of soil tillage systems on soil organic matter dynamics in some soils of Transylvania (Romania)*, 4th World Congress on Conservation Agriculture– Innovations for Improving Efficiency, Equity and Environment, p. 63-64, New Delhi, India
3. Baltălungă, A. A., 2010, *Geografia așezărilor*, Ed. a 2-a: Târgoviște: Cetatea de Scaun, p. 51

Surse internet

10. Vedere satelitară: <https://www.google.ro/maps/place/Dobra/>, accesat la 11.02.2020

TURISMUL SPORTIV – CONCEPTE ȘI PERSPECTIVE DE DEZVOLTARE ÎN JUDEȚUL BISTRIȚA-NĂSĂUD

Raoul ZANCA¹, Ioan BÎCA²

Abstract. Industria turistică este una dintre cele mai importante industrii ale unei țări sau regiuni și este o industrie care generează capital, locuri de muncă și creează sau modelează imaginea unei regiuni chiar și a unei țări. De remarcat este faptul că industria turistică este în continuă evoluție și, odată cu accelerarea progresului tehnic, industria turistică este în creștere. Acest studiu își propune să analizeze din perspective diverse turismul sportiv, înțelegând astfel impactul pozitiv pe care îl poate avea asupra dezvoltării și promovării turismului local, regional și național. Obiectivul principal al acestui studiu este de sensibilizare cu privire la importanța acestui tip de turism și posibilitatea dezvoltării acestuia într-un areal geoclimatic atât de ofertant și spectaculos precum cel oferit de județul Bistrița-Năsăud. Turismul sportiv, considerat fiind ca un turism de nișă, valorizează celelalte tipuri de turism având un impact indirect asupra întregii activități turistice locale și naționale.

Cuvinte cheie: turism sportiv, turism montan, activități fizice

Introducere

Turismul sportiv a înregistrat la nivel global o creștere semnificativă ca industrie, devenind un domeniu din ce în ce mai interesant pentru cercetarea științifică, economică și socială (Nyikana, Tichaawa, 2018). Marumo și colab. (2015), au observat faptul că în economiile țărilor care se bazează pe industrii tradiționale precum, mineritul sau agricultura, dinamica de expansiune a fenomenului globalizării a forțat aceste economii într-un sens al diversificării palierele economice, luând în considerare din ce în ce mai serios sectorul de servicii turistice.

Briedenhann (2011) observă că atât economiile dezvoltate, cât și cele emergente tind să considere turismul sportiv ca mijloc de promovare a dezvoltării locale în general, de consolidare a coeziunii sociale în rândul cetățenilor, de promovare a sănătății și stării de bine, precum și de stimulare a potențialului local ca destinații turistice de dorit.

Așadar turismul sportiv, în economiile emergente, este utilizat în mod constant pentru restructurarea zonelor rurale și urbane, zone care sunt în mare nevoie de regenerare (Chalip, Costa, 2005), iar potrivit lui Njoroge și colab. (2017), turismul sportiv prin evenimentele asociate organizării lui, conferă comunităților locale beneficii

¹ Universitatea Babeș-Bolyai Cluj-Napoca, Facultatea de Educație Fizică și Sport, Extensia Universitară Bistrița, str. A. Mureșanu 3-5, 420117 Bistrița

² Universitatea Babeș-Bolyai Cluj-Napoca, Facultatea de Geografie, Extensia Universitară Bistrița, str. A. Mureșanu 3-5, 420117 Bistrița, john_grimo@yahoo.com

economice sustenabile și pe termen lung. De exemplu, turismul sportiv duce adesea la o rapidă dezvoltare a infrastructurii de transport și a celei asociate zonelor turistice, generând astfel facilități pentru activitățile de agrement și cele sportive și atrăgând investiții în industriile de cazare și catering pentru regiunile locale implicate. (Bob, Swart, 2010).

Turismul în România se bazează pe un potențial turistic important. Începând cu varietatea formelor de relief (izvoare de apă minerală și termală, lacuri folosite pentru agrement, natație și pescuit sportiv, un valoros fond cinegetic concentrat în păduri bogate de foioase și conifere, peisaje diverse de la cel al creștelor montane ce depășesc altitudini de 2.000 m la cele de câmpie, litoral cu plaje îmbietoare și zone protejate ca cele din Delta Dunării) și continuând cu istoria interesantă a poporului român ce se reflectă în numeroase mărturii materiale și spirituale (muzee, monumente, biserici, mănăstiri, cetăți antice și medievale, portul popular, țesături, arta ceramică, etc.) elementele patrimoniale românești atrag atenția turiștilor atât din țară cât și celor de peste hotare.

Industria turismului a început să recunoască turismul sportiv, adică experiența călătoriei de a se angaja sau de a vedea activități legate de sport, ca o piață importantă. Pentru a concura pe piața turismului sportiv în creștere, este esențial ca și comunitățile să dezvolte o înțelegere profundă a beneficiilor și impactului turismului sportiv, detectarea posibilităților oportunități de practicare a diverselor forme de turism sportiv specific fiecărui areal geoclimatic, elaborarea și asumarea dezvoltării turismului în general și a turismului sportiv în particular prin strategii de dezvoltare pe termen mediu și lung, dezvoltarea infrastructurii turistice sportive, identificarea surselor de finanțare și a altor elemente implicate în planificarea și găzduirea activităților specific turismului sportiv.

Studiul de față, dintr-o perspectivă locală, își propune să prezinte potențialul, caracteristicile și specificul activităților de turism sportiv din cadrul județului Bistrița-Năsăud prin intermediul unor studii de caz cu relevanță pentru tema abordată.

Metodologia de lucru

Principala metodă utilizată pe parcursul acestui studiu a fost *studiul bibliografiei de specialitate*, pe de o parte selectându-se o bibliografie internațională relevantă pentru tema studiului, iar pe de altă parte s-au consultat diferite surse documentare legate de desfășurarea turismului sportiv în județul Bistrița-Năsăud (documente de arhivă, materiale de presă), planuri de urbanism și o serie de date statistice furnizate de anumiți organizatori și prestatori de activități turistice. De asemenea, un rol important l-au avut observațiile directe întreprinse în teren, cu ocazia unor activități și evenimente de turism sportiv.

Conceptul de turism sportiv

Așa cum susține Gheorghe (2014), în prezent turismul ca industrie, prezintă două forme care devin din ce în ce mai ușor de recunoscut: *turismul de masă* și de *turismul de nișă* sau turismul specializat.

Turismul de masă este forma de turism care guvernează cel mai mult oferta de turism, se adresează marilor mase ale populației, generând astfel un consum de masă, consum reprezentat de serviciile oferite turistului și anume servicii de cazare, alimentație, activități de agrement și utilități publice. În prezent turismul de masă continuă să domine piața turistică mondială, însă de actualitate este tendința apariției unor piețe noi turistice specializate, care se disting printr-o ofertă specifică dedicată unui număr restrâns de turiști.

Turismul de nișă este axat pe o piață turistică specifică, specializată și relativ stabilă, caracterizată în primul rând prin complexitatea binomului cerere-ofertă. Unii experți consideră că există diferite nișe în turism, tipuri specifice și bine definite ale turismului precum turismul cultural, turismul rural, turismul sportiv, turismul gastronomic, etc. Gheorghe (2014) propune următoarele tipuri de turism de nișă ca fiind prezente în România:

- 1) *Turismul gastronomic* - existent în special în zonele nordice ale Moldovei și Transilvaniei, zone care se caracterizează prin mâncăruri tradiționale și obiceiuri conservate în mod sacru;
- 2) *Turismul de vânătoare și pescuit* - în zonele Târcăia (Neamț), Caraș-Severin, Delta Dunării, etc;
- 3) *Turismul de patrimoniu*: în România există peste 300 de castele (Castelul Bran, Peleş, Huniazilor, etc.);
- 4) *Turismul viticol*—un exemplu ar fi reprezentat de Wine Road trece prin orașele Filipești de Târg, Băicoi, Boldești, Bucov, Pleașa, Valea Călugărească, Iordăchianu, Urlați, Ceptura, Fântânele, Tohani, gura Vadului, Călugăreni;
- 5) *Turism balnear, terapeutic și de relaxare*: realizat în faimoasele stațiuni Govora, Călimănești, Băile Herculane, Băile Felix, etc.;
- 6) *Speoturismul*: Peștera Valea Cetății, Peștera Urșilor, Peștera Meziad, Peștera Muierii, Peștera Polovragi, etc.
- 7) *Turismul de pelerinaj* – turism cu caracter religios la mănăstirile seculare ale Moldovei și Transilvaniei;
- 8) *Ecoturismul* - este tipul de călătorie responsabilă față de mediu, efectuat în zone naturale relativ nealterate, având drept scop aprecierea naturii (și a oricăror atracții culturale trecute și prezente), care promovează conservarea, are un impact negativ scăzut și asigură o implicare socio-economică activă și aducătoare de beneficii pentru populația locală. Rezervațiile naturale și Siturile naturale reprezintă astfel de zone în care se poate practica ecoturismul (Zărnești, Piatra Craiului, Munții Rodnei etc.);

9) *Turismul sportiv*– include o varietate întreagă de activități dedicate participării la vizionarea unor manifestări sportive, de participare activă la activități precum săritura mare cu frânghie elastică (bungee jumping), Moto-Cross, alpinism, curse de aventuri și orientare turistică, patinaj, schi fond, schi de tură, schi alpin, ciclism montan, îmbarcare zăpadă, scufundări, caiac-canoa și alte sporturi nautice, rafting;

Turismul sportiv

Conceptul de turism legat de sport a devenit mai important în ultimii ani, atât ca domeniu academic de studiu, cât și pentru un produs turistic din ce în ce mai popular. Acest concept a devenit oarecum brusc interesant și important în strategiile de dezvoltare locală ale comunităților rurale și urbane, însă aruncând o privire antropologică asupra turismului sportiv, se observă că oamenii s-au angajat în călătorii legate de sport cu multe secole în urmă.

Turismul sportiv se referă la experiența călătoriei de a participa sau a vedea activități legate de sport. În general, este recunoscut faptul că există trei tipuri de turism sportiv:

1) *Turismul sportiv de eveniment* – unii cercetători au postulat faptul că pelerinajele religioase din trecutul cultural mondial, au fost uneori înlocuite iar altele au stat la baza unor pelerinaje moderne precum Jocurile Olimpice, Campionatele Mondiale, Campionate continentale sau naționale, etc.

Încă din secolul IX î.Hr., grecii călătoreau pentru a participa și viziona Jocurile Olimpice antice, ulterior romanii erau considerați pricepuți în a crea evenimente diversionare cu caracter sportiv pentru a îndepărta atenția populației de la condițiile precare de trai.

Burton Holmes, un fotograf american pasionat de călătorii, ce a participat la prima ediție a Jocurilor olimpice Moderne de la Atena (1896), considera „Jocurile” mai degrabă ca pe un spectacol turistic reușit decât ca un simplu eveniment sportiv.

Potențialul economic al turismului sportiv de eveniment s-a concretizat și a evoluat odată cu dezvoltarea mass-mediei, începând cu a doua jumătate a secolului XX, când popularizarea acestor evenimente prin intermediul mass-media, a generat în cadrul forurilor organizatorice alocarea unor bugete impresionante în vederea organizării lor.

În prezent, o serie de cercetători studiază efectele organizării evenimentelor sportive majore asupra comunităților gazde, abordarea acestora fiind una critică. Aceștia au încercat să analizeze impactul avut atât din punct de vedere economic cât și din punct de vedere al confortului psihic și al oportunităților de practicare a sportului la nivel individual. În general, pe perioada evenimentelor și imediat după aceea, pe termen scurt, s-a putut consemna într-un procent alarmant un grad semnificativ de insatisfacție din partea comunităților gazdă.

2)Turismul sportiv activ

Începând cu mijlocul anilor '70 ai secolului trecut, au existat diverse studii asupra persoanelor care participă la sport în timp ce sunt în vacanță - turiștii sportivi activi. Unele studii s-au concentrat pe unul sau două sporturi specifice, în timp ce altele s-au concentrat pe participarea turiștilor la activități sportive, în general. Schreiber (1976) a fost unul dintre primii investitori care a dezvoltat un profil al turistului sportiv activ. Într-unul dintre studii, acesta a definit un *„călător sportiv ca fiind călătorii aerieni care au jucat golf sau tenis sau au mers la schi în ultimul an”*. Schreiber a sugerat că sportul reprezintă o metodă potențială de segmentare a pieței de turism, însă în aceeași analiză autorul afirma că *„industria turismului are mult timp înainte să valorifice la maxim sportul”*.

Mai târziu, De Knop (1990) a constatat că cele mai populare sporturi pentru turiștii sportivi activi de pe continentul american sunt înotul, tenisul, navigarea și windsurfingul, iar pentru europenii aflați în vacanță cele mai populare activități fizice sunt mersul pe jos, ciclismul și schiul.

Așadar, turiștii care călătoresc pentru a participa activ la evenimente sportive sunt considerați turiști sportivi activi. Unii cercetători, propun chiar și o subdivizare a acestei categorii de turiști, astfel propunând o primă categorie a *„participanților activi”* (turiștii sportivi amatori care călătoresc pentru a participa la competiții) și una a *„hobbyists-lor”* (sunt acele persoane care se angajează în activități sportive de agrement, generate de călătoria în sine).

3) Turismul sportiv de nostalgie

Situri arheologice antice, de genul „Stadiumul” din Olimpia, sau „Coliseumul” din Roma cu siguranță și-au dezvăluit cu nostalgie misticismul spectacolului sportiv. Vizitarea unor săli de sport, terenuri de sport, muzee sportive sau locații cu însemnătate sportivă, vizitarea unor stadioane olimpice sau stadioane ale unor echipe de fotbal celebre, a devenit o ofertă turistică din ce în ce mai populară.

În prezent agențiile de turism au dus turismul nostalgic la un nivel superior, organizând de exemplu croaziere tematice în cadrul cărora turiștii, pe parcursul întregului sejur vor întâlni și vor dialoga cu personalități sportive celebre.

Cercetătorii au observat că în general turiști sportivi nostalgici devin cu preponderență turiști sportivi de eveniment și în nici un caz turiști sportivi activi. În acest sens multe activități din zona comercială, ca tehnică de marketing au ales apartenența la fenomenul sportificării imaginii activității derulate, asociind această imagine cu evenimente sau nume de mari sportivi (restaurantele, cafenelele folosesc sportul, sportivii fie prin fotografii afișate fie prin botezarea produselor proprii după numele celebrităților).

Impactul turismului sportiv la nivel global, regional și local

Sportul și turismul contribuie în mare parte la economia globală, regională și locală și au devenit deseori subiecte deloc străine politicienilor, strategilor și economiștilor care doresc să regenereze economiile locale. Ca o combinație a celor doi termeni, turismul sportiv are un impact economic semnificativ însă disponibilitatea datelor economice și a cercetărilor academice sunt dificil de cuantificat în special în determinarea aportului individualizat al turismului sportiv.

Dacă impactul economic al turismului sportiv este evident, organizatorii de evenimente turistice și sportive ar trebui să conștientizeze și alte aspecte și efecte potențiale ale acestui domeniu. Unii cercetători sugerează că organizatorii de evenimente adoptă o estimare conservatoare a profitului potențial (impactul economic) al evenimentului, deoarece cheltuiala organizării unui eveniment este subestimată.

Un curent important de cercetare indică faptul că turismul sportiv la nivel național și internațional generează atât impacturi pozitive cât și negative asupra comunităților gazdă. Turismul sportiv este considerat un sector important în economia multor țări, însă cu toate acestea, beneficiile economice atribuite turismului sportiv sunt generate în primul rând de costurile implicate, iar acestea nu sunt limitate doar la costurile de financiare. Impactul economic al organizării unui eveniment turistic sportiv este adesea supraestimat el neputând fi măsurat cu exactitate. Drept consecință efectul potențial negativ generat de organizarea unui astfel de eveniment asupra comunității gazdă nici măcar nu este luat în considerare, unul dintre aceste efecte negative fiind și calitatea vieții rezidentului pe perioada derulării evenimentului turistico-sportiv. Orice beneficiu trebuie perceput și analizat în contextul impactului cultural și al mediului implicat. Dacă turismul sportiv este proiectat cu scopul unui câștig economic fără a ține cont de celelalte impacturi, realmente există un pericol ca adevăratele sale costuri de organizare și post-organizare să depășească cu mult valoarea economică scontată. De exemplu, organizarea unor astfel de evenimente pot genera datorii financiare imediate sau pe termen lung (dacă sunt prezente împrumuturile bancare), pe de altă parte pot afecta locații imobiliare, diverse activități economice, piața de muncă locală și nu în ultimul rând pot deteriora mediul înconjurător.

Impactul socio-cultural al turismului sportiv

Turismul sportiv, după Ross (2001), influențează inevitabil mult mai multe sfere la nivel local și global, astfel turiștii, în anumite privințe, prin prezența lor au impact direct și indirect asupra populației gazdă precum și gazdele au un efect asupra vizitatorilor lor. În prezent se observă o tendință de creștere a experiențelor turistice sportive furnizate în culturi îndepărtate, de multe ori foarte diferite. Din punct de vedere socio-cultural, aceste aspecte evidențiate, au focusat atenția cercetătorilor asupra importanței studierii atât a

impactului potențial pozitiv, cât și al impactului socio-cultural negativ al turismului sportiv.

a) Impacturi potențiale pozitive ale turismului sportiv asupra culturii

1)Turismul sportiv poate consolida moștenirea, identitatea și spiritul comunității naționale, deoarece oamenii locali se unesc pentru a-și promova cultura.

2)Turismul sportiv poate furniza un vehicul prin care vizitatorii pot cunoaște oamenii străini și cultura lor.

3)Turismul sportiv poate stimula regenerarea și păstrarea tradițiilor culturale.

b) Impacturi potențiale negative ale turismului sportiv asupra culturii

1)Atracția unor oportunități de angajare turistice sportive mai profitabile poate eroda comunitățile tradiționale și poate afecta negativ echilibrul unei economii locale.

2)Turismul sportiv poate contribui la pierderea identității și a patrimoniului cultural.

3)Turismul sportiv poate aduce modificări experiențelor culturale pentru acomodarea turismului.

4)Turismul sportiv poate duce la tulburări și posibile situații de agresiuni în cadrul evenimente.

5)Violența excesivă poate fi legată de turismul sportiv.

6)Turismul sportiv poate contribui la tensiuni între gazde și vizitatori.

Impactul turismului sportiv asupra mediului

Problema impactului turismului sportiv asupra resurselor naturale devine tot mai relevantă pe măsură ce popularitatea acestui tip de vacanță crește. Diferite aspecte ale sporturilor în aer liber pot dăuna mediului. În primul rând, activitățile și sportivii înșiși, teoretic pot avea o influență negativă:

-Motocicliștii pot deteriora plantele și solul;

-Zgomotul și lumina de la bărcile de viteză și mașinile de raliu pot pune în pericol integritatea faunei și vegetației;

-Turiștii pot polua zonele turistice traversate și cele în care se desfășoară evenimente, parcurile și pâraiele;

-Construirea bazelor sportive, precum pârtiile de schi și a terenurile de golf, generează o accesibilitate crescută în zone neexploatare anterior;

-Echipamentele necesare pentru practicarea unui sport implică construcția, utilizarea și întreținerea echipamentelor, instalațiilor, etc. (de exemplu, bărci, teleschi, etc.) pot provoca inconveniente și daune mediului;

-Consumul de energie și poluarea vehiculelor care asigură transportul participanților către și de la evenimentele sportive;

-Activitățile periferice, cum ar fi parcare mașinilor, mâncarea și băutul după sau în timpul activităților principale se adaugă semnificativ presiunii asupra mediului, ducând adesea la o nevoie de infrastructură suplimentară, facilități de transport și servicii.

Apariția și evoluția turismului sportiv în România

Turismul sportiv în România - este un concept turistic relativ nou comparativ cu țările din Europa de vest, unde acest tip de turism contribuie substanțial la creșterea economică a acestor țări. De altfel relația turism sportiv – nivel de dezvoltare este una de interdependență, un nivel ridicat de dezvoltare economică oferind condițiile adecvate (în special infrastructura adecvată și legislație specifică) pentru a susține diferite activități și evenimente sportive.

Specialiștii, în cercetările sociologice efectuate în ultimii ani, atribuie această revigorare, acest nou concept de revitalizare a interesului pentru mișcare, unui curent cultural sportiv generat oarecum de îmbunătățirea nivelului de trai la marea masă a populației din țările cu economii dezvoltate dar și emergente. Chiar și în România, curentul „*Renașterea culturii fizice*” este adoptat de un segment tot mai mare de populație, de la oameni obișnuiți care practică un sport ca o măsură de creștere a calității vieții până la sportivii pentru care practicarea sportului în sine reprezintă deja un stil de viață. Acest segment de populație a condus la cerere tot mai pregnantă a turismului sportiv din România. Cu toate acestea, infrastructura, atât generală, cât și specifică, nu a atins încă standardele corespunzătoare pentru a susține o dezvoltare reală a turismului sportiv în România.

Având în vedere acești doi factori, turismul sportiv din România are, în general, un impact local, astfel încât majoritatea turiștilor care călătoresc din orice motiv legat de o activitate sportivă sunt în general români. (Chivu, 2013)

Munții și dealurile înalte, câmpiile, râurile repezi, lacurile și marea sunt locuri ideale pentru a face sport, recreere și călătorie educativă. În România turismul sportiv este corelat în general cu munte-turismul bazat pe activitatea fizică (alergări, ciclism, escalada, drumeție, schi, snowboarding) și călătoria educațională fiind considerate printre cele mai populare forme de turism, în special în rândul tinerilor.

Formele de manifestare ale turismului sportiv în județul Bistrița-Năsăud

La nivelul județului Bistrița-Năsăud, cadrul de organizare și practicare a turismului sportiv se bazează pe câteva elemente relevante, după cum urmează:

a)resursele cadrului natural: relieful montan și de dealuri, climatul tonic-stimulativ de munte, climatul sedativ de dealuri, rețeaua hidrografică (râuri, lacuri naturale și

artificiale), covor vegetal variat (păduri, pășuni și fânețe), fond cinegetic și piscicol, arii protejate (parcuri naționale, rezervații naturale);

b) baza materială: așezări turistice (Colibița, Piatra Fântânele), complexe de agrement (Alpina Blazna, Băile Figa, Piatra Fântânele, Colibița), bazele hipice de la Șieu Sfântu și Beclean, pârtiile de schi de la Piatra Fântânele și Valea Blaznei, cabane și pensiuni turistice, cabane silvice.

c) Tradiția turismului sportiv: sporturi de iarnă (Piatra Fântânele), drumeție (Colibița, Piatra Fântânele, Munții Rodnei, etc.); cluburi de turism montan (1881-1940 SKV Bistrița, 1981 Floare de colț, 1984-2001 Gențiana, 1995 Gunther Maltzer, 1995 Călimani Club); cluburi de cicloturism (Velomont, Bistrița DH, Bistrița XRT, Bistrița Bike-Rutieriștii, etc.); cluburi sportive (Asociația Sportivă Schreiner, Club Șo-Moto Racing); competiții de turism sportiv montan (Colibița, Sângeorz Băi, Culmea Ciceului, etc.); competiții de cicloturism (Colibița Bike Fest 2010-2011, Bistrița Flow Ride 2010-2011, etc.) ; evenimente (ex. Sport și sănătate la Colibița, Colibița Tour, concursul de călărie și de atelaje de la Baza Hipică Beclean, etc).

Activitățile de turism sportiv sunt organizate în acest moment de către prestatorii de servicii turistice, de asociații și cluburi de turism sportiv și pe cont propriu. Formele de turism sportiv practicate, precum și furnizorii de servicii specifice și locațiile sunt cuprinse în tabelul 1.

Tabelul 1. Activități de turism sportiv în județul Bistrița-Năsăud

Activitatea	Organizator	Localizare
Drumeție	Asociația Sportivă Schreiner, Călimani Club, Asociația de Turism Montan Floare de Colț, etc.	Munții Bârgăului, Masivul Bistricior, Dealurile Bistriței, etc.
Turism de itinerar	Călimani Club, Asociația de Turism Montan Floare de Colț,	Masivul Ineu, Masivul Bistricior, Masivul Țibleș, Masivul Heniu etc.
Alpinism	-	Cheile Bistriței Ardelene
Zbor cu parapanta	-	Brăteni, Matei, masivele Oala și Căsar, Valea Blaznei, etc.
Cicloturism	Clubul DH, Clubul XRT, Clubul Bike News, etc.	Zona de deal și munte a județului
Turism ecvestru	Baza Hipică Beclean, Baza Hipică Valea Lupilor Șieu Sfântu	Zona de deal a județului
Anduranță	Clubul Șo-Moto Adventure Bistrița, etc.	Zona de deal și de munte a județului
Kaiak-canoe	Asociația Sportivă Schreiner, Călimani Club, etc.	Lacul Colibița
Rafting	Călimani Club	Râul Rebra, Râul Bistrița Ardeleană aval de Centrala Hidroelectrică de la Bistrița-Bârgăului
Speoturism	Muzeul Grăniceresc Năsăudean,	Peștera Izvorul Tăușoarelor, Peștera

	Administrația Parcului Național Munții Rodnei	Corongiș, etc.
Ski alpin	-	Piatra Fântânele, Valea Blaznei, Masivul Bistricior, etc.
Ski de tură	-	Valea Blaznei-Masivul Ineu, Masivul Bistricior, etc.
Snowboarding	-	Piatra Fântânele, Valea Blaznei, Masivul Bistricior, etc.
Pescuit sportiv	Asociația Județeană a Vânătorilor și Pescarilor Bistrița-Năsăud, Esox Spinning Club, Asoc. Lucioperca Club Pescar Modern, etc.	Lacul Colibița, lacurile de agrement din județ, râurile județului
Vânătoare sportivă	Asociația Județeană a Vânătorilor și Pescarilor Bistrița-Năsăud, Asociațiile de Vânători din județ, etc.	Lechința, Bozieș, Figa, Miceștii de Câmpie, Cușma, Valea Budacului, etc.
Triatlon, Biatlon	ACS Triatlon Bistrița	Colibița, Bistrița
Alergare montană	Datacor Running Team, Asociația Om, Tășuleasa Social	Bistrița, Colibița, Tihuța, Bichigiu

Dintre evenimentele turistico-sportive monitorizate pentru studiul de față se pot aminti următoarele:

A) *Festivalul de cicloturism montan Colibița Bike Fest*, care se desfășoară în Poiana Stegea din Cheile Bistriței. În anul 2010 a reunit 110 participanți, iar în anul 2011 a înregistrat 120 participanți din localități limitrofe: Bistrița, Oradea, Piatra Neamț, Cluj-Napoca, Târgu Mureș. Evenimentul se află la a doua ediție și a fost organizat de către Direcția pentru Tineret și Sport Bistrița, Clubul XRT Bistrița și Primăria Bistrița Bărgăului. Acest festival ciclistic s-a organizat anual până în anul 2018.

B) *Activități cicloturistice* organizate de către Clubul Bike News-Rutieriștii anual: Turul Municipiului Bistrița, Turul Județului Bistrița-Năsăud, Colibița Tour, etc.

C) *Ultramaraton Via Maria Tereza* - alergări montane organizate de ONG Tășuleasa Social: Via Maria Theresia este un drum istoric aflat în munții Călimani, construit în urmă cu sute de ani, cu scopul de a susține trupele militare grănicerești ale imperiului Austro-Ungar cu armament și hrană. Proiectul *Via Maria Theresia* este gândit și ca un exemplu de bună practică pentru competiții montane. Traseul are o lungime de 42,195 km și va rămâne unul constant de maraton, mountain-biking și drumeție, deschis pe timp de vară sau iarnă. (<https://via-maria-theresia.ro/despre-noi/>).

D) *Triatlon Colibița* a fost o competiție sportivă organizată de ACS Triatlton Bistrița, ce combina natația în apă de munte cu ciclismul montan și alergarea montană într-un cadru natural deosebit oferit de Lacul Colibița și Munții Călimani.

E) *Țibleș Maraton* este un eveniment sportiv caritabil care își propune atât ca participanții să descopere frumusețea Munților Țibleș și să se bucure de ospitalitatea comunității locale, cât și să lupte pentru cauza socială Transilvania Aleargă. Este organizat de Asociația Om (Orașul Mariei). (<https://tibles-maraton.ro/transilvania-alearga/>)

D) *Activitatea Sport și Sănătate* organizată de către Asociația Sportivă Schreiner Bistrița. Locul de desfășurare a fost Colibița, iar dintre activitățile sportive se pot aminti: mountain bike-ing, hiking, kayaking, windsurfing, swimming, tiroliană, etc.

Așadar turismul sportiv reprezintă o necesitate în județul Bistrița-Năsăud, de aceea există câteva acțiuni de perspectivă în această direcție, cum ar fi:

- relansarea Stațiunii turistice Colibița pe baza unui proiect finanțat de către Primăria Comunei Bistrița-Bârgăului și Consiliul Județean Bistrița-Năsăud, care presupune - realizarea unei pârtii de schi și a unui port turistic;
- proiectul Parcului de Distracții Wonderland, propus de Primăria Municipiului Bistrița pe fostul amplasament al Poligonului Militar de la Unirea, în cadrul căruia este amenajată deja o pârtie de schi și se vor amenaja terenuri de sport, stadion multifuncțional, bazine de înot, etc.;
- finalizarea acomodamentelor din masivul Bistricior (baza Salvamont, refugiu turistic);
- realizarea în Poiana Stegea din Cheile Bistriței Ardelene a unei baze sportive pentru cicloturism;
- dotarea pârtiei de la Piatra Fântânele cu tunuri de zăpadă;
- amenajarea și relansarea turistică a vechilor trasee de drumeție din împrejurimile orașului Bistrița, proiect demarat de către Facultatea de Geografia Turismului și Facultatea de Educație Fizică și Sport-Extensia Bistrița.

Concluzii

Ca în orice domeniu de studiu emergent, subiectul turismul sportiv nu a fost delimitat suficient. Cercetătorii din domenii precum managementul sportului și managementul turismului, care au pretenții legitime cu privire la acest subiect, nu au împărțit adesea decalajul academic artificial între cele două discipline. În consecință, există două comunități distincte de discurs. Drept urmare, o mare parte a activității din turismul sportiv arată o orientare părtinitoare fie asupra studiilor turistice, fie a studiilor sportive. Mai mult decât atât, savanții din turismul sportiv din țări din întreaga lume nu sunt adesea conștienți de munca reciprocă.

Scopul acestui studiu a fost acela de a prezenta pe de o parte conceptul de turism sportiv din perspectiva produsului turistic prea puțin cunoscut, însă într-o evidentă expansiune globală, iar pe de alta, de a sublinia necesitatea conlucrării convergente între diferite domenii de activitate academice și sociale în vederea eficientizării produselor turistico-sportive deja existente, dar și descoperirii de noi oportunități de dezvoltare ale acestei noi piețe turistice specializate.

Așadar, în județul Bistrița-Năsăud, în ultimii ani s-au diversificat și intensificat activitățile sportive și agrementale în aer liber, fapt care a antrenat o mare parte din populație, indiferent de vârstă și profesie să participe la evenimente sportive specifice anotimpului cald dar și rece în special în zona montană. Concluzionăm acest studiu proclamând în mod cert potențialul imens și neexploatat al județului Bistrița-Năsăud ca areal dedicat turismului sportiv.

Bibliografie

1. Bîca, I., (2012), *The Premisses for sport tourism development and practicing in Bistrița-Năsăud County*, Journal of Tourism, p.41-45
2. Bîca, I. (2018), *Promovarea unor locuri geografice ca destinații turistice și agrementale prin intermediul unor evenimente sportive. Studiu de caz: Semimaratonul Bichigiu (Județul Bistrița-Năsăud, România)*. Studia UBB Educatio Artis Gzm, LXIII, 3, pp.119-129
3. Bob, U., Swart, K., (2010). *Sport events and social legacies*. Alternation, Vol. 17, No. 2, pp. 72-95.
4. Briedenhann, J., (2011), *Economic and tourism expectations of the 2010 FIFA World Cup – a resident perspective*. Journal of Sport Tourism, Vol. 16, No. 1, pp. 5-32.
5. Chalip, L., Costa, C. (2005), *Sport event tourism and the destination brand: Towards a general theory*. Sport in Society, Vol. 8, No. 2, pp. 218-237.
6. Chivu, C., (2013), *Sport tourism in Romania and the Romanian experience in organizing and hosting international sport events. Case study: Bucharest International Marathon*. Cinq Continents 3 (7): 88-113)
7. De Knop, P., (1995), *A figurational perspective of development of sport tourism*. Paper presented at the North American Society for the Sociology of Sport Conference, Sacramento, California
8. Gheorghe, O.R., (2014), *Tipuri de turism de nișă în România*. Cactus Tourism Journal Vol. 10, Issue 2/2014, pp. 25-29
9. Marumo, K., Lubbe, S., Pelser, T., (2015), *Sport tourism as a developmental initiative in the economy of Mafikeng*. African Journal of Hospitality, Tourism and Leisure, Vol. 4, No. 2.
10. Njoroge, J.; Atieno, L. & Do Nascimento, D. (2017), *Sports tourism and perceived socio-economic impact in Kenya: The case of Machakos County*. Tourism and Hospitality Management, Vol. 23, No. 2, pp. 195-217.
11. Nyikana1, S., Tichaawa T.M. (2018), *Sport tourism as a local economic*. EuroEconomica, Issue 2(37), pp.76-89, ISSN:1582-8859
12. Ross, S.D., (2001), *Developing sports tourism – An e-guide for destination marketers and sports events planners*. National Laboratory for Tourism and eCommerce. Illinois, USA
13. Schreiber, R. (1976). *Sport interest: A travel definition*. The travel Research Association 7th Annual Conference proceedings. Pp. 85+87. Boca Raton, FL: TTRA
14. <https://tibles-maraton.ro/transilvania-alearga/>, accesat la 02.12.2019
15. <https://via-maria-theresia.ro/despre-noi/>, accesat la 02.12.2019